

บทที่ 4

ผลการวิจัย

โครงการวิจัยการดำเนินแก้ไขปัญหาคาความยากจนตามแนวพระราชดำริเรื่องการพึ่งตนเองในพื้นที่ยากจนตำบลดงดู่ อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี ในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาคาความยากจน โดยการสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ชุมชนในรูปแบบของการวิจัยโดยชุมชนที่ยึดกรอบแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย ดังนี้ (1) เพื่อพัฒนาศักยภาพและกระบวนการเรียนรู้ของทีมวิจัยและชุมชน (2) เพื่อศึกษาบริบทของชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาคาความยากจน และวิธีแก้ปัญหาคาความยากจนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ในพื้นที่ยากจนตำบลดงดู่ อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี (3) เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาคาความยากจนโดยใช้กระบวนการวิจัยที่ยึดกรอบแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ และ (4) เพื่อสรุปและประเมินผลการดำเนินการวิจัยที่ยึดกรอบแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงขอเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วนด้วยกัน คือ

ส่วนที่ 1 ผลการพัฒนาศักยภาพ และกระบวนการเรียนรู้ของทีมวิจัยและชุมชน

ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาบริบทของชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาคาความยากจน และวิธีแก้ปัญหาคาความยากจนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ในพื้นที่ยากจนตำบลดงดู่ อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี

ส่วนที่ 3 ผลการดำเนินการแก้ไขปัญหาคาความยากจนโดยใช้กระบวนการวิจัยที่ยึดกรอบแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ

ส่วนที่ 4 ผลการสรุปและประเมินผลการดำเนินการวิจัยที่ยึดกรอบแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ

1. ผลการพัฒนาศักยภาพ และกระบวนการเรียนรู้ของทีมวิจัยและชุมชน

คณะผู้วิจัย ปราชญ์ชาวบ้าน ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน องค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในชุมชนตำบลตุ๊กตุ๋ อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ได้ร่วมกันดำเนินการพัฒนาศักยภาพ และกระบวนการเรียนรู้ของทีมวิจัยและชุมชน โดยคณะผู้วิจัยได้พาปราชญ์ชาวบ้าน ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน องค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในชุมชน ไปศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาศักยภาพและกระบวนการเรียนรู้ของทีมวิจัยและชุมชน ซึ่งได้แก่ (1) ศูนย์เรียนรู้สถาบันพื้นฟูภูมิปัญญาไท ตำบลหัวฝาย ถึงอำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ (2) ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกลุ่มอีโต้้น้อย ตำบลโคกล่าม อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ (3) ศูนย์การเรียนรู้วิถีกรรมธรรมชาติ ชุมพรคานานันท์รีสอร์ท จังหวัดชุมพร (4) ศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนต้นแบบบ้านทอนอม อำเภอทุ่งตะโก จังหวัดชุมพร และ (5) ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลทุ่งคา อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร โดยสถานที่ดังกล่าวได้นำแนวพระราชดำริ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

ซึ่งจากผลการศึกษาดูงานและประชุมสัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ดังกล่าว มีแนวคิดสำคัญคือให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย และใช้กระบวนการวิจัยเพื่อเพิ่มศักยภาพหรือจัดความสามารถของคนในชุมชนท้องถิ่น โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ชุมชนท้องถิ่นเพื่อค้นหาโจทย์ / คำถามในการวิจัย วิธีการแก้ปัญหของชุมชนท้องถิ่น วางแผน / ออกแบบการวิจัย รวมถึงการดำเนินการวิจัย โดยทดลองปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนการวิเคราะห์และสรุปบทเรียน ซึ่งถือว่ากระบวนการวิจัยเป็นกระบวนการเรียนรู้ (Research as a learning process) ที่สามารถพัฒนาคนและสร้างองค์ความรู้ใหม่ เพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหา และนำไปสู่การพึ่งพาตนเองต่อไป โดยที่กระบวนการวิจัยดังกล่าวเปรียบเสมือนเครื่องมือและแนวทางสำคัญในการพัฒนาศักยภาพและกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน โดยมีปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเนื้อหาสาระที่เป็นหลักในการดำเนินการวิจัย ซึ่งสินธุ์ สโรบล (2548 : 5-12) ได้สรุปว่าคุณลักษณะและกรอบแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในการวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่เป็นกระบวนการที่พื้นฐานมาจากโจทย์ปัญหาที่วิถีชีวิตอันมีรากเหง้าของสังคมไทย โดยให้คนในท้องถิ่นใช้งานวิจัยเป็นเครื่องมือและแนวทางในการศึกษาค้นคว้า พื้นฟู จัดระบบ และสร้างความรู้ ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจปฏิบัติดำเนินการอย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิตดั้งเดิมท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรู้เท่าทัน รวมทั้งเป็นกระบวนการที่กระทำอย่างพอประมาณ บนฐานของความมีเหตุผลที่นักวิจัยคิดและไตร่ตรองร่วมกัน เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้กับคนในท้องถิ่น โดยมีเงื่อนไขที่อาศัยความรอบรู้ของคนในท้องถิ่นเองผสมผสานกับความรู้ข้างนอก อีกทั้งยังต้องประกอบด้วยจิตใจที่มีคุณธรรม อดทน เพียรพยายาม มีสติปัญญาและความรอบคอบ เป็นต้น

การสร้างความภาคภูมิใจและการเรียนรู้ของการวิจัยและชุมชนต้องอาศัยระยะเวลาที่ต้องค่อยเป็นค่อยไปในเรื่องของเงื่อนไขด้วยคุณธรรม ความอดทน ความเพียรพยายาม แต่เงื่อนไขความรู้เป็นสิ่งที่ต้องอาศัยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคนในชุมชนเอง ระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับภูมิปัญญาสากลหรือองค์ความรู้จากภายนอก เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง นอกจากองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาแล้ว องค์ความรู้ในเรื่องการบริหารจัดการ การวางแผนดำเนินการ ซึ่งเป็นองค์ความรู้สำคัญที่ทีมวิจัยและชุมชนต้องมีความรู้ความเข้าใจในประเด็นต่าง ๆ อย่างถ่องแท้ จึงจะสามารถดำเนินการแก้ปัญหาของตนเองให้สำเร็จลุล่วงไปได้ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และพัฒนาไปพร้อม ๆ กับการแก้ปัญหาของตนเอง / ชุมชน โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นแนวทางในการดำเนินการควบคู่ไปกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้ให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ (Self-reliance) โดยใช้ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานอย่างลงตัวกับภูมิปัญญาสากลพัฒนาอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ด้วยความรอบคอบตามศักยภาพของชุมชนมีหลักทางสายกลาง รวมทั้งสร้างความร่วมมือและเครือข่าย ความมีคุณธรรมของผู้นำและคนในชุมชน มีการสร้างสมภูมิคุ้มกันให้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและปรับตัวได้อย่างสมดุลกับการเปลี่ยนแปลง โดยขั้นตอนในการแก้ปัญหาคือความยากจน คงต้องเริ่มจาก (1) การสร้างอาชีพหลักให้มั่นคง (2) ส่งเสริมอาชีพเสริม และ (3) เพิ่มเติมนวัตกรรม จึงจะสามารถทำให้เกิดการพึ่งพาตนเอง และสามารถแก้ไขปัญหาคือความยากจนได้อย่างยั่งยืน

ภาพประกอบที่ 1 แสดงภาพขณะผู้วิจัยพาชาวบ้านไปศึกษาดูงาน ณ ศูนย์เรียนรู้สถาบันพื้นฟู
ภูมิปัญญาไท จังหวัดบุรีรัมย์ ของพ่อคำเดื่อง ภาษี

ภาพประกอบที่ 2 แสดงภาพพ่อคำเตื่อง ภาณี ปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดบุรีรัมย์
บรรยายให้ความรู้แก่ชาวบ้านที่ไปศึกษาดูงาน

ภาพประกอบที่ 3 แสดงภาพพ่อคำเตื่อง ภาณี พาชาวบ้านเดินชมพื้นที่พร้อมฟังคำบรรยาย

ภาพประกอบที่ 4 แสดงภาพคณะผู้วิจัยพาชาวบ้านไปศึกษาดูงาน ณ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
กลุ่มอีได้น้อย จังหวัดบุรีรัมย์

ภาพประกอบที่ 5 แสดงภาพพ่อผาย สร้อยสระกลาง ปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดบุรีรัมย์
บรรยายให้ความรู้แก่ชาวบ้านที่ไปศึกษาดูงาน

ภาพประกอบที่ 6 แสดงภาพคณะผู้วิจัยพาชาวบ้านทั้ง 2 พื้นที่ศึกษาดูงาน ณ ชุมพรคานานารีสอร์ท

ภาพประกอบที่ 7 แสดงภาพคุณวริศร รัชย์พันธ์ เจ้าของชุมพรคานานารีสอร์ท
บรรยายให้ความรู้แก่ชาวบ้านที่ไปศึกษาดูงาน

ภาพประกอบที่ 8 แสดงภาพแปลงนาที่ปลูกไว้ใกล้บริเวณที่พัก

ภาพประกอบที่ 9 แสดงภาพสถานที่ที่ใช้ผลิตขนมพูนึ่ง น้ำล้างจาน ฯลฯ ไว้ใช้ในรีสอร์ท

ภาพประกอบที่ 10 แสดงภาพโรงสีข้าวในรีสอร์ท

ภาพประกอบที่ 11 แสดงภาพข้าวที่สีออกมาแล้วเอาไว้ใช้ในรีสอร์ท

ภาพประกอบที่ 12 แสดงภาพการทำน้ำมันไบโอดีเซลไว้ใช้กับรถในรีสอร์ท

ภาพประกอบที่ 13 แสดงภาพการทำปุ๋ยจากมูลคนไ่ว้ใช้ในรีสอร์ท

ภาพประกอบที่ 14 แสดงภาพการเลี้ยงไก่ไว้ในรีสอร์ท

ภาพประกอบที่ 15 แสดงภาพการนำถ่านมาผลิตกระแสไฟฟ้าในบางจุดของรีสอร์ท

ภาพประกอบที่ 16 แสดงภาพคณะผู้วิจัยชาวบ้านทั้ง 2 พื้นที่ศึกษาดูงาน ณ ศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนต้นแบบบ้านทอนอม อำเภอทุ่งตะโก จังหวัดชุมพร

ภาพประกอบที่ 17 แสดงภาพชาวบ้านทั้ง 2 พื้นที่เดินชมในสวนพร้อมฟังบรรยาย

ภาพประกอบที่ 18 แสดงภาพพืชต่าง ๆ ที่ปลูกไว้ในสวน (1)

ภาพประกอบที่ 19 แสดงภาพพืชต่าง ๆ ที่ปลูกไว้ในสวน (2)

ภาพประกอบที่ 20 แสดงภาพการถ่ายภาพร่วมกับลุงนิลเจ้าของศูนย์ ฯ (1)

ภาพประกอบที่ 21 แสดงภาพการถ่ายภาพร่วมกับลุงนิลเจ้าของศูนย์ ฯ (2)

ภาพประกอบที่ 22 แสดงภาพคณะผู้วิจัยพาชาวบ้านไปศึกษาดูงาน ณ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลทุ่งคา อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร

ภาพประกอบที่ 23 แสดงภาพเจ้าของศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลทุ่งคา อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร

ภาพประกอบที่ 24 แสดงภาพชาวบ้านเดินชมในสวนพร้อมฟังบรรยาย

ภาพประกอบที่ 25 แสดงภาพหมูป่าที่เลี้ยงไว้ในศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

2. ผลการศึกษาบริบทของชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน และวิธีแก้ปัญหาคือความยากจนตาม แนวเศรษฐกิจพอเพียง ในพื้นที่ยากจนตำบลลูกคู่ อำเภอกัทพัตน์ จังหวัดอุทัยธานี

2.1 บริบทของชุมชนตำบลลูกคู่ อำเภอกัทพัตน์ จังหวัดอุทัยธานี

ประวัติความเป็นมา

ตำบล ลูกคู่ ขึ้นกับ อำเภอกัทพัตน์ จังหวัดอุทัยธานี จะขอกกล่าวถึงประวัติเมืองอุทัยธานีที่
เกี่ยวข้องกับอำเภอกัทพัตน์และตำบลลูกคู่พอสังเขปดังนี้

จังหวัดอุทัยธานีตั้งอยู่ระหว่างภาคเหนือตอนล่างและภาคกลางตอนบนมีความอุดมสมบูรณ์
ทางทรัพยากรธรรมชาติเป็น อุ้ข้าว อุ้่น้ำของคนไทยมาช้านานสอดคล้องกับชื่อเดิมของจังหวัดคือ “อุ
ไทย”

เมืองอุทัยธานีเดิมเป็นดินแดนที่พบว่าเคยเป็นแหล่งอาศัยของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ (ยุคโลหะ) ทั้งนี้จากการขุดค้นสำรวจจากการหาหลักฐานทางโบราณคดีของกรมศิลปกรระหว่างปี พุทธศักราช 2521 -2527 พบว่าบริเวณเชิงเขานาค ตำบลจี้อย อำเภอกัทพัตน์ ในปัจจุบัน ซึ่งห่างจาก ตำบลลูกคู่ไม่กี่กิโลเมตร มีโครงกระดูกมนุษย์โบราณ เครื่องปั้นดินเผา เครื่องประดับ กำไลสำริด ลูกปัดหินลายขาวดำ ลูกปัดสีส้มและอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมากในบริเวณนั้น แหล่งโบราณคดียุค ก่อนประวัติศาสตร์ (ยุคโลหะ) ที่พบบริเวณเชิงเขานาค ส่วนใหญ่จะพบอยู่บริเวณฝักเขา ทางด้าน ทิศตะวันตกของอำเภอกัทพัตน์ อันเป็นภูมิประเทศที่เหมาะสมแก่การอยู่อาศัยของมนุษย์โบราณที่สุด จากหลักฐานทางโบราณคดีหลายสิ่งแสดงว่า พื้นที่ในเขตจังหวัดอุทัยธานี เคยเป็นที่ตั้งถิ่นฐานของ มนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์ และมีการพัฒนาเป็นชุมชนขนาดใหญ่ขึ้นเรื่อย ๆ เช่นเดียวกับหลาย จังหวัดในภาคกลาง เช่นจังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดชัยนาท จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัด สุพรรณบุรี บริเวณที่ราบภาคกลางรวมทั้งบริเวณจังหวัดอุทัยธานีเป็นแหล่ง อารยธรรมของมนุษย์ ก่อนประวัติศาสตร์ ดังหลักฐานที่พบ ได้แก่ ภาพเขียนสีก่อนประวัติศาสตร์ ที่เขาปลาร้าอำเภอลาน สัก โครงกระดูกมนุษย์ ภาชนะดินเผา ลูกปัดแก้ว ลูกปัดหินสีต่าง ๆ ที่บ้านหลุมเข้า อำเภอนองขา หย่าง โครงกระดูกมนุษย์ ภาชนะดินเผา เครื่องมือที่ทำจากหินที่เขานาค อำเภอกัทพัตน์ ชิ้นส่วน มนุษย์ ภาชนะดินเผา ของใช้หินขัดที่เขาปู้วิ ตำบลลูกคู่ อำเภอกัทพัตน์

ประวัติความเป็นมาของ อำเภอกัทพัตน์ เก็บความจากเมืองอุทัยธานี เอกสารสำคัญทาง โบราณคดีและประวัติศาสตร์โดย “วัฒนดิศ” พุทธศักราช 2521 ดังนี้ อำเภอกัทพัตน์มีชื่อประวัติ เกี่ยวกับการทำสงครามไทยกับพม่า เมื่อครั้งสมัยกรุงธนบุรี โดย ครั้งอะแซหวุ่นกี้ตีเมืองพิษณุโลก ได้ เมื่อปี พุทธศักราช 2318 แล้วทัพพม่าเป็นบางทัพได้ยกลงมาทางไดย่านเมืองนครสวรรค์ และ มุ่งสู่เมืองเก่าอุทัยธานี

สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เสด็จบัญชาการทัพหลวงอยู่ที่เมืองชัยนาท พร้อมกับทรงรับสั่งให้เกณฑ์กองทัพเมืองพิจิตร เมืองนครสวรรค์ และเมืองอุทัยธานี ลงมาร่วมค่ายหลวงเมืองชัยนาท กองทัพพม่าซึ่งอยู่ที่ด่านเมืองอุทัยธานี จัดเสบียงอาหารจึงได้เลิกทัพกลับขึ้นไปยังเมืองนครสวรรค์

ในขณะที่กองทัพพม่าถอยร่นไปสู่เมืองนครสวรรค์นั้น สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชก็ทรงรับสั่งให้ทหารไทยรุกไล่ตีกองทัพพม่า จนในที่สุดก็ไล่ทันที่บริเวณ “บ้านทัพทัน” ทัพพม่าถูกตีพ่ายแพ้อย่างย่อยยับ จึงเป็นที่มาของชื่ออำเภอทัพทันในปัจจุบัน

เดิมที่ว่าการอำเภอครั้งแรกที่ตั้งขึ้นเมื่อปี พุทธศักราช 2444 ได้เรียกว่า แขวงหนองกระดี่ ด้วยเหตุที่ตั้งอยู่บ้านหนองกระดี่ ตำบลหนองขาหยาด ต่อมาในปี พุทธศักราช 2450 ที่ว่าการอำเภอได้ย้ายมาตั้งอยู่ที่บ้านทัพทัน เนื่องจากที่เดิมขาดแคลนน้ำ และได้เปลี่ยนชื่อเป็น “อำเภอทัพทัน” เพื่อเป็นการอนุรักษ์ชื่อเสียงของพื้นที่นี้เป็นมงคลในสมัยโบราณเอาไว้

ต่อมาเมื่อปี พุทธศักราช 2460 ทางราชการกระทรวงมหาดไทยก็ได้ย้ายที่ว่าการอำเภอทัพทันมาตั้งห่างจากที่เดิม 100 เมตร ในบริเวณวัดทัพทัน เพราะบริเวณที่เดิมเป็นที่ลุ่ม และต่อมาในปี พุทธศักราช 2514 ทางราชการก็ได้ก่อสร้างที่ว่าการอำเภอหลังใหม่ขึ้นทางทิศตะวันตก โดยห่างจากตลาดสดไปประมาณ 200 เมตร และได้ทำพิธีเปิดเป็นทางการเมื่อวันที่ 14 เมษายน พุทธศักราช 2515 จนตราพบมาเท่าทุกวันนี้

จากคำบอกเล่าของครูประชุม ชมพู่ อายุ 80 ปี อยู่บ้านเลขที่ 84 หมู่ที่ 3 ตำบล ตลุกคู่อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี เล่าว่า สมัยก่อนพื้นที่ส่วนมากเป็นป่า และมีสัตว์ป่าอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ชาวบ้านมีอาชีพล่าสัตว์ป่าเพื่อเป็นอาหารและการค้าและในการจับสัตว์นั้น ชาวบ้านมักจะขุดดินเป็นหลุมใหญ่เรียกว่า “ตลุก” เอาไว้ล่อสัตว์ให้ตกไปในหลุมแล้วขึงไม้ได้ประจวบกับพื้นที่นั้นมีต้นประดู่ขึ้นอยู่หนาแน่นเป็นจำนวนมากชาวบ้านนิยมนำไม้ประดู่มาทำเป็นเครื่องมือในการล่าสัตว์ในบริเวณรอบหมู่บ้านต่อมาจึงมีคนเรียกขานหมู่บ้านนี้ว่า “บ้านตลุกคู่อ”

อีกเหตุหนึ่ง จากการที่ได้พูดคุยกับท่าน กำนันทวน พิสิฐ ซึ่งเป็นกำนันคนที่ 5 ของตำบลตลุกคู่อ ท่านได้เล่าว่า เดิมทีที่แห่งนี้เป็นป่ารกและมีสัตว์ป่าอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก เริ่มแรกบรรพบุรุษได้ย้ายมาจากบ้านบ่อกรู จังหวัดสุพรรณบุรี พาถิ่นอพยพมาอยู่ที่บ้านดงกระบาก ก็คือหมู่ที่ 1 บ้านหนองนกยูงในปัจจุบัน จำไม่ได้ว่าใครเป็นคนแรกที่พามาอยู่ แล้วก็แยกย้ายกันทำมาหากิน โดยมาบุกร้าง ถางป่า ทำไร่ ทำนา บ้านตลุกคู่อ เดิมเรียกว่า บ้านหนองวง ในสมัยก่อนนั้นในหมู่บ้านมีต้นประดู่เป็นจำนวนมาก และมีอยู่ต้นหนึ่งใหญ่มาก อยู่ที่ขอบหนองน้ำที่ทุ่งมะกรูด บวกกับชาวบ้านมีอาชีพล่าสัตว์ป่าด้วยการทำหลุมขนาดใหญ่ไว้ดักสัตว์ เรียกว่า “ตลุก” จึงเปลี่ยนจากบ้านหนองวง เป็น “บ้าน ตลุกคู่อ” ในสมัยของขุนตลุกคู่อ ฤาชัย จนถึงปัจจุบัน

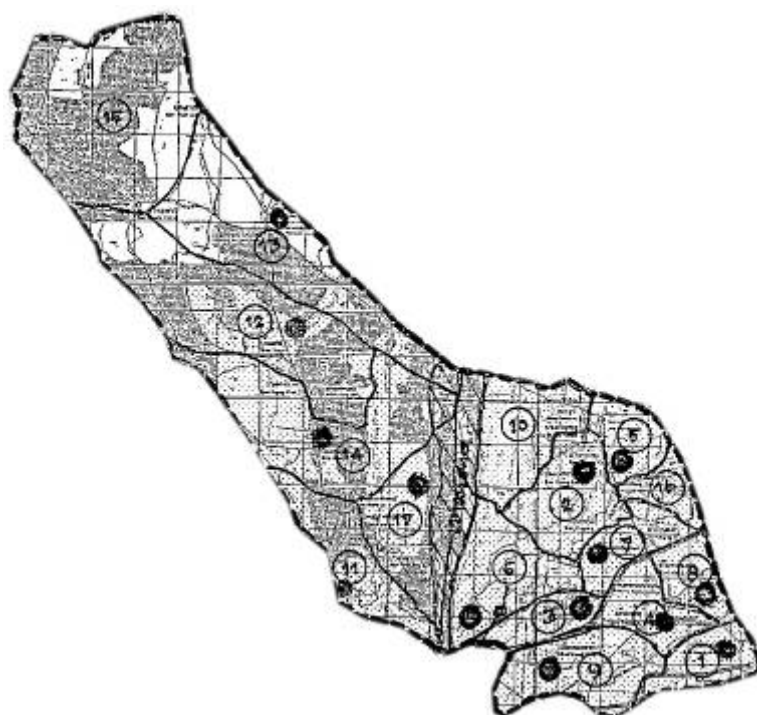
เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พุทธศักราช 2542 สุขาภิบาลตลุกคู ได้รับการเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาล ตลุกคู ตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พุทธศักราช 2542 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116 ตอนที่ 9 ก เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2542 และมีผลบังคับใช้ภายใน 90 วัน

สภาพทางภูมิศาสตร์

ตำบลตลุกคู (ทั้งตำบล) อยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอทัพทัน ห่างจากอำเภอทัพทัน ประมาณ 14 กิโลเมตร ห่างจากอุทัยธานีประมาณ 33 กิโลเมตร มีหมู่บ้านในเขตเทศบาล จำนวน 17 หมู่บ้าน 21 ชุมชน มีพื้นที่ประมาณ 81 กิโลเมตร หรือ 50,625 ไร่

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี
ทิศใต้	ติดต่อกับ ตำบลอุทัยเก่า อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ ตำบลหนองสระ อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ ตำบลประจักษ์ อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี

ภาพประกอบที่ 26 แสดงภาพแผนที่ตำบลตลุกคู

สภาพภูมิอากาศ

ตำบลตลุกคู๋ มีสภาพภูมิอากาศ ดังนี้

ฤดูร้อน มีอากาศร้อนอบอ้าวหรือร้อนจัด เริ่มตั้งแต่ เดือนกุมภาพันธ์ – เดือนพฤษภาคม
ของทุกปี

ฤดูฝน มีฝนตกปานกลาง เริ่มตั้งแต่ เดือนมิถุนายน – เดือนกันยายน

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือน ตุลาคม – เดือนมกราคม

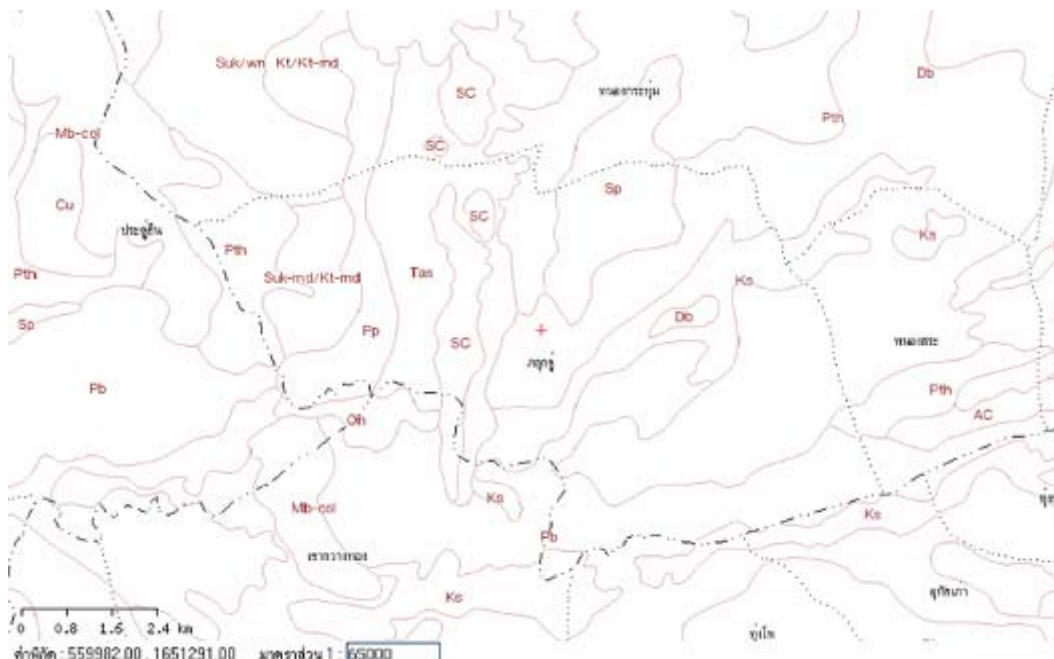
สภาพภูมิประเทศ

ตำบล ตลุกคู๋ เป็นพื้นที่ราบสูงดินอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การทำมาหากิน เดิมเป็นป่าสงวน ต่อมากลายเป็นป่าเสื่อมโทรม มีผู้คนอพยพเข้ามาอยู่มากมายจะกล่าวถึงหลักฐานการ อพยพของคน จังหวัดอื่นในตอนต่อไป ลักษณะการเป็นอยู่ จนเป็นกลุ่มที่อพยพมาด้วยกัน การปลูกบ้านเรือนจึง กระจัดกระจายมีพื้นที่กว้างขวาง สภาพทั่วไปมีลักษณะลาดเททางทิศตะวันตกไปทางทิศตะวันออก และที่ราบสลับเชิงเขา คือ เขาหนองแมงรัก เขาผาลาด และเขาปลู่วี พื้นที่ 1 ใน 3 เป็นป่าไม้ คือ ป่าทับเสลา ฝั่งซ้าย และป่าเขียว

ลักษณะดิน

ตำบลตลุกคู๋ ประกอบด้วยชุดดินหลายลักษณะด้วยกัน คือ

1. ชุดดินลาดชันเชิงซ้อน (Sc)
2. ชุดดินสันป่าตอง (Sp)
3. ชุดดินเดิมบาง (Db)
4. ชุดดินกำแพงแสน (Ks)
5. ชุดดินทับเสลา (Tas)
6. ชุดดินโพนพิสัย (Pp)
7. ชุดดินปากท่อ (Pth)
8. ชุดดินเพชรบุรี (Pb)
9. ชุดดินสติกและชุดดิน โคราชประเภทค่อนข้างลึก (Suk-md/Kt-md)

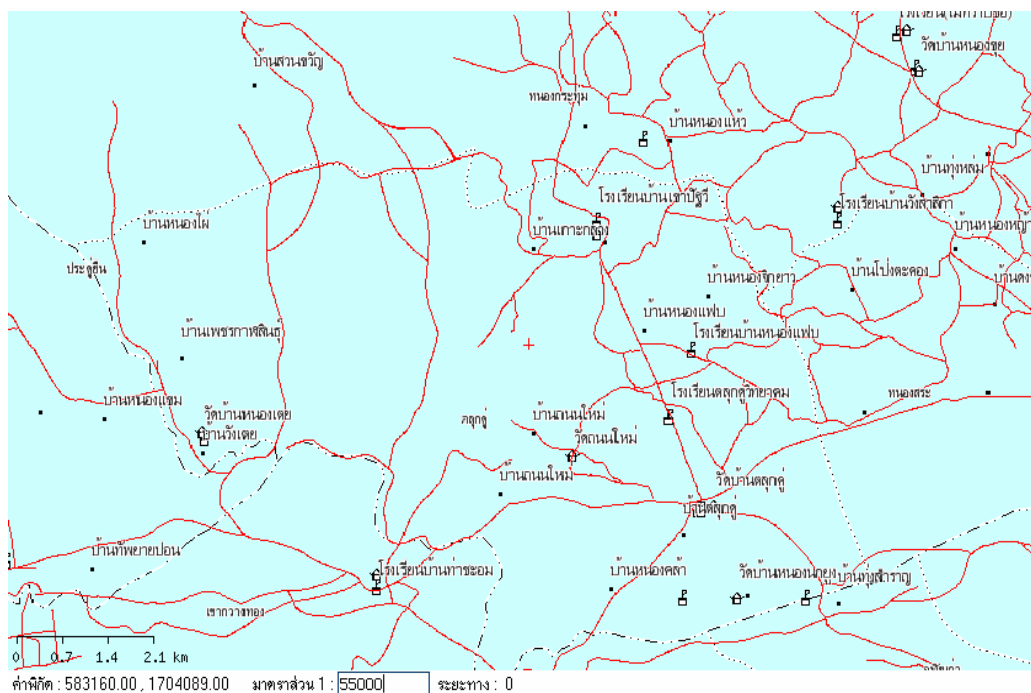

ภาพประกอบที่ 27 แสดงภาพชุดดินในตำบลตุลาคู่
(ที่มา : กรมวิชาการเกษตร)

การคมนาคมขนส่ง

ตำบลตุลาคู่ มีเส้นทางคมนาคมหลายเส้นทาง ดังนี้

- ถนนทางหลวงชนบทอุทัยธานี สายทัพทัน – ท่าชะอม ประมาณ 30 กม.
- ถนนทางหลวงชนบท สายตุลาคู่ – หนองฉาง ประมาณ 10 กม.
- ถนนเทศบาลตำบลตุลาคู่ สายตุลาคู่ – เขาปลื้ว ประมาณ 6 กม.
- ถนนเทศบาลตำบลตุลาคู่ สายวังเตย – สวนขวัญ ประมาณ 15 กม.
- ถนนเทศบาลตำบลตุลาคู่ สายสวนขวัญ – เขาปลื้ว ประมาณ 8 กม.
- ถนนเทศบาลตำบลตุลาคู่ สายสวนขวัญ – โป่งแก้ง ประมาณ 10 กม.
- ถนนองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี สายโป่งแก้ง – หนองเจ๊กกวย ประมาณ 5 กม.
- ถนนทางหลวงชนบทอุทัยธานี โป่งแก้ง – ลานสัก ประมาณ 20 กม.

ภาพประกอบที่ 28 แสดงเส้นทางคมนาคม

(ที่มา : กรมวิชาการเกษตร)

การประปา และการไฟฟ้า

เทศบาลตำบลตลุกคู๋ มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อประชาชนในด้านสาธารณูปโภค ดังนี้

- การประปาส่วนภูมิภาค จำนวน 1 แห่ง
- ประปาหมู่บ้าน จำนวน 15 แห่ง
- ไฟฟ้าสาธารณะ จำนวน 16 แห่ง
- โทรศัพท์สาธารณะ จำนวน 15 แห่ง
- หอกระจายข่าว จำนวน 16 แห่ง
- ป้ายประชาสัมพันธ์ จำนวน 5 แห่ง

แหล่งน้ำ

ในเขตเทศบาลตำบลตลุกคู๋ มีแหล่งน้ำกินน้ำใช้เพื่อการเกษตร หรือเพื่อการอุปโภค บริโภค ดังนี้

1. น้ำประปาส่วนภูมิภาค 1 แห่ง
2. น้ำประปาหมู่บ้าน 15 แห่ง
3. คลองชลประทาน 2 สาย
4. ลำห้วย 5 สาย
5. สระน้ำของราษฎร มากกว่า 100 บ่อ

เมื่อถึงฤดูแล้งเกษตรกรบางพื้นที่ขาดแคลนน้ำที่ใช้ในการอุปโภคบริโภค เทศบาลตำบล
 ตลุกคู๋ได้ให้การช่วยเหลือโดยการใช้รถยนต์ บรรทุกน้ำแจกจ่ายให้กับราษฎรเพื่อแก้ปัญหาขาด
 แคลนน้ำ

ภาพประกอบที่ 29 แสดงภาพการประปาส่วนภูมิภาค

ภาพประกอบที่ 30 แสดงภาพคลองชลประทาน

ภาพประกอบที่ 31 แสดงภาพลำห้วย

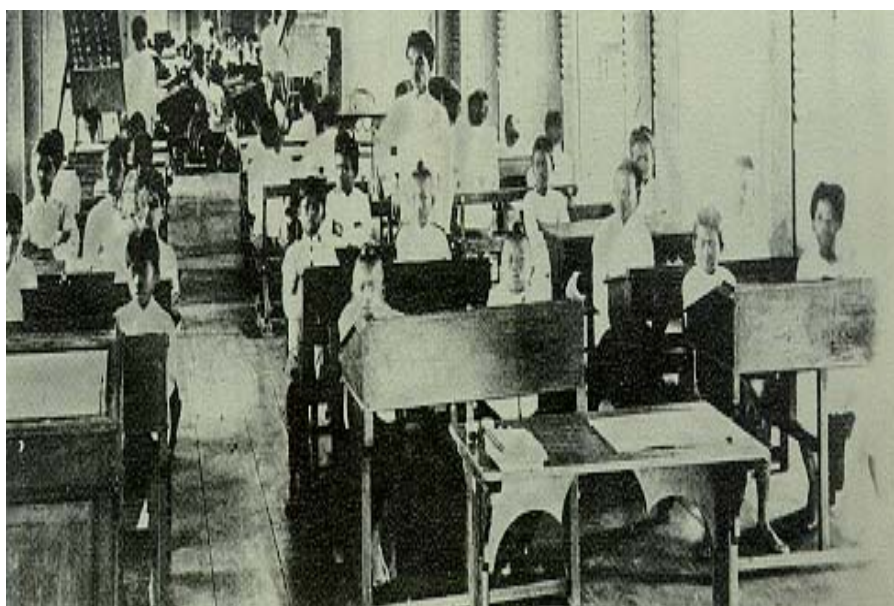
สภาพทางสังคมและวัฒนธรรม

ด้านการศึกษา

การศึกษาของไทยมีประวัติสืบเนื่องมาแต่สมัยล้านนาไทย สุโขทัย และสมัยกรุงศรีอยุธยา โรงเรียนในสมัยนั้นคือ วัด พระสงฆ์เป็นครูสอนวิชาการ คือ อ่าน เขียน คัดเลข และศึกษาพระศาสนา มีการสอนวิชาพิเศษ เช่น วิชาแพทย์แผนโบราณวิชาช่างศิลป์ โหราศาสตร์ และวิชาป้องกันตัว เป็นต้นต่อมามีความสำคัญทางการศึกษามากขึ้น กุลบุตรทั้งหลายที่ต้องการเรียนหนังสือ บิดามารดาจะนำไปฝากไว้กับสมภารเจ้าวัด ให้รับใช้พระสงฆ์ หรือบวชเป็นสามเณร และพระภิกษุตามลำดับ เรียกว่า "บวชเรียน" ได้เรียนหนังสือไทย บาลี ขอม หัดคัดเลข ฝึควิชาช่าง และวิชาชีพต่างๆ ส่วนเด็กหญิงได้เรียนวิชาการฝีมือและการเรือนกับมารดาที่บ้าน นับว่าการศึกษาของไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยานี้ หนักไปทางวิชาอักษรศาสตร์และวิชาช่างเป็นส่วนใหญ่ หนังสือแบบเรียนเล่มแรกของไทยเท่าที่มีปรากฏให้เห็น คือหนังสือจินดามณี ซึ่งพระโหราธิบดีแต่งขึ้นในรัชสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงจัดการศึกษาให้เป็นระบบโรงเรียน เพื่อให้ประชาชนทั่วไปมีโอกาสส่งบุตรหลานมาเรียนได้มากขึ้น พระองค์ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งโรงเรียนหลวง เมื่อ พ.ศ. 2414 ครั้งถึง พ.ศ. 2418 ทรงพระกรุณา

สำหรับการศึกษาในตลกคู่ ก็เช่นเดียวกับกับที่อื่น มีการจัดการศึกษาตามแนวนโยบายของผู้นำในอดีตเพื่อต้องการให้ประชาชนมีความรู้ มีความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ โดยการศึกษาในยุคแรกเริ่มนั้นจัดการศึกษาขึ้นภายในวัด ผู้เรียนเป็นลูกศิษย์วัดหรือไม่ก็สามเณรที่บวชเพื่อที่จะได้เรียนหนังสือ ส่วนผู้หญิงก็จะเรียนวิชาชีพรายในบ้านของตนเองหรือบ้านญาติ ดังนั้น การศึกษาในยุคแรกของตลกคู่คนที่มีความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ชาย ต่อมาทางการได้มีการส่งเสริมในเรื่องของการจัดการเรียนการสอนโดยมีการสร้างโรงเรียนและมีการศึกษาภาคบังคับขึ้น ทำให้ผู้หญิงมีโอกาสที่จะได้เรียนเช่นเดียวกับผู้ชาย ระดับการศึกษาชั้นสูงสุดที่คนส่วนใหญ่ได้รับเป็นการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หากผู้ใดได้รับการศึกษาในชั้นที่สูงขึ้นไปมากกว่านี้ก็จะมีโอกาสที่จะได้รับราชการ เช่น เป็นครู เป็นตำรวจ เป็นต้น

ภาพประกอบที่ 32 แสดงภาพห้องเรียนในสมัยก่อน

จากการสอบถามคุณตาประชุม ชมภู่อายุ 80 ปี อยู่บ้านเลขที่ 87 ม.3 ตำบลตลุกคู่ อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี ซึ่งท่านเป็นอดีตครูที่เคยสอนในโรงเรียนที่อยู่ในเขตตำบลตลุกคู่มากหลายโรงเรียน ท่านเล่าว่าในสมัยก่อนเมื่อจบการศึกษาภาคบังคับคือชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 แล้วต้องการที่จะเรียนต่อจะต้องเดินทางไปเรียนยังโรงเรียนทองประสาทเวทย์ ซึ่งเป็นโรงเรียนเอกชน ตั้งอยู่ที่อำเภอหนองฉาง เพียงแห่งเดียวเท่านั้น การเดินทางไปเรียนใช้วิธีการเดินเท้าไปดังนั้นจึงมีความยากลำบากและใช้เวลาในการเดินทางนานบางครั้งก็ไปเรียนไม่ทัน ดังนั้นหากไม่มีความตั้งใจจริงหรือฐานะทางบ้านไม่เอื้ออำนวย ก็จะไม่สามารถเรียนจนจบหลักสูตรได้

จากประวัติการศึกษาของไทยในอดีตจะเห็นได้ว่าสถาบันการเรียนรู้เริ่มมีพัฒนาการมาจาก “วัด” โดยการอบรมสั่งสอนให้ความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมในเบื้องต้น จนกระทั่งเปลี่ยนเป็นสถาบันทางการศึกษาในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษามากมายหลายแห่ง ซึ่งในปัจจุบันนี้ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลตำบลตลุกคู่ เป็นจำนวนดังต่อไปนี้

- โรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 10 แห่ง โดยแบ่งออกเป็น
- โรงเรียนขยายโอกาส จำนวน 3 แห่ง
- โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการปฏิรูปการศึกษา จำนวน 7 แห่ง

ดังต่อไปนี้

1. โรงเรียนวัดตลุกคู่ (อุทิศเสมาประชานำรุง) เป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษา เริ่มเปิดการเรียนการสอน เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2465 โดยหลวงพิทักษ์ธัญผล นายอำเภอทัพทัน ขณะนั้น ร่วมกับขุนตลุกคู่ฤาชัย หลวงพ่อเสมาเจ้าอาวาสวัดตลุกคู่ นายเจิม โกสุมสุวรรณค์ ผู้ใหญ่บ้าน เป็นหัวหน้าดำเนินการก่อสร้างและก่อตั้ง ตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา 2465 ตั้งกักกระทรวงศึกษาธิการ โดยบังคับเด็กเข้าเรียนและเก็บค่าเล่าเรียน ซึ่งเรียกว่า “เงินศึกษาพลี” เมื่อครั้งแรกยังไม่มีอาคารเรียน ต้องอาศัยศาลาการเปรียญวัดเป็นสถานที่จัดการเรียนการสอน หยุดเรียนวันโกนครึ่งวันและวันพระเต็มวัน

ต่อมาพ.ศ. 2479 นายมาลัย ชาญตะบะ ครูใหญ่ พร้อมด้วยหลวงพ่อเสมา ได้เป็นหัวหน้าร่วมกันก่อสร้างอาคารเรียนขึ้น 1 หลัง ต่อมาได้ชำรุด พ.ศ. 2500 นายทัด ชาญกิจกรรณ์ ครูใหญ่ พร้อมด้วยพระครูอุทิศธรรมคุณ (หลวงพ่อปะ) เจ้าอาวาสวัดตลุกคู่และประชาชนพร้อมด้วยพระภิกษุได้ทำการก่อสร้างอาคารเรียนขึ้นใหม่ 1 หลัง แบบ 004 กระทรวงศึกษาธิการ ขนาดกว้าง 8 เมตร ยาว 52 เมตร สองชั้น ครึ่งตึกครึ่งไม้ มีมุขกลางและริมทั้งสองด้าน จำนวน 16 ห้องเรียน ห้องพิเศษ 4 ห้อง สร้างเสร็จเมื่อ พ.ศ. 2506 สิ้นค่าก่อสร้าง 500,000 บาท (ห้าแสนบาท) ได้รับงบประมาณ 111,000 บาท นอกนั้นประชาชนร่วมบริจาค

ปัจจุบันโรงเรียนวัดตลุกคู่เปิดสอนสองระดับคือ ระดับก่อนประถมศึกษา และระดับประถมศึกษา ผู้บริหารคนปัจจุบัน คือ นางรัตนา พิธิ์ ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน

2. โรงเรียนวัดเขาปลิว โรงเรียนวัดเขาปลิว ตั้งอยู่หมู่ที่ 5 ตำบลตลุกคู่ อำเภอทัพทัน เริ่มเปิดเรียนครั้งแรกโดยใช้ศาลาการเปรียญวัดเขาปลิวเป็นสถานที่เรียนต่อมาภายหลังเจ้าอาวาสวัดเขาปลิวได้ขอความร่วมมือจากประชาชนร่วมบริจาคทรัพย์และแรงงานสร้างอาคารเรียนถาวรขึ้นในที่ดินของนายทอง ว่องถิ่นดง ซึ่งมอบให้กับทางโรงเรียน และนักเรียนได้ย้ายเข้ามาเรียนในอาคารหลังนี้ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2506 เป็นต้นมา

ปัจจุบันโรงเรียนวัดเขาปลิวเปิดทำการสอน สองระดับ ก่อนประถมศึกษา และระดับประถมศึกษา ผู้บริหารคนปัจจุบัน คือ นายธัมมภัทร พูลพันธ์ ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน

3. โรงเรียนวัดหนองจิกยาว ตั้งอยู่หมู่ที่ 16 บ้านหนองจิกยาว ตำบลตลุกคู่ อำเภอทัพทัน เปิดเปิดทำการสอน สองระดับ ก่อนประถมศึกษา และระดับประถมศึกษา

4. โรงเรียนวัดหนองนกยูง ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 ตำบลตลุกคู่ อำเภอทัพทัน เปิดเปิดทำการสอน สองระดับ ก่อนประถมศึกษา และระดับประถมศึกษา

5. โรงเรียนบ้านวังเตย ตั้งอยู่หมู่ที่ 11 ตำบลตลุกคู่ อำเภอทัพทัน เปิดทำการสอน สามระดับ คือ ก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ขยายโอกาส)

6. โรงเรียนบ้านสวนขวัญ ตั้งอยู่หมู่ที่ 13 ตำบลตลุกคู่ อำเภอทัพทัน เปิดทำการสอน สามระดับ คือ ก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ขยายโอกาส)

7. โรงเรียนบ้านโป่งแก้ง ตั้งอยู่หมู่ที่ 15 ตำบลตลุกคู่ อำเภอทัพทัน เปิดทำการสอน สามระดับ คือ ก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ขยายโอกาส)

8. โรงเรียนบ้านหนองไผ่ ตั้งอยู่หมู่ที่ 12 ตำบลตลุกคู่ อำเภอทัพทัน เปิดทำการสอน สองระดับ คือ ก่อนประถมศึกษาและระดับประถมศึกษา

9. โรงเรียนบ้านทุ่งสาถี ตั้งอยู่หมู่ที่ 12 ตำบลตลุกคู่ อำเภอทัพ (ปัจจุบันเป็นโรงเรียนสาขาของโรงเรียนบ้านวังเตย)

10. โรงเรียนบ้านถนนใหม่ ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลตลุกคู่ อำเภอทัพทัน ทัพ (ปัจจุบันเป็นโรงเรียนสาขาของโรงเรียนวัดตลุกคู่)

- โรงเรียนเอกชน จำนวน 1 แห่ง ได้แก่โรงเรียนอนุบาลจรณา เป็นโรงเรียนเอกชนที่เปิดสอนในระดับก่อนประถมศึกษา ตั้งแต่ชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 1 ถึง 3

- โรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนตลุดคูวิทยาคม ซึ่งนับว่าเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา(กรมสามัญเดิม)แห่งแรกและแห่งเดียวของตำบลตลุดคู ปัจจุบันเปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้บริหารโรงเรียนปัจจุบัน คือ นายมังกร นวกุล ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน

ภาพประกอบที่ 33 แสดงภาพโรงเรียนตลุดคูวิทยาคม

- ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จำนวน 1 แห่ง เป็นศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปในเขตตำบลตลุดคูได้มีโอกาสรับการศึกษากันอย่างถ้วนหน้า โดยใช้อาคารของสถานีอนามัยเก่าเป็นศูนย์

- ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน จำนวน 15 แห่ง ซึ่งเกือบทุกหมู่บ้านจะมีที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำของแต่ละหมู่บ้าน เพื่อเป็นสถานที่สำหรับให้ประชาชนในหมู่บ้านได้รับรู้ข่าวสารและความเป็นไปในสังคมอย่างทั่วถึง นอกจากนั้นที่อ่านหนังสือพิมพ์ยังมีประโยชน์อย่างอื่นอีกหลายอย่าง อาทิเช่น ใช้เป็นศาลาสำหรับรอรถโดยสารประจำทาง ในสมัยก่อนจะใช้เป็นศูนย์รวมสำหรับประชุมสมาชิกในหมู่บ้านหรือบางครั้งอาจใช้เป็นที่พักสำหรับทำบุญกลางบ้านประจำปีของแต่ละหมู่บ้านอีกด้วย

ภาพประกอบที่ 34 แสดงภาพที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

ด้านการสาธารณสุข

ด้านการสาธารณสุขของตำบลตุลคู่จะประกอบไปด้วย

- สถานีอนามัยหมู่บ้าน จำนวน 4 แห่ง ได้แก่

สถานีอนามัยตำบลตุลคู่ นับว่าเป็นสถานีอนามัยที่เก่าแก่แห่งหนึ่งและเป็นสถานีอนามัยที่เปิดทำการมาเป็นเวลานานที่สุดในตำบลตุลคู่ ของนางวงศ์ เหมาะสถาน อายุ 75 ปี เล่าว่า สถานีอนามัยตำบลตุลคู่เริ่มก่อตั้งมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2513 โดยมีผดุงครรภ์คนแรกมาประจำการอยู่คือนางสุมาตร์ สร้อยระย้าแก้ว และคนที่ 2 คือนางวงศ์เอง นางวงศ์ เล่าว่า ในสมัยก่อนการรักษาพยาบาลยังไม่ทันสมัย ตลคู่ยังเป็นพื้นที่ที่มีป่าไม้หนาแน่น มียุงก้นปล่องมากจึงทำให้โรคมาลาเรียระบาดค่อนข้างหนัก นอกจากนั้นการคมนาคมยังไม่เจริญการรักษาพยาบาลคนไข้ส่วนใหญ่ของชาวตุลคู่จึงเป็นไปในลักษณะของการใช้สมุนไพรนำมดเป็นยาใช้รักษาโรค แต่ปัจจุบันโลกมีความเจริญก้าวหน้าการแพทย์แผนปัจจุบันได้รับการยอมรับจากชาวบ้านอย่างเต็มที่ ทำให้ชาวบ้านหันมาการรักษาโดยใช้ยาแผนปัจจุบัน ทำให้สถานีอนามัยที่มีอยู่เดิมคับแคบและไม่ทันสมัยประกอบกับมีผู้บริจาคที่ดินจึงได้เปลี่ยนเป็นสถานีอนามัยขนาดใหญ่ เมื่อปี พ.ศ. 2537 ตั้งอยู่ที่ ม.7 บ้านหนองถ้ำ โดยนายไฉยม-นางลำลิ แซ่ตั้ง ตระกูลตั้งวรชัย บริจาค ที่ดินให้ก่อสร้างตามแบบเลขที่ 8146 บ้านพัก 3 หลัง งบประมาณ 1,987,000 บาท และ เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2544 ได้จัดตั้งเป็นศูนย์แพทย์ชุมชนตำบลตุลคู่ เครือข่ายโรงพยาบาลทพทันขึ้น

- ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน จำนวน 17 แห่ง คือมีทุกหมู่บ้าน
- ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ จำนวน 17 แห่ง

ภาพประกอบที่ 35 แสดงภาพสถานีนอนามัยตำบลตุลุดู (หลังเก่า)

ภาพประกอบที่ 36 แสดงภาพสถานีนอนามัยตำบลตุลุดู (หลังใหม่)

ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

เนื่องจากตำบลตุลุดูมีอาณาเขตกว้างขวาง ประกอบกับมีกลุ่มชนหลากหลายเชื้อชาติ ดังนั้นในด้านของความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินจึงจำเป็นที่จะต้องมีการป้องกันที่ดี ในตำบลตุลุดูจะมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ให้ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของราษฎรเป็นหลักอยู่ 2 หน่วยงานด้วยกัน นั่นก็คือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติและเทศบาลตำบลตุลุดู โดยมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

- สถานีตำรวจตำบลตุลุดู ซึ่งเป็นสถานีตำรวจที่เก่าแก่แห่งหนึ่ง ขึ้นตรงกับสถานีตำรวจภูธรอำเภอทพทัน ทำหน้าที่ควบคุมดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลตุลุดูและตำบลหนองกระทุ่มเป็นบางส่วน

- หน่วยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จำนวน 1 แห่ง ขึ้นตรงกับเทศบาลตำบลตุลาคู่ ซึ่งให้ความสำคัญในความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเช่นเดียวกัน

ภาพประกอบที่ 37 แสดงภาพสถานีตำรวจตำบลตุลาคู่

โดยนโยบายของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลตุลาคู่ นายสุรชาติ ตั้งวรชัย ได้เน้นในเรื่องการให้บริการประชาชน ในเรื่องของรถยนต์ฉุกเฉิน เมื่อยามเจ็บไข้ได้ป่วยของประชาชนในพื้นที่ เนื่องจากเทศบาลตำบลตุลาคู่มีพื้นที่ที่อยู่ห่างไกลจากโรงพยาบาลและชาวบ้านส่วนใหญ่ค่อนข้างยากจน ไม่มีรถยนต์ส่วนบุคคลเมื่อยามเจ็บไข้ได้ป่วยไม่สามารถเดินทางไปหาหมอได้สะดวก ก็สามารถติดต่อรถบริการฉุกเฉินของเทศบาล เพื่อนำคนป่วยส่งรักษาได้อย่างทันท่วงที นับเป็นการบริการที่เป็นขึ้นชอบและเป็นที่ชื่นชมของชาวบ้านเป็นอย่างยิ่ง

ด้านการเมืองการปกครอง

การเมืองการปกครองในสมัยก่อนเน้นคุณธรรมเป็นหลัก เนื่องจากชุมชนตุลาคู่เป็นสังคมชนบท การดำเนินชีวิตของคนในชุมชนอยู่กันอย่างเรียบง่ายมีความเป็นกันเอง ส่วนใหญ่คนในชุมชนจะรู้จักกันเป็นอย่างดี มีความสนิทสนมกลมเกลียวกันเหมือนดังเครือญาติ หากผู้ใดมีพฤติกรรมหรือมีการวางตัวที่ดี มีความเป็นผู้นำที่โดดเด่น ก็จะได้รับยกย่องนับถือให้เป็นผู้นำในการปกครองชุมชน ซึ่งคนในชุมชนมีความเชื่อถือว่าผู้นำของพวกเขาจะนำพาให้ชุมชนมีความสุขและเจริญก้าวหน้า

จากการสอบถามกำนันประทวน พิธิ์ก อติ์ดกำนันตำบลตลุกคู่ ได้เล่าถึงประวัติความเป็นมาของการปกครองของตลุกคู่ว่า ผู้ปกครองตลุกคู่ในสมัยก่อนกว่าจะถึงปัจจุบันนี้มีหลายท่านแต่ไม่มีหลักฐานปรากฏที่แน่ชัด แต่เท่าที่เก็บรวบรวมข้อมูลได้ มีดังต่อไปนี้

1. ขุนตลุกคู่ถ้าย
2. กำนันขุน สิทธิ
3. กำนันคู่ สุขจิตร
4. กำนันอู๊ด พิธิ์ก
5. กำนันประทวน พิธิ์ก
6. กำนันประเทือง หนองคาย
7. กำนันทวี
8. กำนันวินัย ใจภักดี เป็นกำนันคนปัจจุบัน

ปัจจุบันตำบลตลุกคู่ได้เปลี่ยนการปกครองจากเขตสุขาภิบาลตำบลตลุกคู่มาเป็นเทศบาลตำบล ตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 9 ก เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2542 และมีผลบังคับใช้ภายใน 90 วัน เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2542 โดยมีนายกเทศมนตรีคนแรกได้แก่ นายอุทัย เสงี่ยมกุล และคนที่สองซึ่งเป็นคนปัจจุบันนี้คือ นายสุรชาติ ตั้งวรชัย

เทศบาลตำบลตลุกคู่แบ่งเขตการปกครองเป็น 17 หมู่บ้าน ดังนี้

- หมู่ที่ 1 บ้านหนองนกยูง
- หมู่ที่ 2 บ้านทุ่งสำราญ
- หมู่ที่ 3 บ้านถนนใหม่
- หมู่ที่ 4 บ้านดอนเหียง
- หมู่ที่ 5 บ้านเขาปลู่วิ
- หมู่ที่ 6 บ้านถนนใหม่
- หมู่ที่ 7 บ้านหนองแพบ
- หมู่ที่ 8 บ้านตลุกคู่
- หมู่ที่ 9 บ้านหนองคล้า
- หมู่ที่ 10 บ้านเกาะกลาง
- หมู่ที่ 11 บ้านวังเตย
- หมู่ที่ 12 บ้านหนองไผ่
- หมู่ที่ 13 บ้านสวนขวัญ

หมู่ที่ 14 บ้านเพชรกาฬสินธุ์

หมู่ที่ 15 บ้านโป่งแก้ง

หมู่ที่ 16 บ้านหนองจิกยาว

หมู่ที่ 17 บ้านเพชรผาลาด

แต่ละหมู่บ้านมีประวัติความเป็นมาที่แตกต่างกันพอจะสรุปได้ดังนี้

1. บ้านหนองนกยูง

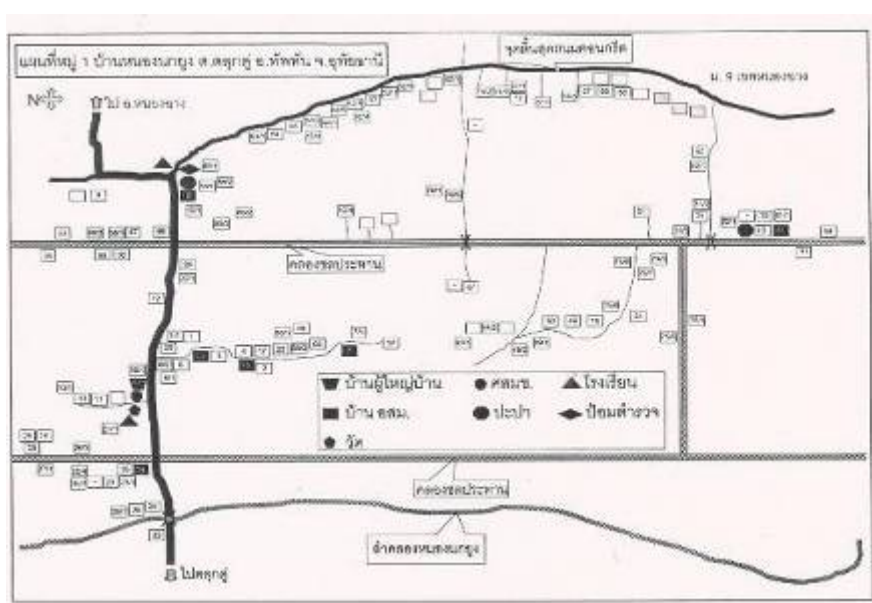
1.1 ประวัติความเป็นมา

หมู่บ้านหนองนกยูงเป็นหมู่บ้านดั้งเดิม มีประชากรอาศัย เป็นที่ทำมาหากิน นานกว่า 150 ปี แล้ว ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ประวัติความเป็นมา หมู่บ้านหนองนกยูงเป็นหมู่บ้านที่มีความอุดมสมบูรณ์เป็นที่อาศัยของสัตว์ต่าง ๆ มากมาย เนื่องจากมีหนองน้ำขนาดใหญ่สัตว์ต่าง ๆ ได้มากินน้ำในหนองน้ำแห่งนี้ รวมทั้งมีนกยูงฝูงใหญ่มาอาศัยเป็นประจำจึงได้เรียกชื่อหมู่บ้านนี้ว่า บ้านหนองนกยูง

1.2 ที่ตั้ง

บ้านหนองนกยูง หมู่ที่ 1 ตำบลลูกคู่ อยู่ห่างจากอำเภอทัพทันเป็นระยะทาง 16 กม. ห่างจากศาลากลางจังหวัดอุทัยธานี 26 กม. และมีอาณาเขตติดต่อในตำบลต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ลำคลองสาธารณะ
ทิศใต้	ติดต่อกับ	หมู่ 9, 10 ตำบลอุทัยเก่า
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	หมู่ 1 ตำบลหนองสระ
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	หมู่ 5 ตำบลทุ่งโพธิ์

ภาพประกอบที่ 38 แสดงภาพแผนที่หมู่ที่ 1 บ้านหนองนกยูง

1.3 พื้นที่/ประชากร

บ้านหนองนกยูงหมู่ที่ 1 ตำบลตุลาคู่ มีพื้นที่ทั้งหมด 2.56 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 1,600 ไร่จำนวนประชากรของหมู่บ้าน มีจำนวนครัวเรือน 186 ครัวเรือน และมีจำนวนประชากรทั้งหมด 515 คน ได้แก่ 1) ชาย 254 คน 2) หญิง 261 คน

1.4 สภาพภูมิประเทศ เป็นพื้นที่ราบลุ่มส่วนใหญ่เป็นข้าว

1.5 อาชีพของหมู่บ้าน อาชีพหลัก ได้แก่ ทำนา อาชีพ ได้แก่ เลี้ยงสัตว์ / ทำสวน

2. บ้านทุ่งสำราญ

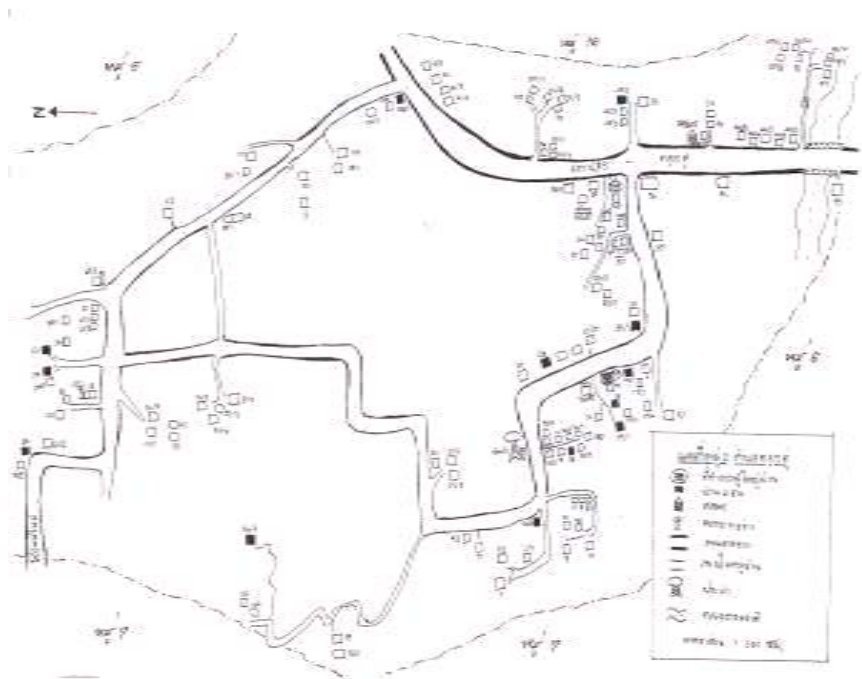
2.1 ประวัติความเป็นมา

เดิมพื้นที่เป็นป่า ไม่มีผู้คนอาศัยอยู่ ต่อมา มี นายชม แรงเขตรกิจ และนายสุข แรงเขตรกิจ พาครอบครัวและเพื่อนบ้านที่อพยพมาจากอำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี มาจับจองที่ดิน โดยให้ชื่อหมู่บ้านว่า บ้านทุ่งกระเจียวเพราะมีต้นกระเจียวเป็นจำนวนมาก ต่อมา มีผู้คนมาอาศัยเป็นจำนวนมากขึ้น จึงเปลี่ยนชื่อ มาเป็นบ้านทุ่งสำราญ จนถึงปัจจุบัน

2.2 ที่ตั้ง

บ้านทุ่งสำราญ หมู่ที่ 2 ตำบลตุลาคู่ อยู่ห่างจากอำเภอทัพทัน เป็นระยะทาง 21 กิโลเมตร ห่างจากศาลากลางจังหวัดอุทัยธานี 38 กิโลเมตรและมีอาณาเขตติดต่อกับตำบลต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ ม.5 ตำบลตุลาคู่
ทิศใต้	ติดต่อกับ ม.7 ตำบลตุลาคู่
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ ม.16 ตำบลตุลาคู่
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ ม.6 ตำบลตุลาคู่

ภาพประกอบที่ 39 แสดงภาพแผนที่หมู่ที่ 2 บ้านทุ่งสำราญ

2.3 พื้นที่

บ้านทุ่งสำราญ หมู่ที่ 2 มีพื้นที่ทั้งหมด 4.48 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 2,800 ไร่ จำนวนประชากรของหมู่บ้าน มีจำนวนครัวเรือน 157 ครัวเรือน และจำนวนประชากรทั้งหมด 677คน แยกเป็น ชาย 325 คน หญิง 352 คน

2.4 สภาพภูมิประเทศ เป็นพื้นที่ราบลุ่ม

2.5 ข้อมูลอาชีพของหมู่บ้าน อาชีพหลัก ได้แก่ ทำนา/ทำไร่ อาชีพเสริม ได้แก่ เลี้ยงสัตว์/ รับจ้าง

3. บ้านถนนใหม่

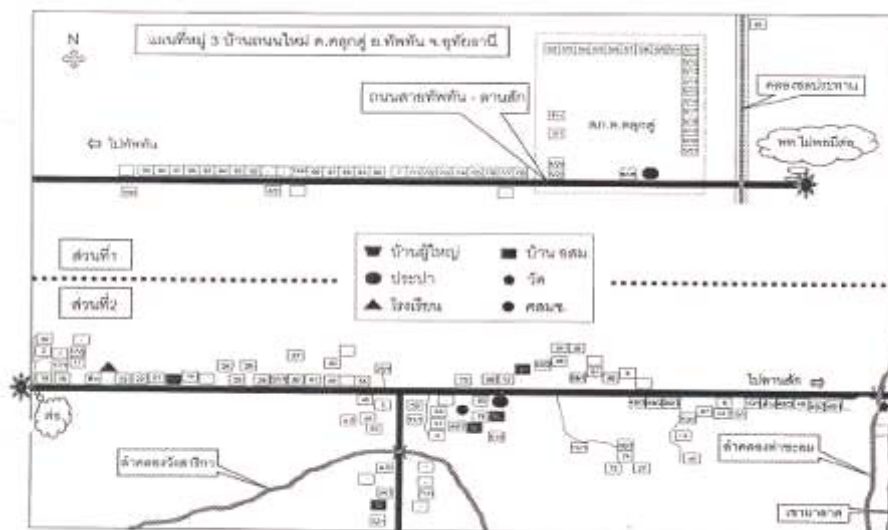
3.1 ประวัติความเป็นมา

เดิมทีเป็นหมู่บ้านขนาดเล็กเป็นทางเกวียน ยังไม่มีถนนหนทาง ต่อมาก็มีผู้คนย้ายมาอยู่กันมากขึ้นทางราชการก็มองเห็นว่า ถนนมีการติดต่อการคมนาคมไปไหนไม่ค่อยสะดวกสบาย จึงได้อนุมัติงบประมาณมาทำถนนใหม่ หมู่บ้านจึงชื่อว่า “บ้านถนนใหม่”

3.2 ที่ตั้ง

บ้านถนนใหม่ หมู่ที่ 3 ตำบลตลุกคู่ อยู่ห่างจากอำเภอทัพทัน เป็นระยะทาง 15 กิโลเมตร ห่างจากศาลากลางจังหวัดอุทัยธานี 32 กิโลเมตรและมีอาณาเขตติดต่อกับตำบลต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ อำเภอสว่างอารมณ์
ทิศใต้	ติดต่อกับ อำเภอลานสัก อำเภอห้วยคต
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ อำเภอเมือง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ อำเภอลานสัก

ภาพประกอบที่ 40 แสดงภาพแผนที่หมู่ที่ 3 บ้านถนนใหม่

3.3 พื้นที่

บ้านถนนใหม่ หมู่ที่ 3 มีพื้นที่ทั้งหมด 3.29 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 2,057 ไร่ จำนวนประชากรของหมู่บ้าน มีจำนวนครัวเรือน 159 ครัวเรือน และ จำนวนประชากรทั้งหมด 472 คน แยกเป็น ชาย 228 คน หญิง 244 คน

3.4 สภาพภูมิประเทศ เป็นพื้นที่ราบ

3.5 ข้อมูลอาชีพของหมู่บ้าน อาชีพหลัก ได้แก่ เกษตรกร อาชีพเสริมได้แก่ ค้าขาย / รับจ้าง

4. บ้านดอนเหียง

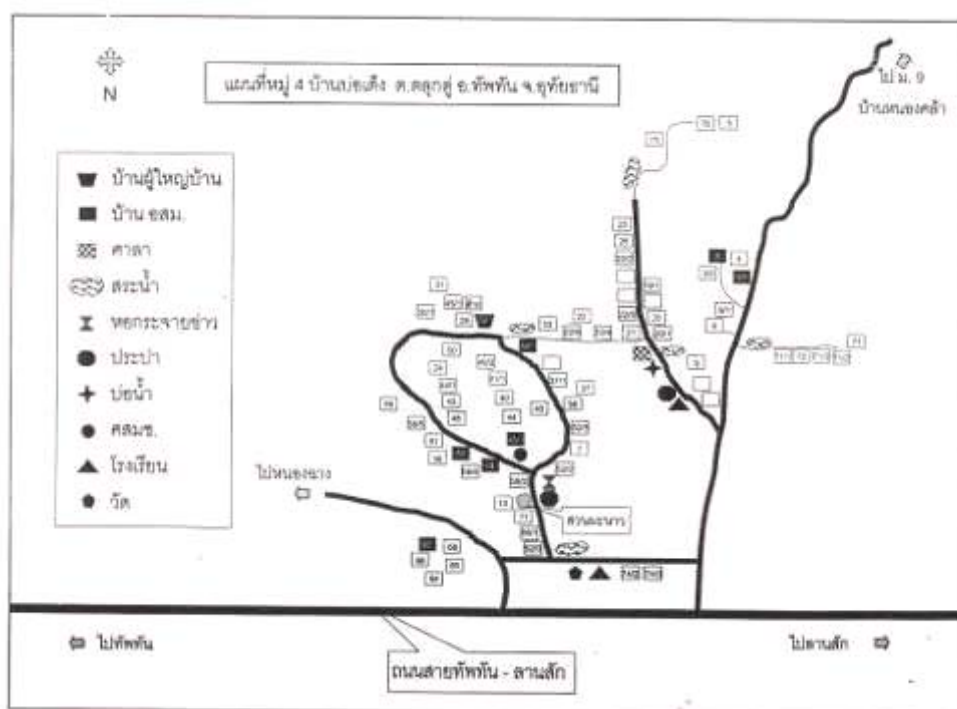
4.1 ประวัติความเป็นมา

เดิมที่หมู่บ้านนี้ไม่มีคนอาศัยอยู่ เพราะเป็นป่ารกมาก โดยเฉพาะต้นเหียงลักษณะ ป่านี้เป็นที่ดอนซึ่งน้ำไม่ค่อยมี ต่อมาได้มีชาวบ้านมาร้างถางป่าเพื่อทำมาหากิน และเริ่มพากันเข้าไปอยู่อาศัยเป็นจำนวนมากและตั้งชื่อว่า “บ้านดอนเหียง”

4.2 ที่ตั้ง

บ้านดอนเหียง หมู่ที่ 4 ตำบลตลุกคู๋ อยู่ห่างจากอำเภอทัพทัน เป็นระยะทาง 14 กิโลเมตร ห่างจากศาลากลางจังหวัดอุทัยธานี 38 กิโลเมตรและมีอาณาเขตติดต่อกับตำบลต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ บ้านตลุกคู๋ หมู่ที่ 8
ทิศใต้	ติดต่อกับ ลำห้วยทัพทัน
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ บ้านหนองนกยูง หมู่ที่ 1
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ บ้านถนนใหม่ หมู่ที่ 3 บ้านหนองคล้า หมู่ที่ 9

ภาพประกอบที่ 41 แสดงภาพแผนที่หมู่ที่ 4 บ้านดอนเหียง

4.3 พื้นที่

บ้านคอนเหียง หมู่ที่ 4 มีพื้นที่ทั้งหมด 5 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 3,125 ไร่
จำนวนประชากรของหมู่บ้าน มี จำนวนครัวเรือน 90 ครัวเรือน จำนวนประชากรทั้งหมด 355 คน
แยกเป็นชาย 167 คน หญิง 188 คน

4.4 สภาพภูมิประเทศ เป็นพื้นที่ราบสูง

4.5 ข้อมูลอาชีพของหมู่บ้าน อาชีพหลัก ได้แก่ ทำไร่/ทำนา อาชีพเสริม ได้แก่
เลี้ยงสัตว์/ รับจ้างทั่วไป

5. บ้านเขาปฐวิ

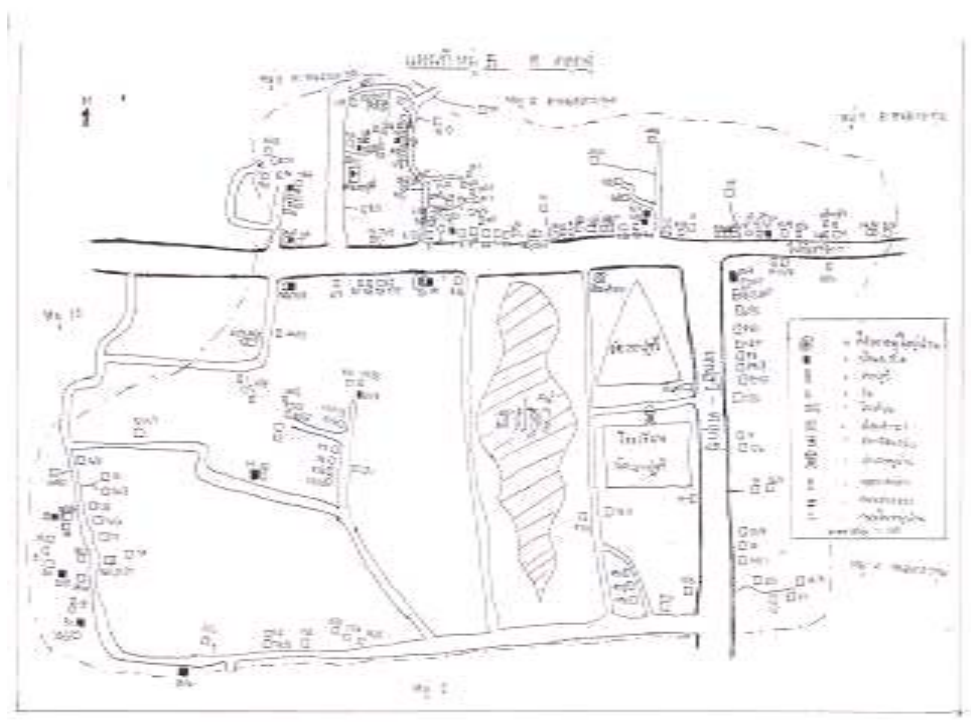
5.1 ประวัติความเป็นมา

หมู่บ้านเขาปฐวิเริ่มจากการที่นายแก่น จิตเขตรกรณ์ เป็นคนแรกที่เข้ามาตั้งรกราก
อยู่ที่นี่ ต่อมาก็มีนายจรัส ประสิทธิ์เวช กับอาจารย์อยู่ ว่องถินดง ย้ายมาจากบ้านเสดซาชัย อำเภอ
ลาดยาวจังหวัดนครสวรรค์และได้ชักชวนญาติพี่น้องมาอยู่ด้วย และได้ร่วมกันจัดตั้งสำนักสงฆ์ขึ้น
ชื่อเดิมเขารัศมี และได้เปลี่ยนแปลงชื่อเป็นเขาปฐวิในภายหลัง ตั้งอยู่ในเขตหมู่ที่ 2 ของตำบลตลุกคู่
ภายหลังเมื่อประชากรเพิ่มมากขึ้นจึงได้แยก หมู่บ้านเป็นหมู่ที่ 5 บ้านเขาปฐวิ โดยมีผู้ใหญ่คนแรก
ชื่อ นายใช้ เก่งกิจการ และเรียกชื่อหมู่บ้านเขาปฐวิมาจนถึงทุกวันนี้

5.2 ที่ตั้ง

บ้านเขาปฐวิ หมู่ที่ 5 ตำบลตลุกคู่ อยู่ห่างจากอำเภอทัพทัน เป็นระยะทาง 16
กิโลเมตร ห่างจากศาลากลางจังหวัดอุทัยธานี 34 กิโลเมตรและมีอาณาเขตติดต่อกับตำบลต่าง ๆ
ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ หมู่ที่ 12 ตำบลหนองกระทุ่ม
ทิศใต้	ติดต่อกับ หมู่ที่ 2 ตำบลตลุกคู่
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ หมู่ที่ 4 ตำบลตลุกคู่
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ หมู่ที่ 10 ตำบลตลุกคู่

ภาพประกอบที่ 42 แสดงภาพแผนที่หมู่ที่ 5 บ้านเขาปลิว

5.3 พื้นที่

บ้านเขาปลิว หมู่ที่ 5 มีพื้นที่ทั้งหมด ประมาณ 1,800 ไร่ มี จำนวนประชากรของ หมู่บ้าน จำนวนครัวเรือน 220 ครัวเรือน จำนวนประชากรทั้งหมด 831 คน แยกเป็น ชาย 420 คน หญิง 411 คน

5.4 สภาพภูมิประเทศ เป็นพื้นที่ราบ เหมาะแก่การเกษตร

5.5 ข้อมูลอาชีพของหมู่บ้าน อาชีพหลัก ได้แก่ เกษตรกร อาชีพเสริม ได้แก่ ค้าขาย / เลี้ยงสัตว์

6. บ้านถนนใหม่

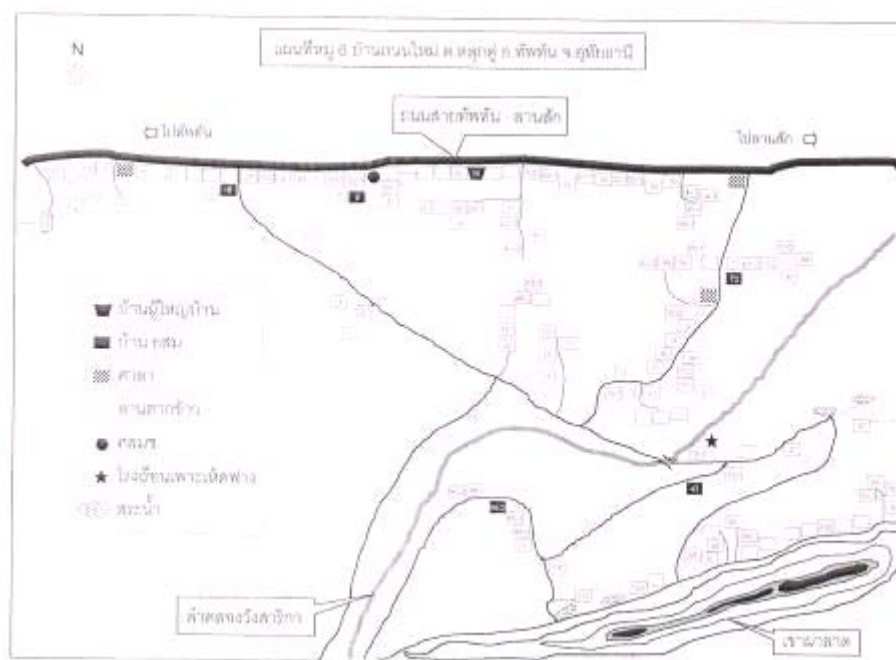
6.1 ประวัติความเป็นมา

เดิมทีชาวบ้านที่อยู่บ้านตลุกคู บ้านคอนเหล้า บ้านคอนเหียง บ้านหนองแฟบ ได้พากันอพยพมาอยู่รวมกันเป็นกลุ่มใหญ่ เดิมทีหมู่บ้านขึ้นกับ หมู่ที่ 3 ต่อมาประชากรมีจำนวนมาก จึงได้แยกหมู่บ้านออกเป็นหมู่ที่ 6 และตั้งชื่อขึ้นมาใหม่ว่า “บ้านถนนใหม่” ก็เพราะเดิมเป็นเนินสูงยาวต่อมาจึงได้สร้างบ้านเรือนตามถนนจึงเป็นที่มาของชื่อหมู่บ้านดังกล่าว

6.2 ที่ตั้ง

บ้านถนนใหม่ หมู่ที่ 6 ตำบลตลุกคู้อยู่ห่างจากอำเภอทัพทัน เป็นระยะทาง 14 กิโลเมตร ห่างจากศาลากลางจังหวัดอุทัยธานี 32 กิโลเมตรและมีอาณาเขตติดต่อกับตำบลต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ หมู่ที่ 7 , หมู่ที่ 2 , หมู่ที่ 10 ตำบลตลุกคู้อยู่
ทิศใต้	ติดต่อกับ หมู่ที่ 9 ตำบลตลุกคู้อยู่
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ หมู่ที่ 7 ตำบลตลุกคู้อยู่
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ เขาผาลาด ตำบลตลุกคู้อยู่

ภาพประกอบที่ 43 แสดงภาพแผนที่หมู่ 6 บ้านถนนใหม่

6.3 พื้นที่

บ้านถนนใหม่ หมู่ที่ 6 มีพื้นที่ทั้งหมด 4.48 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 2,800 ไร่ จำนวนประชากรของหมู่บ้าน จำนวนครัวเรือน 154 ครัวเรือน จำนวนประชากรทั้งหมด 534 คน แยกเป็น ชาย 245 คน หญิง 289 คน

6.4 สภาพภูมิประเทศ เป็นพื้นที่ราบลุ่มใช้ทำการเกษตร ที่เนินสูงใช้เป็นที่อยู่อาศัย

6.5 ข้อมูลอาชีพของหมู่บ้าน อาชีพหลัก ได้แก่ เกษตรกร อาชีพเสริม ได้แก่ ค้าขาย / รับจ้าง

7. บ้านหนองแฟบ

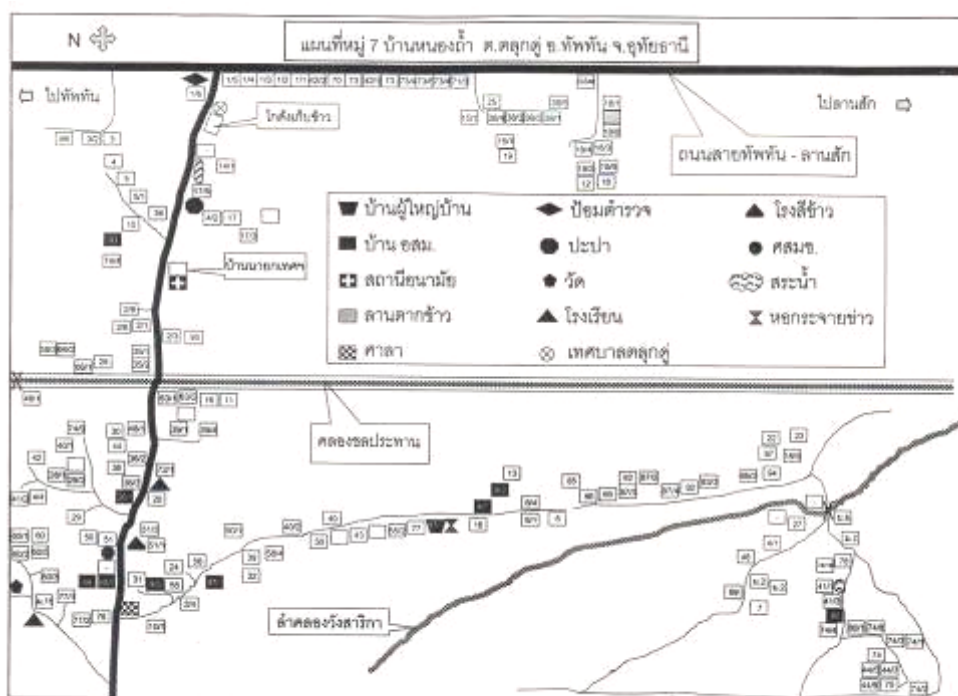
7.1 ประวัติความเป็นมา

บ้านหนองแฟบได้แยกมาจากบ้านตลุกคู ซึ่งแต่ก่อนได้เรียกหมู่บ้านนี้ว่า หนองถ้ำ เพราะแต่ก่อนยังเป็นป่าคงคิยมีหนองน้ำประมาณ 1 ไร่ มีท่าหินอยู่ในหนอง และมีป่าต้นแฟบ ขึ้นอยู่เต็มหนองน้ำ ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อหมู่บ้านใหม่ว่า หมู่บ้านหนองแฟบตามทะเบียนหมู่บ้าน ปัจจุบันพื้นที่ได้เปลี่ยนแปลงไปจนเห็นสภาพอยู่ในปัจจุบันเท่านั้น

7.2 ที่ตั้ง

บ้านหนองแฟบ หมู่ที่ 7 ตำบลตลุกคู อยู่ห่างจากอำเภอทัพทัน เป็นระยะทาง 15 กิโลเมตร ห่างจากศาลากลางจังหวัดอุทัยธานี 33 กิโลเมตรและมีอาณาเขตติดต่อกับตำบลต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ หมู่ที่ 2, 16 ตำบลตลุกคู
ทิศใต้	ติดต่อกับ หมู่ที่ 3, 8 ตำบลตลุกคู
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ หมู่ที่ 8 ตำบลตลุกคู กับหนองสระ
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ หมู่ที่ 6 ตำบลตลุกคู

ภาพประกอบที่ 44 แสดงภาพแผนที่หมู่ที่ 7 บ้านหนองแฟบ

7.3 พื้นที่

บ้านหนองแฟบ หมู่ที่ 7 มีพื้นที่ทั้งหมด 3.25 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 2,035 ไร่ จำนวนประชากรของหมู่บ้าน จำนวนครัวเรือน 216 ครัวเรือน จำนวนประชากรทั้งหมด 767 คน แยกเป็นชาย 402 คน หญิง 365 คน

7.4 สภาพภูมิประเทศ เป็นพื้นที่ราบลุ่ม

7.5 ข้อมูลอาชีพของหมู่บ้าน อาชีพหลัก ได้แก่ เกษตรกร อาชีพเสริม ได้แก่ ค้าขาย / รับจ้าง

8. บ้านตลุกคู่

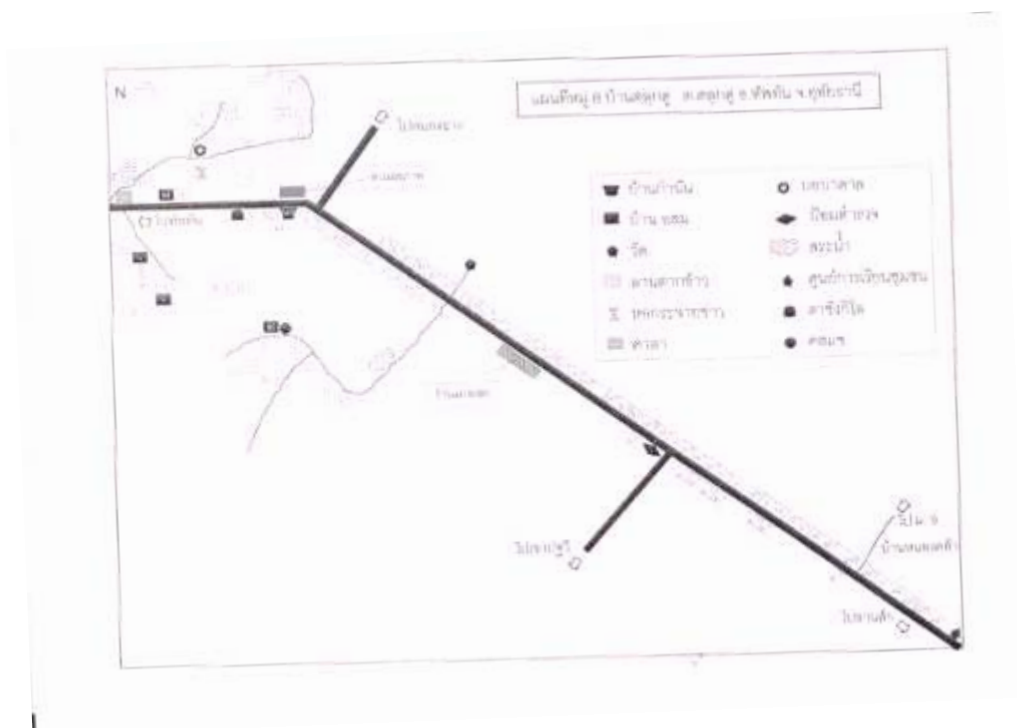
8.1 ประวัติความเป็นมา

เมื่อประมาณ 100 ปี มีชาวบ้านอพยพมาจากจังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดชัยนาท ได้มาตั้งถิ่นฐานที่หมู่บ้าน บ่อกร ลำพันพอง วังน้ำขาว กุดจาก ได้มารวมกันเป็นหมู่บ้าน ชื่อว่าบ้านหนองมะกรูด และหนองพง โดยเฉพาะบ้านหนองพงมีหนองน้ำเล็ก ๆ มีต้นไม้ประคูดขึ้นอยู่บริเวณโดยรอบหนองน้ำ มีลักษณะเป็นหลุมเป็นบ่อเล็ก ๆ ชาวบ้านจึงตั้งชื่อบริเวณนี้ว่า ตลุกประคูด ต่อมาได้สืบทอดเป็น “ตลุกคู่”

8.2 ที่ตั้ง

บ้านตลุกคู่ หมู่ที่ 8 ตำบลตลุกคู่ อยู่ห่างจากอำเภอทัพทัน เป็นระยะทาง 14 กิโลเมตร ห่างจากศาลากลางจังหวัดอุทัยธานี 32 กิโลเมตรและมีอาณาเขตติดต่อกับตำบลต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ หมู่ที่ 5 ตำบลหนองสระ
ทิศใต้	ติดต่อกับ หมู่ที่ 4 ตำบลตลุกคู่
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ หมู่ที่ 1 ตำบลตลุกคู่
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ หมู่ที่ 3 ตำบลตลุกคู่

ภาพประกอบที่ 45 แสดงภาพแผนที่หมู่ที่ 8 บ้านตลุกคู

8.3 พื้นที่

บ้านตลุกคู หมู่ที่ 8 มีพื้นที่ทั้งหมด 5.032 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 5,145 ไร่ จำนวนประชากรของหมู่บ้าน จำนวนครัวเรือน 121 ครัวเรือน จำนวนประชากรทั้งหมด 363 คน แยกเป็น ชาย 182 คน หญิง 181 คน

8.4 สภาพภูมิประเทศ เป็นพื้นที่ราบลุ่ม

8.5 ข้อมูลอาชีพของหมู่บ้าน อาชีพหลัก ได้แก่ ทำนา อาชีพรอง ได้แก่ เลี้ยงสัตว์

9. บ้านหนองคล้า

9.1 ประวัติความเป็นมา

เดิมเป็นชื่อบ้านคอนเหียง ได้ย้ายมาเป็นบ้านหนองตาฤๅษี เป็นหนองใหญ่ หนองนั้นมีต้นคล้ามากมาย ชาวบ้านก็เลยตั้งชื่อหมู่บ้านแห่งนี้ใหม่ว่า บ้านหนองคล้า หมู่ที่ 9 ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาจนถึงทุกวันนี้ ผู้ใหญ่บ้านคนแรกของหมู่บ้านหนองคล้าคือ 1. นายมา ชำนาญเกษตรกร ผู้ใหญ่บ้านคนที่ 2 คือ นายจันทร์ หมายดี คนที่ 3 นายนา แก้วกสิกรรม ผู้ใหญ่บ้านคนที่ 4 คนปัจจุบันนี้คือ นายบุญลือ ปรุณเพียร

10. บ้านเกาะกลาง

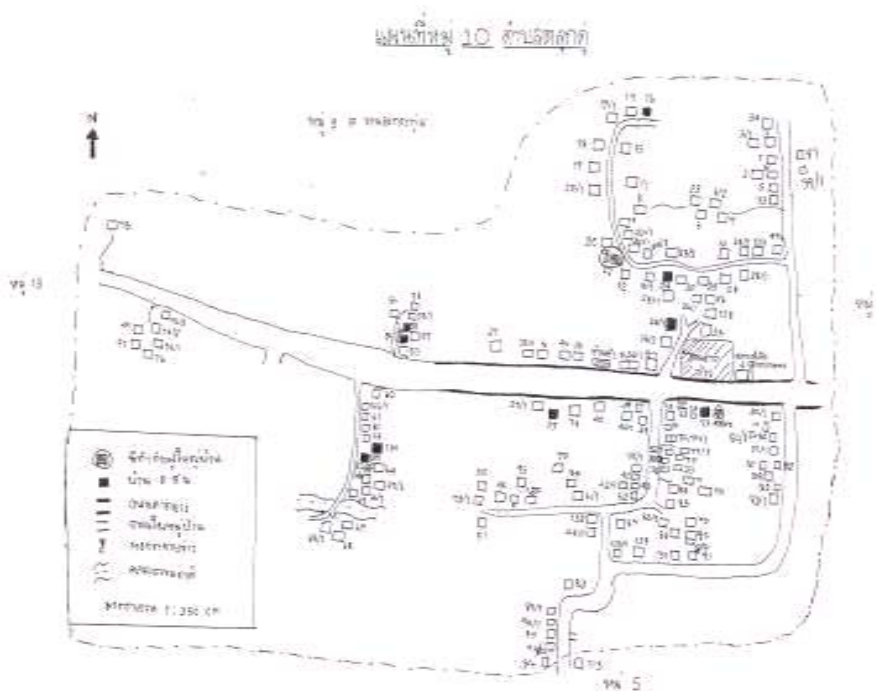
10.1 ประวัติความเป็นมา

หมู่ที่ 10 บ้านเกาะกลางได้แยกมาจาก หมู่ที่ 5 บ้านเขาปฐวิ ตำบลตลุกคู่ เมื่อประมาณ 60 กว่าปีที่แล้ว ที่ตั้งของหมู่บ้านมีสภาพเป็นที่สูงเหมือนเกาะครั้งแรกมีบ้านอยู่ไม่กี่หลังคาเรือน ยังเป็นป่าอยู่ มีไข้มากร ต่อมาก็มีคนเข้ามาอยู่เป็นจำนวนมากขึ้น จึงได้ตั้งหมู่บ้านใหม่ มีผู้ใหญ่บ้านถึงปัจจุบันนี้ 5 คน

10.2 ที่ตั้ง

บ้านเกาะกลาง หมู่ที่ 10 ตำบลตลุกคู่ อยู่ห่างจากอำเภอทัพทัน เป็นระยะทาง 20 กิโลเมตร ห่างจากศาลากลางจังหวัดอุทัยธานี 36 กิโลเมตรและมีอาณาเขตติดต่อกับตำบลต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ หมู่ที่ 9 ตำบลหนองกระทุ่ม
ทิศใต้	ติดต่อกับ หมู่ที่ 5,6 ตำบลตลุกคู่
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ หมู่ที่ 5 ตำบลตลุกคู่
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ หมู่ที่ 13 ตำบลตลุกคู่

ภาพประกอบที่ 47 แสดงภาพแผนที่หมู่ที่ 10 บ้านเกาะกลาง

10.3 พื้นที่

บ้านเกาะกลาง หมู่ที่ 10 มีพื้นที่ทั้งหมด 5.9 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 3,674 ไร่ จำนวนประชากรของหมู่บ้าน จำนวนครัวเรือน 170 ครัวเรือน จำนวนประชากรทั้งหมด 702 คน แยกเป็น ชาย 346 คน หญิง 356 คน

10.4 สภาพภูมิประเทศ เป็นพื้นที่สูง

10.5 ข้อมูลอาชีพของหมู่บ้าน อาชีพหลัก ได้แก่ ทำนา/ทำไร่ อาชีพเสริมได้แก่ เลี้ยงสัตว์

11. บ้านวังเตย

11.1 ประวัติความเป็นมา

บ้านวังเตยแยกมาจาก หมู่ที่ 3 ตำบลตลุกคู่ ประมาณ 40 ปีมา เป็นหมู่ที่ 11 ตำบลตลุกคู่ ครอบคลุมไปถึงหมู่ที่ 12 , 14 ,17 ปัจจุบัน หมู่ที่ 11 ที่เรียกว่าบ้านวังเตย เพราะในคลองวังรี มีป่าเตยอยู่มาก ที่บ้านซุมได้สมัยนั้น ประมาณ 2525 สมัยนั้น ผู้ใหญ่เสริมพงษ์ เป็นผู้ใหญ่บ้านได้ตั้งชื่อบ้านซุมได้ว่า บ้านวังเตย หมู่ที่ 11 เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน แต่ตอนนี้ ป่าเตยได้หายสาบสูญไปแล้ว

11.2 ที่ตั้ง

บ้านวังเตย หมู่ที่ 11 ตำบลตลุกคู่ อยู่ห่างจากอำเภอทัพทัน เป็นระยะทาง 24 กิโลเมตร ห่างจากศาลากลางจังหวัดอุทัยธานี 45 กิโลเมตรและมีอาณาเขตติดต่อกับตำบลต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ คลองวังรี หมู่ที่ 17 ตำบลตลุกคู่
ทิศใต้	ติดต่อกับ หมู่ที่ 5 ,6 ตำบลเขาขาวทอง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ หมู่ที่ 3 ตำบลตลุกคู่
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ หมู่ที่ 3 ตำบลประจักษ์

11.3 พื้นที่

บ้านวังเตย หมู่ที่ 11 มีพื้นที่ทั้งหมด 4.79 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 2,998 ไร่ จำนวนประชากรของหมู่บ้าน จำนวนครัวเรือน 98 ครัวเรือนจำนวนประชากรทั้งหมด 463 คน แยกเป็น ชาย 230 คน หญิง 233 คน

11.4 สภาพภูมิประเทศ เป็นพื้นที่ราบลุ่ม

11.5 ข้อมูลอาชีพของหมู่บ้าน อาชีพหลัก ได้แก่ ทำนา อาชีพรอง ได้แก่ เลี้ยงสัตว์

12. บ้านหนองไผ่

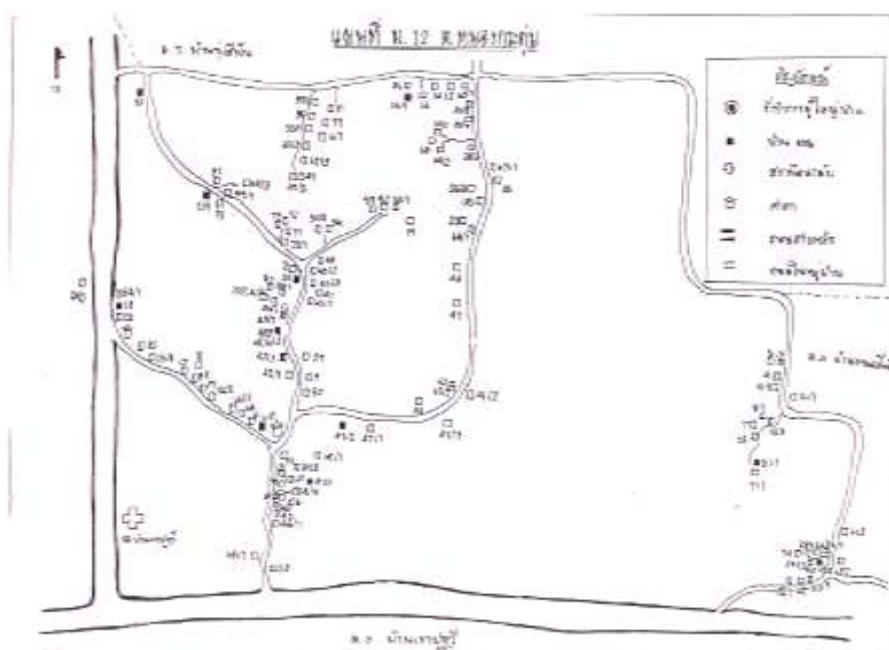
12.1 ประวัติความเป็นมา

บ้านไพศาลี (บ้านชุมตาเนย)อยู่ในหมู่ที่ 10 ตำบลตลุกคู่ อำเภอกัณฑ์ มีนาย ลำราญ ชงชัย (ตาเนย) มาตั้งบ้านเรือนเพื่อประกอบอาชีพต่อมามีประชาชนอพยพมาทำมาหากิน มากขึ้น มีตาเนยเป็นผู้นำหมู่บ้าน โดยร่วมกันสร้าง โรงเรียนบ้านศาลี และสำนักสงฆ์ โดยมอบที่ดิน 20 ไร่ วัด 2 ไร่ ในปี 2523 ได้ขอแยกหมู่บ้านเป็นหมู่ที่ 12 บ้านหนองไผ่ มีนาย อุดม จันทร์พยัคฆ์ เป็นผู้ใหญ่บ้านปี 2548 มีนายบุญลือ คงสมบัติ เป็นผู้ใหญ่บ้าน สภาพบ้านศาลี เป็นที่เนิน ประชาชน ประกอบอาชีพทำไร่บ้านจึงกระจัดกระจายกันอยู่ในพื้นที่ของตนเองซึ่งมีชาวบ้านอยู่กันมากปัจจุบัน อยู่ในเขตเทศบาลตำบลตลุกคู่ หมู่ที่ 12 ชุมชน 1 บ้านหนองไผ่ ชุมชนที่ 2 บ้านศาลี

12.2 ที่ตั้ง

บ้านหนองไผ่ หมู่ที่ 12 ตำบลตลุกคู่ อยู่ห่างจากอำเภอกัณฑ์ เป็นระยะทาง 30 กิโลเมตร ห่างจากศาลากลางจังหวัดอุทัยธานี 47 กิโลเมตรและมีอาณาเขตติดต่อกับตำบลต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ หมู่ที่ 13 ตำบลตลุกคู่
ทิศใต้	ติดต่อกับ หมู่ที่ 8 ตำบลประจักษ์
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ หมู่ที่ 6 ตำบลตลุกคู่
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ หมู่ที่ 6 ตำบลน้ำรอบ

ภาพประกอบที่ 48 แสดงภาพแผนที่หมู่ที่ 12 บ้านหนองไผ่

12.3 พื้นที่

บ้านหนองไผ่ หมู่ที่ 12 มีพื้นที่ทั้งหมด 6.9 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 4,300 ไร่ จำนวนประชากรของหมู่บ้าน จำนวนครัวเรือน 287 ครัวเรือน จำนวนประชากรทั้งหมด 1,073 คน แยกเป็น ชาย 505 คน หญิง 568 คน

12.4 สภาพภูมิประเทศ เป็นพื้นที่ราบเอียง

12.5 ข้อมูลอาชีพของหมู่บ้าน อาชีพหลัก ได้แก่ ทำนา/ทำไร่ อาชีพเสริมได้แก่ เลี้ยงสัตว์

13. บ้านสวนขวัญ

13.1 ประวัติความเป็นมา

หมู่บ้านสวนขวัญแยกออกมาจากหมู่ที่ 10 บ้านเกาะกลาง ตำบลตลุกคู่ เพราะหมู่บ้านสวนขวัญเป็นพื้นที่ราบสูงเหมาะแก่การทำไร่ข้าวโพด ทำสวนจะเป็นที่ราบ เป็นบางส่วน เลยย้ายเข้ามาอาศัยอยู่ที่บ้านสวนขวัญจำนวนไม่กี่ ครัวเรือน อยู่มาไม่นานก็มีเพื่อนบ้านเข้ามาอาศัยอยู่ด้วยหลายครัวเรือนจนกระทั่งทุกวันนี้ ปัจจุบันนี้เรียกกันว่า บ้านสวนขวัญ เพราะเอานามสกุลของท่านนายอำเภอคนก่อน ๆ มา นามสกุลท่านขวัญสกุล จึงเป็นที่มาของบ้านสวนขวัญจนถึงทุกวันนี้ ครั้งแรกหมู่บ้านนี้เรียกว่า หนองแห่น เพราะที่นี่มีหนองน้ำ และมีแห่นเต็มไปหมด ปัจจุบันนี้ไม่มีให้เห็นแล้ว

13.2 ที่ตั้ง

บ้านสวนขวัญ หมู่ที่ 13 ตำบลตลุกคู่ อยู่ห่างจากอำเภอทัพทัน เป็นระยะทาง 31 กิโลเมตร ห่างจากศาลากลางจังหวัดอุทัยธานี 55 กิโลเมตรและมีอาณาเขตติดต่อกับตำบลต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลหนองกระทุ่ม

ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลอุทัยเก่า

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลหนองสระ

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลประจักษ์

13.3 พื้นที่

บ้านสวนขวัญ หมู่ที่ 13 มีพื้นที่ทั้งหมด 16.90 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 10,564 ไร่ จำนวนประชากรของหมู่บ้าน จำนวนครัวเรือน 262 ครัวเรือน จำนวนประชากรทั้งหมด 1,093 คน แยกเป็น ชาย 566 คน หญิง 527 คน

13.4 สภาพภูมิประเทศ เป็นพื้นที่ราบบ้าง สูงบ้าง

13.5 ข้อมูลอาชีพของหมู่บ้าน อาชีพหลัก ได้แก่ ทำนา อาชีพเสริม ได้แก่ เลี้ยงสัตว์/ รับจ้างทั่วไป

14. บ้านเพชรกาฬสินธุ์

14.1 ประวัติความเป็นมา

ผู้ใหญ่เล่าว่า เมื่อปี พ.ศ. 2505 คนที่มาเป็นคนแรกคือ พ่อใหญ่เหล็ก แม่ใหญ่พัน สีลาแสน เป็นคนกาฬสินธุ์ เริ่มแรกมารับจ้างขุดเหมืองมาพักอยู่ที่บ้านวังเตย เสร็จแล้วก็ดูทำเลที่บ้านวังเตย มีลักษณะเป็นป่าส่วนมากเป็นป่าซัด ป่าพง ดูแล้วอุดมสมบูรณ์ ดินดี น้ำดี เหมาะแก่การทำมาหากิน แล้วพ่อใหญ่ก็กลับไปพาลูกมาอยู่ด้วย 3 คน มาจับจองที่ดิน ผู้ใหญ่บอกว่าในสมัยก่อนใครชอบตรงไหนก็จับจองเอาเลย พ่อใหญ่เหล็ก แม่ใหญ่พัน พร้อมลูกอีก 3 คน จึงเป็นครอบครัวแรกที่อพยพจากจังหวัดกาฬสินธุ์มาอยู่ที่บ้านวังเตยเป็นครอบครัวแรก ด้วยเหตุที่ว่าเป็นที่ที่หากินง่าย แหล่งที่ดิน น้ำท่า อุดมสมบูรณ์ กว่าที่จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่นั่นทำมาหากินยาก บางปีก็แห้งแล้งฝนไม่ตกไม่เหมือนที่นี่ เมื่ออยู่ดีก็กลับไปชวนพี่ ชวนน้องและเพื่อนบ้านมาจับจองที่ดินทำมาหากิน บางคนก็ซื้อที่บ้าง ผู้ใหญ่บอกว่าสมัยก่อนที่ดินไม่แพงเหมือนสมัยนี้ ที่ 25 ไร่ ขายประมาณ 500 – 700 บาทเท่านั้น ตอนนั้นพากันมาอยู่ 10 ครัวเรือน มาอยู่ที่บ้านวังเตยก่อน ผู้ใหญ่ยังเล่าอีกว่า บ้านวังเตยสมัยก่อน ชื่อว่า “บ้านซุมได้” เนื่องจากสมัยนั้นคนในหมู่บ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ทำได้ขายกันโดยใช้ใบเตยห่อได้อีกที เพราะในหนองน้ำที่หมู่บ้านมีต้นเตยมากแต่ตอนนี้ไม่มีแล้ว ต่อมาบ้านซุมได้ได้เปลี่ยนมาเป็นบ้านวังเตย เมื่อปี 2527 โดยผู้ใหญ่เสริมวงษ์ ต่อมาเมื่อชวนเพื่อน พี่น้อง มาอยู่มากขึ้น พ่อใหญ่เหล็ก จึงชวนกันมาซื้อที่ของครูใหญ่ทัน (เป็นคนก่อตั้งโรงเรียนบ้านวังเตยเป็นคนแรก) เพราะมีทำเลดี มีแหล่งน้ำ ดินดี และเป็นที่ราบสูงเหมาะแก่การอยู่อาศัยน้ำไม่ท่วม จึงแยกจากบ้านวังเตยมาเป็นบ้านเพชรกาฬสินธุ์ถึงปัจจุบัน มีประชากร 500 กว่าครัวเรือน คนที่อาศัยในหมู่บ้านส่วนใหญ่จะอพยพ มาจากอีสาน มีทั้งคนจังหวัดขอนแก่น จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดอุดรธานี จังหวัดมหาสารคามและจังหวัดกาฬสินธุ์จะอยู่มากที่สุด ต่อมา ชาวบ้านไทยโซ่งดำ มาจากจังหวัดกำแพงเพชร นครสวรรค์ สุพรรณบุรี มาอยู่รวมกันที่นี่ รุ่นแรกพ่อใหญ่ใจ คำเพชร เป็นคนมาอยู่เป็นคนแรก แล้วแยกออกเป็นหมู่ที่ 17 ชื่อบ้านเพชรผาสดซึ่งจะกล่าวประวัติความเป็นมาในหัวข้อต่อไป

14.2 ที่ตั้ง

บ้านเพชรกาฬสินธุ์ หมู่ที่ 14 ตำบลตลุกคู่ อยู่ห่างจากอำเภอทัพทัน เป็นระยะทาง 22 กิโลเมตร ห่างจากศาลากลางจังหวัดอุทัยธานี 25 กิโลเมตรและมีอาณาเขตติดต่อกับตำบลต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ หมู่ที่ 12 บ้านหนองไผ่
ทิศใต้	ติดต่อกับ หมู่ที่ 11 บ้านวังเคย
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ หมู่ที่ 17 บ้านเพชรผาลาด
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ หมู่ที่ 8 บ้านหนองแถม

14.3 พื้นที่

บ้านเพชรภาพลันธุ์ หมู่ที่ 14 มีพื้นที่ทั้งหมด 2 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 150 ไร่ จำนวนประชากรของหมู่บ้าน จำนวนครัวเรือน 297 ครัวเรือน จำนวนประชากรทั้งหมด 1,302 คน แยกเป็น ชาย 649 คน หญิง 653 คน

14.4 สภาพภูมิประเทศ เป็นพื้นที่ราบ

14.5 ข้อมูลอาชีพของหมู่บ้าน อาชีพหลัก ได้แก่ ทำนา อาชีพเสริม ได้แก่ เลี้ยงสัตว์

15. บ้านโป่งแก้ง

15.1 ประวัติความเป็นมา

เดิมที่บ้านโป่งแก้งคือในอดีตพื้นที่ของหมู่บ้านเป็นป่าดงดิบก่อนที่จะมีผู้คนอพยพมาบุกเบิกสร้างถางพง พื้นที่ดินที่นั่นจะมีลักษณะเป็นกรดหรือดินเค็ม หรือเป็นดินโป่ง ที่เรียกกันโดยทั่วไปเมื่อมีดินโป่งพวกสัตว์จำพวกแก้ง กวาง จึงชอบมากินดินโป่งประจำ ชาวบ้านชุดแรก ๆ ที่อพยพมาอยู่ เมื่อได้พบเห็นจึงตั้งชื่อว่า บ้านโป่งแก้ง มาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งไม่มีแก้ง และดินโป่งหลงเหลืออยู่เลย แต่ก็ยังใช้ชื่อเดิมอยู่ว่า โป่งแก้ง

15.2 ที่ตั้ง

บ้านโป่งแก้ง หมู่ที่ 15 ตำบลตลุกคู่ อยู่ห่างจากอำเภอทัพทัน เป็นระยะทาง 35 กิโลเมตร ห่างจากศาลากลางจังหวัดอุทัยธานี 55 กิโลเมตรและมีอาณาเขตติดต่อกับตำบลต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ หมู่ 15 ตำบลพลวงสองนาง
ทิศใต้	ติดต่อกับ หมู่ 11 ตำบลน้ำรอบ
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ หมู่ 13 , 12 ตำบลตลุกคู่
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ หมู่ที่ 3 , 7 ตำบลน้ำรอบ

15.3 พื้นที่

บ้านโป่งแก้ง หมู่ที่ 15 มีพื้นที่ทั้งหมด 11.52 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 7,200 ไร่ จำนวนประชากรของหมู่บ้าน จำนวนครัวเรือน 304 ครัวเรือน จำนวนประชากรทั้งหมด 1,235 คน แยกเป็น ชาย 647 คน หญิง 588 คน

15.4 สภาพภูมิประเทศ เป็นพื้นที่ราบ สูง ส่วนใหญ่เป็นที่ไร่สวน มีพื้นที่นาบ้าง เล็กน้อย มีลำธารผ่าน 2 สาย

15.5 ข้อมูลอาชีพของหมู่บ้าน อาชีพหลัก ได้แก่ ทำนา/ทำไร่ อาชีพรอง ได้แก่ เลี้ยงสัตว์/ รับจ้างทั่วไป

16. บ้านหนองจิกยาว

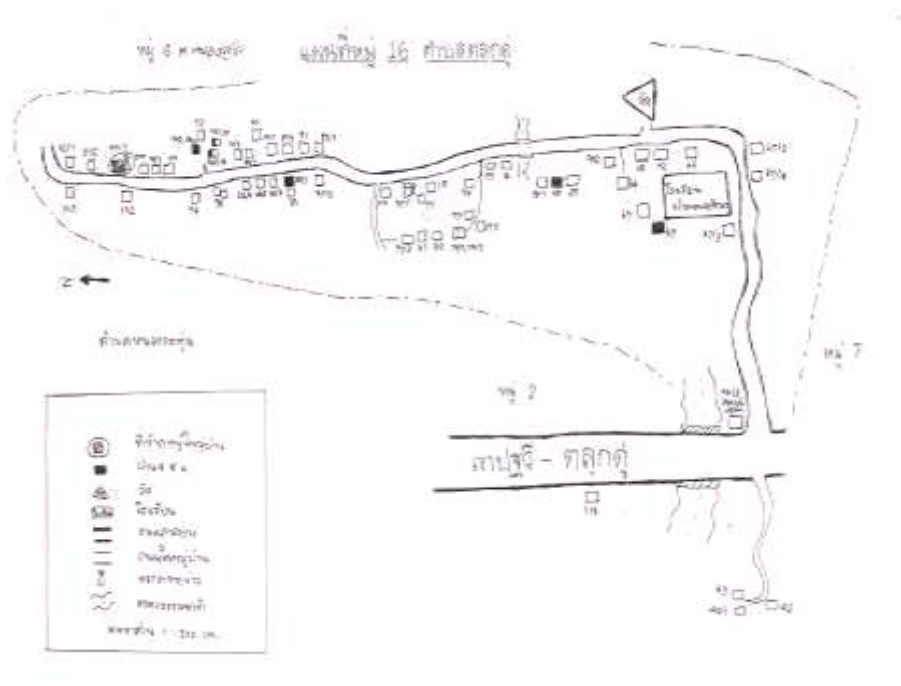
16.1 ประวัติความเป็นมา

บ้านหนองจิกยาวเดิมรวมกับหมู่ที่ 2 บ้านทุ่งสำราญ ตำบลตลุกคู่ เป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่มีบริเวณกว้าง มีลำคลองกันเป็นแนวเขต ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2534 ได้ขอแยกหมู่บ้านใหม่ มาจากหมู่ที่ 2 มาเป็นหมู่ที่ 16 บ้านหนองจิกยาว บ้านหนองจิกยาว ที่เรียกกันว่า บ้านหนองจิกยาว เนื่องจาก ในอดีตพื้นที่ บริเวณนี้เป็นป่า มีหนองน้ำ มีลักษณะที่ยาวละบริเวณพื้นที่มีต้นจิกล้อมรอบ บริเวณหนองน้ำนั้น พื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม เหมาะแก่การประกอบอาชีพ เกษตรกรรม และเป็นที่อยู่อาศัย ชาวบ้านจึงเรียกกันว่า หมู่บ้านหนองจิกยาวจนถึงปัจจุบัน

16.2 ที่ตั้ง

บ้านหนองจิกยาว หมู่ที่ 16 ตำบลตลุกคู่ อยู่ห่างจากอำเภอทัพทัน เป็นระยะทาง 14 กิโลเมตร ห่างจากศาลากลางจังหวัดอุทัยธานี 30 กิโลเมตรและมีอาณาเขตติดต่อกับตำบลต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ ลำคลองหมู่ที่ 4 ตำบลหนองกระทุ่ม
ทิศใต้	ติดต่อกับ หมู่ 8 ตำบลตลุกคู่
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ หมู่ 6 ตำบลตลุกคู่
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ หมู่ที่ 7 ตำบลตลุกคู่

ภาพประกอบที่ 49 แสดงภาพแผนที่หมู่ที่ 16 บ้านหนองจิกยาว

16.3 พื้นที่

บ้านหนองจิกยาว หมู่ที่ 16 มีพื้นที่ทั้งหมด 1.52 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 950 ไร่ จำนวนประชากรของหมู่บ้าน จำนวนครัวเรือน 71 ครัวเรือน จำนวนประชากรทั้งหมด 262 คน แยกเป็น ชาย 130 คน หญิง 132 คน

16.4 สภาพภูมิประเทศ เป็นพื้นที่ราบลุ่ม

16.5 ข้อมูลอาชีพของหมู่บ้าน อาชีพหลัก ได้แก่ ทำนา/ทำไร่ อาชีพเสริม ได้แก่ เลี้ยงสัตว์/รับจ้างทั่วไป

17. บ้านเพชรผาลาด

17.1 ประวัติความเป็นมา

หมู่บ้านเพชรผาลาด หมู่ที่ 17 ได้แยกมาจากหมู่ที่ 14 เมื่อปี พ.ศ. 2548 เมื่อปี พ.ศ. 2516 มีประชาชนได้อพยพมาจากต่างถิ่น มาจากจังหวัดพิจิตร จังหวัด นครสวรรค์ จังหวัดขอนแก่น เดิมทีเรียกบ้านวังเตย เมื่อปี พ.ศ. 2518 มีประชาชนมาอยู่รวมกันมากขึ้น บางคนนามสกุลคล้ายกัน เช่น นายไกร เพชรเกิด นายสุุดใจ คำเพชร นายย้อย เพชรอาบ นายทรง เพชรกีก นายอนันต์ หาดเพชร เมื่อ ปีพ.ศ. 2518 มีนายไกร เพชรเกิด นายสุุดใจ คำเพชร ได้ตั้งชื่อบ้านว่า บ้านเพชรผาลาด เพชร คือนามสกุล ผาลาด คือเขาผาลาด รวมแล้วเรียกชื่อหมู่บ้านว่าเพชรผาลาด

17.2 ที่ตั้ง

บ้านเพชรผาลาด หมู่ที่ 17 ตำบลตลุกคู่ อยู่ห่างจากอำเภอทัพทัน เป็นระยะทาง 24 กิโลเมตร ห่างจากศาลากลางจังหวัดอุทัยธานี 40 กิโลเมตรและมีอาณาเขตติดต่อกับตำบลต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ หมู่ที่ 14 , 12 ตำบลตลุกคู่
ทิศใต้	ติดต่อกับ คลองวังรี หมู่ที่ 11 ตำบลตลุกคู่
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ เขมผาลาด
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ หมู่ที่ 8 ลานสัก

17.3 พื้นที่

บ้านสวนขวัญ หมู่ที่ 13 มีพื้นที่ทั้งหมด 16.90 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 10,564 ไร่ จำนวนประชากรของหมู่บ้าน จำนวนครัวเรือน 144 ครัวเรือน จำนวนประชากรทั้งหมด 669 คน แยกเป็น ชาย 327 คน หญิง 342 คน

17.4 สภาพภูมิประเทศ เป็นพื้นที่ราบ สูง

17.5 ข้อมูลอาชีพของหมู่บ้าน อาชีพหลัก ได้แก่ ทำนา/ทำไร่ อาชีพรอง ได้แก่ เลี้ยงสัตว์/รับจ้างทั่วไป

ด้านวัฒนธรรม

ในการศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชนตลุกคู่ อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี จากปรากฏการณ์ต่างๆที่คณะผู้วิจัยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้ และอาศัยกรอบแนวคิดทฤษฎีการเกิดภูมิปัญญาตามความสัมพันธ์ ซึ่งจำแนกเป็น 3 ประเด็น การศึกษา ดังนี้

1. วัฒนธรรมที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน

วัฒนธรรมที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน หมายถึงวัฒนธรรมอันเป็นผลของการเรียนรู้และการสั่งสมประสบการณ์ ปรับปรุงพัฒนาจนกลายมาเป็นวิถีชีวิตที่มีความสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมนั้นๆ อันก่อให้เกิดมิติทางด้านจิตใจและสังคม เช่น ศิลปะนันทนาการ จารีตขนบธรรมเนียมประเพณี กิริยามารยาท การสื่อสารภาษาและวรรณกรรม เป็นต้น ซึ่งคณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลและจำแนกออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านศิลปะพื้นบ้าน

ศิลปะเป็นสิ่งที่มนุษย์ต้องการถ่ายทอดอารมณ์ ประสบการณ์ จินตนาการ หรืออุดมคติ เพื่อสื่อความหมายต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน และเพื่อก่อให้เกิดสุนทรียภาพทางอารมณ์ โดยสามารถแผ่ผ่านผ่านประสาทการรับรู้ต่างๆของมนุษย์ได้ สำหรับชาวตลกคู่ศิลปะพื้นบ้านที่ยังคงมีการสืบทอดกันอยู่ในปัจจุบันนี้ซึ่งเกือบจะสูญหายไปแล้ว แต่ยังคงมีผู้เห็นคุณค่าได้ทำการรวบรวมไว้ นั่นก็คือเพลงพื้นบ้าน ซึ่งครุฑนา พิลิก ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดตลกคู่ ได้เล่าว่า ลักษณะของเพลงพื้นบ้านเป็นเพลงที่นิยมร้องกันในท้องถิ่น ซึ่งในแต่ละที่จะมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่แตกต่างกันออกไป เนื้อเพลงมักจะนำเอาสภาพบรรยากาศที่แวดล้อมในท้องถิ่นนั้นๆ มาถ่ายทอดเป็นเนื้อเพลง ซึ่งเพลงเหล่านี้แต่เดิมใช้เป็นเพลงร่ำว ร้องเล่นกันระหว่างชาย - หญิง ซึ่งจะนั่งล้อมกันเป็นวง หากผู้ชายต้องการรำกับใคร ก็จะออกไปโค้งสาวผู้นั้นด้วยความอ่อนโยน นอกจากนั้นเพลงพื้นบ้านยังใช้เป็นเพลงร้องเล่นยามมีการลงแขกเกี่ยวข้าวเพื่อความสนุกสนานรื่นเริงและผ่อนคลายจากความเหนื่อยล้าจากการทำงานอีกด้วย

1.2 ด้านนันทนาการ

นันทนาการคือกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ที่มีรูปแบบและกระบวนการที่ก่อให้เกิดความรื่นเริงบันเทิงใจและรู้สึกผ่อนคลายซึ่งอาจเป็นกิจกรรมที่ทำในเวลาว่างหรือระหว่างทำงานตลอดจนในช่วงเทศกาลต่างๆ สำหรับชุมชนตลกคู่เป็นชุมชนเกษตรที่ต้องใช้แรงงานและต้องทำงานหนักเกือบตลอดทั้งปี ดังนั้นเมื่อเสร็จจากฤดูเก็บเกี่ยวชาวบ้านก็จะมีการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อพบปะสังสรรค์ ผ่อนคลายความเหนื่อยล้า และเพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้หนุ่มสาวได้ใกล้ชิดกัน ซึ่งการละเล่นพื้นบ้านของชาวตลกคู่ ได้แก่ การตั้งด่าน เพลงเกี่ยวข้าว เป็นต้น

1.3 ด้านประเพณี

ชุมชนตำบลตลกคู่มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีความหลากหลายและควรแก่การศึกษาอย่างยิ่งเพราะแต่ละประเพณีบ่งบอกถึงการร่วมกิจกรรมกันเพื่อแสดงออกถึงความดีงามของชุมชนทั้งสิ้น คณะผู้วิจัยได้ทำการจำแนกประเพณีออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ประเพณีเกี่ยวกับช่วงชีวิต เช่น

ประเพณีเกี่ยวกับความเชื่อเกี่ยวกับการตั้งครุฑและการคลอด

1) ข้อห้ามสำหรับหญิงตั้งครุฑ

(1) ห้ามนั่งคาบ้นไคหรือประตู เชื่อว่าทำให้คลอดยาก

(2) ห้ามเดินกิน ห้ามกินอาหารพร้าว เชื่อว่าจะทำให้ลูกตะกระ

ตะกราม

(3) ห้ามไปเผาศพ เชื่อว่าจะทำให้ลูกเกิดมารูปร่างไม่ดี แต่ถ้ามีความจำเป็นก็ให้ใช้เข็มกลัดกลัดชายพกไป หรือใช้ดาบยาวหรือแห หนีบชายพกไปด้วยก็ได้

(4) ห้ามกินเผ็ด เชื่อว่าเมื่อลูกเกิดมาจะทำให้ตาของลูกแฉะ

(5) ห้ามอาบน้ำตอนมืด เชื่อว่าท้องจะแผดเลือด คือมีลักษณะน้ำคร่ำและเลือดมากเวลาคอดจะทำให้ตกเลือดได้

(6) ตอนท้องอ่อนๆห้ามกินน้ำมะพร้าวเพราะทำให้ตกเลือดจนแท้งลูกได้

2) สิ่งที่ควรกระทำ

(1) กินของตกของเลีย เช่น ผลไม้สุกที่หล่นเองจากต้น จะเชื่อว่าทำให้คล่องง่าย

(2) ตอนท้องช่วงกลางๆประมาณห้าเดือนไปแล้วให้กินน้ำมะพร้าวอ่อนมากๆ เชื่อว่าลูกออกมาจะไม่มีไขและมีผิวพรรณสวยงาม

(3) เมื่อทารกคลอดออกมาแล้วจะอาบน้ำทำความสะอาด ให้นอนบนเบาะแล้วยังมีกระดังงอ ถ้าเป็นชายก็จัดสมุดดินสอไว้ข้างตัว ถ้าเป็นหญิงก็จัดเข็มด้ายไว้ หมอผู้ทำพิธีจะยกกระดังงขึ้นร้อนและพูดว่า "สามวันลูกผี สี่วันลูกคน ลูกของใคร มารับเอาเนื้อ" แล้วก็ทิ้งกระดังงลงกับพื้นเบา ๆ พอให้ทารกรู้สึกตัวก็จะตกใจร้อง พ่อของทารกหรือญาติผู้ใหญ่ก็จะออกปากรับว่า "ลูกข้าเอง" ทำดังนี้สามครั้ง แล้วหมอผู้ทำพิธีก็จะส่งทารกให้ทั้งกระดัง

(4) เพื่อเป็นการป้องกันภพภัยต่าง ๆ กระดังที่ใส่ทารกจะต้องอยู่ภายใต้ดวงสายสิญจน์ ดิดผ้ายันต์สี่ทิศ บางแห่งก็ใช้แห ทำเป็นกระโจมกางคลุมกระดัง

ส่วนแม่นั้นพอลอดแล้วให้รับคัมมน้ำส้มมะขามเปียกกับเกลือ เพื่อให้ถ่ายก่อนนอนไฟ ด้วยเตาเชิงกรานเป็นเวลาสามวัน ในระหว่างนั้นทางฝ่ายพ่อ และญาติจะช่วยกันทอดเตาไฟใหญ่ เพื่อการอยู่ไฟ หากมอเลือกวันดีให้ทำน้ำมันจันทร์ฉัตร ประพรมเตาไฟ เกี่ยวข้าวสารกับเกลือพ่นท้องพ่นหลังแม่ เรียกว่า คับพิษไฟ จะต้องมีรูปเทียน ข้าวตอกดอกไม้มากพลุ กุ้งพล่า ปลาขี้ ใส่วางเล็ก ๆ วางไว้ทั้งสี่มุมเตา ก่อนที่จะขึ้นกระดานไฟจะต้องกราบไหว้เตาไฟ ระลึกถึงคุณพระเพลิง พระพาย แม่พระธรณี แม่พระคงคา และกนิยาแก่โลหิตเข้าเย็น ใช้เวลาอยู่ไฟประมาณหนึ่งเดือน

ส่วนทารกให้นอนอยู่ในกระดังสามวัน จึงทำพิธีขึ้นอุ คือนอนเปล มีบายศรีปากชามทำขวัญ พอครบเดือนก็จะทำพิธีโกนผมไฟ มีบายศรีผูกขวัญ ให้เงินทองสิ่งของทำขวัญให้ศิลาให้พร

นอกจากนี้บางหมู่บ้านยังมีความเชื่อในเรื่องของผีตางปะปนอยู่ด้วย เช่น ในเรื่องของการเลี้ยงผีหัวกระได เชื่อว่าเมื่อทารกคลอดออกมาไม่ว่าจะเป็นที่บ้านหรือที่โรงพยาบาลก็ตามเมื่อกลับมาถึงบ้านแล้วจะต้องมีการเลี้ยงผีหัวกระได โดยเจ้าของบ้านที่มีเด็กเกิดใหม่จะไปเชิญบุคคลที่เชื่อว่าเป็นผู้สืบเชื้อสายผีที่เรียกกันว่าผีผยวมากินสำหรับที่บ้าน ในลำดับก็จะประกอบไปด้วย ข้าวและกับข้าวที่เป็นอาหารคาว ที่นิยมคือไก่ โดยจะให้ผู้ที่ได้รับเชิญมาเป็นผู้ลงมือฆ่าและทำอาหารเอง อาหารที่ทำก็จะเป็นพวกต้มไก่ แกงไก่ หลังจากนั้นเจ้าบ้านและผู้ได้รับเชิญก็จะมารับประทานอาหารในลำดับร่วมกัน ในการกินอาหารนี้มีข้อห้ามคือ ห้ามทิ้งเศษอาหารทุกอย่างเด็ดขาด ให้นำเศษอาหารนั้นทิ้งลงในลำดับ และเมื่อรับประทานอาหารเสร็จแล้วผู้ได้รับเชิญก็จะนำเศษอาหารที่เหลือกลับไปยังบ้านของตนเอง และกล่าวคำให้พรแก่เด็กทารกนั้น หลังจากนั้นก็จะจุดเทียนเป็นการนำผีผยวนั้นกลับไปยังบ้านของตนเองเป็นอันเสร็จพิธี การเลี้ยงผีหัวกระไดนี้มีความเชื่อว่าจะทำให้ทารกที่เกิดมาใหม่เลี้ยงง่าย ไม่เจ็บไข้ได้ป่วย สุขภาพแข็งแรง ฯลฯ

ประเพณีโกนผมไฟ

หลังคลอดหนึ่งเดือน จะทำการโกนผมไฟ โดยให้ญาติผู้ใหญ่ที่นับถือเป็นผู้โกนให้ หลังจากโกนผมเสร็จแล้วจะนำผมนั้นห่อใบบัวหรือใบบอนก็ได้แล้วนำไปวางไว้ใต้โถงน้ำ เชื่อว่าเด็กจะอยู่เย็นเป็นสุข หรืออาจจะนำไปวางไว้บนหัวตอ ก็จะเชื่อว่าเด็กจะหัวแข็งไม่เจ็บไข้ได้ป่วย

ประเพณีไว้จุก

เชื่อว่าถ้าเด็กคนไหนเลี้ยงยาก เจ็บป่วยบ่อยๆ คนที่เป็นปู่ย่าตายายจะนำดินเหนียวมาปั้นเป็นตุ๊กตาให้เด็กเลี้ยงตาย หากเด็กเลือกตุ๊กตาตัวใดก็จะไว้จุกลักษณะนั้น เช่น

เด็กไว้ผมจุก 1 อันข้างหน้า เรียกว่า จุก

เด็กไว้ผมจุก 2 อัน เรียกว่า แกละ

เด็กไว้ผมจุก 3 อัน เรียกว่า จ่อง

เด็กไว้ผมจุก 1 อันข้างหลัง เรียกว่า เปียหรือผมโก๊ะ

เด็กหัวโล้น คือ เด็กที่โกนผมทั้งหมดเลย

ประเพณีโกนจุก

เมื่ออายุเด็กได้ประมาณ 7 ขวบ หรือมากกว่านั้นก็ก็ได้แต่ไม่เกิน 13 ขวบ จะทำพิธีโกนจุกขึ้น ที่บ้าน อายุที่นิยมโกนจะเป็นเลขคี่ เช่น 7,9,11,13 เป็นต้น เมื่อหาฤกษ์ที่จะโกนได้แล้ว ในช่วงเช้าของวันนั้นจะมีการโกนจุก และในตอนเย็นจะนิมนต์พระมาสวด ช่วงกลางคืนจะมีมหรสพฉลอง ที่นิยมได้แก่ ลิเก ในเช้าของวันรุ่งขึ้นก็จะนิมนต์พระมาสวดสงฆ์มา

ภาพประกอบที่ 50 แสดงภาพการทำขวัญในประเพณีโกนผมจุก

ประเพณีแต่งงาน

เมื่อหนุ่มสาวคู่ใดคิดตกลงปลงใจที่จะอยู่ด้วยกันพ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่ของฝ่ายชายจะไปสู่ขอฝ่ายหญิงและตกลงหาฤกษ์ยามเพื่อทำพิธีแต่งงานกัน ซึ่งกระทำกันที่บ้านของฝ่ายหญิง ในวันแต่งงานฝ่ายชายซึ่งเรียกว่าเจ้าบ่าวจะต้องนำขันหมากแห่ไปยังบ้านของฝ่ายหญิงเพื่อเป็นการประกาศให้ชาวบ้านได้รับรู้ว่าบุคคลคู่นี้จะครองคู่กัน ซึ่งขันหมากจะมีอยู่ด้วยกัน 2 ประเภท คือ ขันหมากเอกและขันหมากเลว ขันหมากเอกประกอบไปด้วย สาแหรก กระจาด ผ้าคลุมสาแหรก หมูเถบ ไก่ เหล้า ขนมห่มแดง ขนมห่มขาว ข้าวเหนียวหั่วหงอก ข้าวตอกหัวโขน ห่อหมก ฯลฯ ทุกอย่างจะจัดเป็นคู่ๆ ขันหมากเอกนี้ห้ามคนเป็นแม่หม้ายยกเด็ดขาดเพราะถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดี ส่วนขันหมากเลวก็จะประกอบไปด้วย สิ่งของต่างๆ ขนมห่ม ผลไม้ พวกมะพร้าว ส้มโอ เป็นต้น

1) การตั้งรูปขบวน

เด็กอุ้มสินเงินสอนทอง จะนิยมให้เด็กผู้หญิง 2 คน นำหน้าขบวน ตามด้วยกล้วย อ้อย ขันหมากเอก ขันหมากเลว และขบวนญาติสนิทมิตรสหายของฝ่ายเจ้าบ่าว

2) การส่งตัวเข้าหอ

การส่งตัวเข้าหอจะกระทำเมื่อทำพิธีต่างๆเสร็จแล้ว เป็นการส่งตัวเจ้าบ่าวและเจ้าสาวเข้าห้องหอ ในสมัยก่อนจะมีวงมโหรีบรรเลงกล่อมหอ จนถึงประมาณ 5 ทุ่มถึงเที่ยงคืน โดยจะมีเพื่อนเจ้าบ่าวมานอนอยู่เป็นเพื่อน 3 คืน

ประเพณีการบวช

เป็นประเพณีการบำเพ็ญกุศลของคนไทยที่นับถือพระพุทธศาสนา ผู้ชายที่มีอายุครบยี่สิบปีขึ้นไปจึงบวชเป็นพระภิกษุได้ ถือเป็นประเพณีแห่งการดำเนินชีวิตเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ เพื่อการศึกษาอบรมให้รู้จักผิดชอบชั่วดี บาปบุญคุณโทษตามหลักพระพุทธศาสนา ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต นอกจากนั้นยังถือเป็นการตอบแทนบุญคุณบิดามารดาอีกด้วย

ก่อนบวชผู้ที่จะบวช หรือพ่อแม่จะต้องเข้าไปหาพระอุปัชฌาย์ เพื่อแสดงความจำนงว่าจะบวชรับข้อปฏิบัติต่าง ๆ ให้เข้าใจไว้ก่อน ก่อนบวชหนึ่งวันมักมีการทำขวัญ ผู้บวชต้องโกนผมโกนหัว นุ่งขาวห่มขาว เตรียมพร้อมที่จะบวชที่เรียกว่า นาค หมอทำขวัญจะต้องประกอบพิธีตามตำราสวดคาถา ให้โอวาทสอนนาค ให้รำลึกถึงคุณบิดามารดา ให้อดทนขยันหมั่นเพียรในกิจพระศาสนา ตลอดถึงอันตรายเบื้องหน้าที่จะทำให้พระภิกษุถึงศีลวิบัติ จบแล้วก็เบิกบายศรี ญาติผู้ใหญ่ร่วมเวียนเทียนสามรอบ หมอเจิมขวัญให้นาคเป็นเสร็จพิธีทำขวัญ

ก่อนนาคเข้าอุโบสถ จะต้องเดินประทักษิณอุโบสถสามรอบ เมื่อเข้าโบสถ์แล้วไปนั่งรอพระอุปัชฌาย์ บิดามารดาจะมอบผ้าไตรและเครื่องสักการะพระอุปัชฌาย์อาจารย์ให้แก่เจ้าหน้าที จากนั้นเป็นหน้าที่ของคณะสงฆ์ที่จะทำพิธีบรรพชาอุปสมบทให้ต่อไป ผู้ที่บวชแล้วจะเป็นผู้สมบูรณ์เต็มตัว เมื่อสึกออกมาแล้วจะมีเหย้ามีเรือนก็เหมาะสม นับว่าเป็นผู้ใหญ่พอที่จะปกครองตัวเองได้

งานศพ

งานศพถือเป็นงานอวมงคล สำหรับคนมีป่วยหนัก เมื่อญาติเห็นว่ามีการหนักใกล้จะเสียชีวิตแน่แล้ว ลูกหลานหรือญาติจะเตรียมของใส่เงิน เอาไปตองมาทำเป็นกรวยใส่รูป 3 ดอก เทียน 1 เล่ม ดอกไม้เพื่อสักการะเทพยดาบนสวรรค์ และเพื่อประโยชน์ในสัมปรายภพในเบื้องหน้า เมื่อใกล้จะสิ้นใจก็จะนำกรวยนั้นใส่มือ และบอกให้ภาวนาพุทโธบ้าง

2. ประเพณีท้องถิ่น เช่น

ประเพณีการทำบุญแม่โพสพ

หลังจากฤดูเก็บเกี่ยวประมาณเดือน 3 จะมีการจัดกิจกรรมที่แสดงถึงความกตัญญูรู้คุณต่อแม่โพสพ ด้วยการจัดประเพณีทำขวัญแม่โพสพขึ้น โดยชาวบ้านจะพร้อมใจกันรวบรวมข้าวเปลือกจากยุ้งฉางของตนเองคนละถังสองถังตามกำลังศรัทธามารวมกันกองไว้ที่บริเวณลานวัด แล้วช่วยกันประดับกองข้าวนั้นให้สวยงาม โดยจะก่อให้เป็นรูปเจดีย์ เรียกกันว่าเจดีย์ข้าวเปลือก จะใช้ธงสีต่างๆประดับประดาให้สวยงาม

หลังจากนั้นจะนิมนต์พระสงฆ์สวดเจริญพระพุทธมนต์เย็น โดยตอนกลางคืนจะมีมหรสพสมโภชน์ และมีการปิดทองพระประจำปีไปด้วยที่เรียกกันว่างานเดือนสาม และรุ่งเช้าก็มีการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แม่โพสพ และมีการประพรมน้ำมนต์ให้กับชาวนาที่มาทำบุญร่วมกันเพื่อความเป็นสิริมงคล หลังจากเสร็จพิธีกรรมดังกล่าวแล้วข้าวเปลือกที่นำมากองไว้กลางลานวัดก็จะนำไปถวายพระเก็บไว้ที่วัดเพื่อยามขาดแคลน หากมีมากจนเหลือก็จะนำไปขายแล้วนำเงินเข้าวัดไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

การทอดผ้าป่า

ในสมัยก่อนนั้นการทอดผ้าป่ามิใช่การใช้กระเป๋ผ้าป่าสำเร็จรูปที่ซื้อมาจากท้องตลาด และถวายเป็นทานตอนกลางวันแจ้ง ๆ อย่างนี้ ในอดีตใครจะทอดผ้าป่าจะต้องเตรียมข้าวของเครื่องใช้ที่สมควร และจำเป็นต่อพระภิกษุจริง ๆ ส่วนผ้าแต่เดิมนั้นจะทำการทอเย็บปักถักร้อยกันเอง ต่อมาพอหาซื้อได้จึงใช้ตามสะดวกกันสืบมา

วิธีการทอดผ้าป่าในสมัยนั้นจะนิยมทำกันตอนพลบค่ำ โดยจะใช้ฟางมัดเป็นตัวหุ่นทำเป็นศพ นอนตายอยู่ในท่าพนมมือเหมือนการมัตตราสังข์แล้วนำผ้าที่จะนำไปทอด พาดไว้บนแขนทั้ง 2 ข้าง มัดหุ่นศพนั้นไว้กับปลายกระดานข้างใดข้างหนึ่ง ใช้ขอนไม้รองแผ่นกระดานนั้นตรงกลางทำเป็นกระเดื่อง และมักจะวางไว้ในที่มีด ตามพุ่มไม้หรือต้นไม้ใหญ่ ๆ โดยจะทำสัญลักษณ์ไว้ด้วยการจุดเทียน ฝ่ายพระภิกษุเห็นแล้วจะรู้เอง เมื่อถึงเวลาพระภิกษุจะเดินไปที่พุ่มไม้นั้น แล้วท่านก็จะเหยียบปลายกระดานอีกด้านหนึ่ง หุ่นฟางที่ผูกเป็นศพอยู่นั้นก็จะกระดกเหมือนกับศพลุกขึ้นมา พระภิกษุก็จะทำการชักผ้าป่าที่พาดไว้ ส่วนสิ่งของเครื่องใช้ก็จะตั้งอยู่บริเวณใกล้ ๆ นั้นเอง เสร็จขึ้นตอนนี้แล้วญาติโยมจึงจะออกมาเพื่อรับศีลรับพรและอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้กับบรรพบุรุษผู้ล่วงลับ เป็นอันเสร็จพิธี

พิธีกรรมเป็นพิธีกรรมที่ค่อนข้างพิสดาร แต่อีกนัยยะหนึ่งอาจจะเป็นการทดสอบกำลังใจของ พระภิกษุผู้ปฏิบัติธรรมเพื่อให้มีสติตลอดเวลา ไม่ตกอยู่ในความประมาทนั่นเอง

ประเพณีในเทศกาลตรุษสงกรานต์

เทศกาลตรุษสงกรานต์ ตรุษตรงกับวันแรมสิบห้าค่ำ เดือนสี่ ตามปฏิทินทางจันทรคติถือว่าเป็นวันสิ้นปี ส่วนสงกรานต์ตรงกับวันที่สิบสาม เมษายน ตามปฏิทินทางสุริยคติ ถือว่าดวงอาทิตย์โคจรเข้าสู่ราศีเมษ ในเทศกาลนี้มีการทำบุญตักบาตรและการละเล่นต่าง ๆ เทศกาลตรุษเริ่มตั้งแต่วันแรมสิบสี่ค่ำ เป็นการรับวันตรุษ วันแรมสิบห้าค่ำเป็นวันตรุษ วันขึ้นหนึ่งค่ำ เดือนห้า เป็นวันสงท้าย

การทำบุญในเวลาเช้าจัดอาหารไปถวายพระ อาหารที่ขาดไม่ได้คือ ขนมจีน น้ำพริก หรือน้ำยา เป็นของคาว ข้าวเหนียวแดง กะละแม เป็นของหวาน จัดให้มีการบังสกลอัฐิญาติผู้ใหญ่ อุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตาย ที่เรียกกันว่าสวดแจก กลางวันไปเยี่ยมญาติผู้ใหญ่ ส่วนหนุ่มสาวก็จะมีการละเล่นเช่น ทอดสะบ้า ระบาย ร้าง ช่วงซั้ ไม้หึ่ง มอญซ่อนผ้า ฯลฯ วันมหาสงกรานต์ตรงกับวันที่สิบสาม เมษายน วันที่สิบสี่ เป็นวันเนา วันที่สิบห้า เป็นวันเถลิงศกขึ้นจุลศักราชใหม่ มีการทำบุญให้เกิดสิริมงคล มีการทำบุญตักบาตรเหมือนวันตรุษ มีการก่อเจดีย์ทราย สรงน้ำพระ รดน้ำขอพรผู้ใหญ่ เล่นน้ำ ปล่อยนกปล่อยปลา

นอกจากนี้จะมีการแห่ธงสงกรานต์ โดยชาวบ้านจะเดินถือธง เดินขบวนไปตามหมู่บ้าน มีขบวนกลองยาว นำหน้า การแห่ธงสงกรานต์เพื่อขอบริจาคเงินตามศรัทธา แล้วนำเงินมาถวายวัดถือเป็นการทำบุญ โดยประเพณีการแห่ธงที่ถือว่ามีชื่อเสียงของตลิ่งชันได้แก่งานประเพณีแห่ธงโบราณสงกรานต์เขาปฐวินันเอง

ประเพณีตักบาตรเทโว

จัดให้มีในวันแรมหนึ่งค่ำ เดือนสิบเอ็ด อันเป็นวันหลังวันออกพรรษา พระภิกษุจะได้นิมนต์มารับบิณฑบาต โดยสมมติพระอุโบสถ เป็นสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ที่พระพุทธเจ้าเสด็จขึ้นไปจำพรรษา เทศน์โปรดพระพุทธมารดา เมื่อออกพรรษาปวารณาแล้ว พระพุทธองค์จึงเสด็จกลับสู่โลกมนุษย์ทางบันไดทิพย์ ที่มีอยู่หลายบันไดคือ บันไดเงิน บันไดทอง และบันไดแก้ว โดยเสด็จลงมาที่สังกัสนคร

วันนี้ถือเป็นวันที่แดนทั้งสาม คือ สวรรค์ มนุษย์ และบาดาล (นรก) สามารถมองเห็นกันได้ เรียกกันว่า วันเทโวโรหณะ หรือวันเปิดโลก ในวันนี้ชาวบ้านจะเตรียมข้าวสาร ข้าวต้มลูกโยนและขนมเทียนไว้เพื่อนำไปใส่บาตรพระที่มาบิณฑบาต กันอย่างพร้อมเพรียง

ประเพณีหาบสำหรับควหาวน

ชาวตลิ่งชันมักจะมีสำรับกับข้าวประจำทุกบ้าน และยังมีใช้สำรับในการเลี้ยงอาหารต้อนรับแขก หาบสำหรับควหาวนที่ชาวบ้านจัดทำกันในวันสำคัญ ๆ ทางพระพุทธศาสนา หรือในเทศกาลต่าง ๆ เช่น วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันเทโวโรหณะ วันสลากภัต วันสงกรานต์ หรือในโอกาสที่มีแขกผู้ใหญ่มาเยือน แต่ละบ้านจะจัดสำหรับควหาวนใส่หาบไปทำบุญ หรือต้อนรับแขก สำหรับ ประกอบด้วยถาดทรงกลมหรือสี่เหลี่ยม ทำจากไม้หรือโลหะใช้ใส่ถ้วยอาหารประมาณหกถ้วย อาหารในถ้วยจะเป็นอาหารที่จับบริโภคในชีวิตประจำวัน การนำอาหารใส่สำรับก็เพื่อความสะดวกในการยกหรือนำไปในที่ต่าง ๆ ซึ่งอาจใช้การยกไปหรือใส่หาบไป

ภาพประกอบที่ 51 แสดงภาพการหาบสำหรับควหาวนในงานประเพณีหาบสำหรับควหาวน

เครื่องหาบ ประกอบด้วยสาแหรกและไม้คาน ไม้คานทำจากไม้ไผ่สีสุกไผ่ป่า หรือไผ่เลี้ยง โดยจะเลือกไม้ไผ่ที่มีข้อประมาณแปดข้อ ถัดเคล็ดในการนับข้อให้ครบแปดข้อตามความหมายแปดประการคือ คาน แคน ขาก แค้น มั่ง มี ศรี สุข ถ้าได้ไม้ไผ่ที่มีข้อแปดข้อครบแปดประการดังกล่าวมาทำไม้คาน จะทำให้ผู้ใช้ทำมาหากินได้ดี อยู่เย็นเป็นสุข ไม้คานอาจทำจากไม้โมกมัน หรือไม้อื่นที่หาได้ในท้องถิ่นก็ได้ แต่ที่นิยมกันมากที่สุดคือ ไม้ไผ่ดังกล่าวแล้ว เมื่อเอามาผ่าซีกและเหลาให้เรียบงาม ช่วงกลางจะแบนใหญ่ ทำให้เวลาหาบจะไม่กดบ่ามาก ส่วนปลายเรียว และมีข้อไม้ไผ่แฉ่งไว้ให้นูนพองาม สำหรับแขวนหูสาแหรกไม่ให้หลุด ไปจากปลายคานทั้งสองข้าง เวลาหาบจะให้ด้านผิวไม้ไผ่อยู่ข้างล่าง ดังนั้นส่วนที่เป็นข้อไม้ไผ่ที่ปลายคานทั้งสองจะหงายขึ้นบนไว้สำหรับกันไม่ให้หูสาแหรกหลุดไปจากปลายคาน ขณะหาบไม้คานจะอ่อนโค้งลงเล็กน้อย และเวลาเดินไม้คานจะเคลื่อนไหวขึ้นลงที่ปลายทั้งสองตามจังหวะการเดิน สำหรับสาแหรกนั้นทำจากหวาย

ภาชนะสำหรับรองถ้วยชามใส่อาหารคาวหวาน มีหลายอย่างด้วยกัน คือ โถก เป็นถาดทรงสูง มีหลายขนาด ทำด้วยไม้หรือหวายมีเชิงและขอบส่วนบน มีลวดลายสวยงาม ถาดทองเหลือง มีรูปทรงกลมได้ถาดจะมีปุ่มสำหรับรองถาดอยู่สี่ปุ่ม มีลวดลายโปร่ง ตรงกลางถาดจะมีลวดลายสวยงาม ถาดก็ มีรูปทรงกลมทำด้วยอลูมิเนียมชุบโครเมียม พื้นถาดทำเป็นภาพดอกไม้ขนาดใหญ่สวยงาม มีขอบโปร่ง มีหูจับสองข้าง และมีปุ่มรองถาดสี่ปุ่ม ภาชนะใส่อาหารคาวหวานเป็นเครื่องถ้วยธรรมดา แบบมีฝาปิด และเครื่องถ้วยเบญจรงค์แบบมีฝาปิด สำหรับถ้วยขนมหวานจะเป็นถ้วยแก้วรูปทรงต่าง ๆ มีฝาปิดเพื่อจะให้เห็นสีสันท่าง ๆ ของขนมหวานที่สวยงาม ชันหรือโกข้าว เป็นองค์ประกอบสำคัญของสำรับคาวหวานจะขาดเสียไม่ได้

ประเพณีบุญบั้งไฟ

เนื่องจากชุมชนตลิ่งชันมีคนอาศัยอยู่หลากหลายเชื้อชาติ บางกลุ่มเป็นไทยอีสานที่อพยพมาจากถิ่นอื่นมาตั้งรกรากอยู่ที่ตลิ่งชัน ดังเช่นกลุ่มของชาวไทยทรงดำที่บ้านเพ็ชรภาพสินธุ์ ก่อให้เกิดประเพณีขึ้นมาอีกมากมายหลายอย่าง ซึ่งเป็นประเพณีที่ต่างจากประเพณีท้องถิ่นเดิมที่น่าสนใจ ได้แก่ ประเพณีบุญบั้งไฟ จะจัดขึ้นในเดือน 6 ของทุกๆ ปี เพื่อเป็นการบูชาพญานาคราชให้พญานาคได้รับรู้และทำให้ฝนตกตามฤดูกาล พิธีกรรมที่จัดขึ้นแบ่งเป็น 2 วันวันแรก เป็นวันแห่หรือวันรวมมีการแห่บั้งไฟไปรอบๆ หมู่บ้านในวันนี้จะมีพิธีบอกกล่าวเจ้าที่หรือที่ชาวอีสานเรียกว่าหมัดศักดิ์หลักเมือง เพื่อไม่ให้บั้งไฟที่จะจุดเสี่ยงทายและใช้แข่งขันหล่นมาสู่บ้านเรือน นอกจากนี้ในวันรวมยังมีการละเล่นต่างๆ อีกด้วย

ภาพประกอบที่ 52 แสดงภาพขบวนแห่ในงานประเพณีบุญบั้งไฟ

วันที่สอง จะเป็นวันจุดบั้งไฟ จะมีการถวายอาหารให้พระสงฆ์ในตอนเช้า และจะมีการแห่บั้งไฟไปที่ลำบั้งไฟ (ลานบั้งไฟ) เพื่อทำการจุด บั้งไฟที่จะจุดมีอยู่ 2 ประเภท คือ บั้งไฟที่ใช้ในการเสี่ยงทาย และบั้งไฟที่ใช้ในการแข่งขัน บั้งไฟเสี่ยงทาย คือ บั้งไฟที่ทำขึ้น 4 กระบอก แทนการเสี่ยงทายฝนที่จะตกในเดือน 7 , 8 , 9 และ 10 หากบั้งไฟในเดือนไหนจุดแล้วขึ้นได้สูง แสดงว่าเดือนนั้นฝนจะตกดี บั้งไฟเดือนไหนจุดไม่ขึ้นแสดงว่าเดือนนั้นฝนจะแล้ง บั้งไฟแข่งขัน คือ บั้งไฟที่ใช้แข่งขันกันว่าบั้งไฟของใครจะขึ้นได้สูงและไกลกว่ากัน ผู้ที่ชนะจะได้รางวัล ส่วนผู้แพ้จะถูกโยนลงโคลน

ประเพณีบุญข้าวสาก หรือ ข้าวสารทิ

นิยมทำกันในวันเพ็ญเดือน 10 เป็นบุญที่ถวายข้าวสากแด่พระสงฆ์ ชาวบ้านจะจัดของทานออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรก จะนำอาหารคาวหวานไปรวมไว้ที่ศาลาโรงธรรมแล้วเขียนชื่อเจ้าของสำหรับข้าวนั้น จากนั้นจะม้วนเป็นหลอดใส่ลงในบาตรพระ พระสงฆ์จะจับสลากชื่อขึ้นมา เมื่อได้ชื่อเจ้าของสำหรับไหนก็จะมีคนประกาศให้เจ้าของสำหรับนั้นออกมาถวายแด่พระสงฆ์ ส่วนที่สอง เป็นข้าวที่ห่อใบตองไว้สำหรับให้ญาติพี่น้องที่ล่องลับไปแล้ว ชาวบ้านจะเอาอาหารนี้ไปวางไว้ข้างวัดหรือตามโคนต้นไม้ ด้วยคิดว่า ญาติที่ล่องลับไปแล้วจะมารับห่อข้าวนี้นี้ไป นอกจากนี้ก็ยังมีพิธีฟังกะโหลกหลังจากที่ถวายสำหรับข้าวเสร็จแล้ว

ประเพณีบุญพระเวส หรือ บุญมหาชาติ

เป็นประเพณีที่จัดขึ้นในเดือน 4 เพื่อบำรุงกสิกรรมสามเณร เนื่องจากไม่มีรายได้อาศัยกับการทำบุญอุทิศของประเพณีไทย พิธีกรรมแบ่งออกเป็น 2 วัน วันแรกเรียกว่า วันรวม จะมีพิธีแห่ผ้าพระเวส ซึ่งเป็นผ้าผืนใหญ่ที่มีรูปภาพเกี่ยวกับพุทธประวัติ ไปที่ท่าน้ำเพื่อเชิญอุปคุตขึ้นมา

หลังจากนั้นก็ทำพิธีเชิญพระเวสเข้าเมือง

ประเพณีการเสนเรือน

การเสนเรือน คือ พิธีเส้นผีเรือน ผีเรือนคือผีพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ผู้ล่วงลับไปแล้วและได้ทำพิธีอัญเชิญมาไว้บนเรือน โดยจัดให้อยู่มุมห้องๆ หนึ่งทางหัวสะกดของบ้านเป็นการสมมุติไม่มีกระดูกและลักษณะใดๆ ว่าเป็นผีตนใด เป็นที่ว่างเปล่า ตรงนั้นจะเรียกว่า “กะลือห้อง” ซึ่งแปลว่ามุมห้อง ตามปกติที่ตรงนั้นจะมีถ้วยชามและแก้วน้ำตั้งอยู่ และข้างฝาบริเวณนั้นจะเจาะเป็นรูกลมเท่าไข่เปิดไว้ด้วย ถ้วยชามที่วางไว้นั้นเป็นภาชนะสำหรับใส่อาหารที่นำมาเช่น ไหว้ทุกๆ 10 วัน พิธีเสนเรือนนิยมทำกันมากเป็นประจำแต่ละบ้านทุกปีหรือ 2-3 ปีครั้งก็ได้ เพื่อให้ผีเรือนของตนได้มารับเครื่องเช่น ไหว้จากลูกหลาน เป็นการแสดงออกซึ่งความกตัญญู ระลึกถึงพระคุณของบรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้ว เชื่อกันว่าเมื่อได้จัดพิธีเช่น ไหว้ผีเรือนแล้ว ผีเรือนจะปกป้องคุ้มครองรักษาตนและครอบครัวให้มีความสุข เจริญก้าวหน้า ทำมาค้าขึ้น

พิธีเสนเรือนกระทำในเดือนใดก็ได้ ยกเว้นเดือนเก้า เดือนสิบ 2 เดือนนี้ถือว่าผีเรือนไม่อยู่บ้านเพราะไปเฝ้าเทวดา ดังนั้นการทำพิธีเสนเรือนในระยะ 2 เดือนนี้จึงไม่บังเกิดผลใด ๆ โดยปกติแล้วมักทำกันในระยะที่ว่างจากงานทำนา แต่ในเดือน 5 ก็ไม่นิยมทำเพราะช่วงดังกล่าวนี้เป็นหน้าแล้ง ไม่ก่อนมีความอุดมสมบูรณ์ในเรื่องข้าวปลาอาหารและผลไม้

การงดเว้นไม่จัดทำพิธีเสนเรือนนั้น อาจทำให้ผีเรือนของตนอดอยากและในที่สุดผีเรือนอาจก่อความเดือดร้อนให้แก่ตนและคนที่อยู่ในครอบครัวได้ ดังนั้นทางที่ดีจึงควรทำพิธีเสนเรือนเสียครั้งหนึ่งในรอบปีหรือ 2 ปี ผีในตระกูลเดียวกันเรียกว่า “สิ่ง” เดียวกัน ผีเรือนคือ ผีที่ตายในบ้านนั้น เช่น แก่ตาย และตายดีมิใช่ตายโหง ผีตายเพราะอุบัติเหตุเรียกว่าตายโหงจะไม่นำมาเป็นผีเรือน ผีที่ตายในบ้านหลังจากเผาศพแล้วจะมีการทำพิธีอัญเชิญวิญญาณให้มาอยู่บนบ้านเรียกว่าพิธีเรียกผีขึ้นเรือน ทุกบ้านจะมีรายชื่อของผู้ตายหรือบัญชีของผีประจำเรือนไว้เรียกว่า “บับผีเรือน” ในวันเสนเรือนหมอเสนจะนำบับผีเรือนมาอ่านรายชื่อผีเรือนเพื่อเชิญมาไว้รับของเช่นที่ละ 1 ตน ห้องผีเรือนนี้ปกติของบ้านมักจะระวังมิให้บุคคลภายนอกซึ่งมิได้รับอนุญาตเข้าไปถ้าเผลอเข้าไปโดยเจ้าของบ้านมิได้บอกกล่าวผีเรือนก่อนถือว่าเป็นการผิดผี เจ้าของบ้านอาจจะได้รับเคราะห์เองและจะต้องทำพิธีเสียผีหรือทำพิธีขอขมาด้วยเงิน 2.50 บาท เหล้า 1 ขวด ไก่ 1 ตัว หรือหัวหมู ฯลฯ ขึ้นเตรียมงาน

ปกติชาวไทยโชนังจะนำลูกหมู 1-2 ตัวมาเลี้ยงไว้เพื่อใช้เช่นผีเรือนในวันเสนเรือนโค่นอิฐฐานว่า ถ้าคนทำมาหากินรุ่งเรืองและเลี้ยงหมูอ้วนท้วนตลอดครอคฝั้งก็จะทำพิธีเสนให้หมูที่อิฐฐานไว้นั้นจะนำไปทำอย่างอื่นมิได้ ถ้าหมูตายเองก็ต้องหามาเลี้ยงใหม่และหมูที่นำมาเลี้ยงนั้นจะต้องเป็นหมูตัวผู้เท่านั้น

จากนั้นเจ้าภาพจะต้องไปปรึกษาหมอสเณเพื่อหาวันดีที่จะประกอบพิธี หมอสเณจะเลือกวันดีสำหรับบ้านนั้น เช่น จะต้องไม่ตรงกับวันตาย วันเผา วันเก็บกระดูกของบรรพบุรุษ จากนั้นเจ้าภาพจะต้องจัดหาพลูและเครื่องบูชาครูให้หมอสเณนำไปบูชาครูของหมอสเณเสียก่อนในระยะใกล้ๆ วันพิธี

ประเพณีป้าคตง หรือ ประเพณีทำบุญข้าวใหม่

นิยมทำในวันปีใหม่ ซึ่งเป็นช่วงที่ข้าวกำลังจะเก็บเกี่ยวได้ โดยจะเกี่ยวข้าวเหนียวมาทำเป็นข้าวฮางโดยนำข้าวเหนียวมาหนึ่งถังเปลือกแล้วนำไปตากแห้ง จากนั้นนำไปตำ เมื่อตำเสร็จแล้วจึงนำไปนึ่งอีกครั้งหนึ่ง นอกจากข้าวฮางแล้วยังมีข้าวตากหลาย (ข้าวเหนียวหนึ่งธรรมดาและข้าวเม่า) ส่วนอาหารคาวหวานอย่างอื่น ก็จะเหมือนกับอาหารที่ใช้ในพิธีเสนเรือน เมื่อเตรียมอาหารต่างๆ พร้อมแล้วก็นำอาหารเหล่านี้ไปเซ่นผี เมื่อเซ่นเสร็จแล้วก็นำของเซ่นเหล่านั้นมาให้เพื่อนบ้านรับประทานร่วมกัน

ประเพณีบุญข้าวประดับดิน

จัดขึ้นในเดือนเก้าดับ เป็นบุญที่ถวายฐานแก่พระสงฆ์ หรือจัดอาหารทิ้งไว้ตามดินหรือแขวนไว้ตามกิ่งไม้ เพื่อให้วิญญาณหรือผีที่เป็นญาติที่ได้รับทุกข์ทรมานในนรกแล้วได้รับการปลดปล่อยให้มารับของกินในวันเดือนดับ แต่การนำอาหารมาวางไว้ตามดินนั้นญาติที่ล่วงลับไปแล้วอาจจะได้รับหรือไม่ได้รับก็ได้ ดังนั้นในความเป็นจริงจึงเป็นการให้ฐานกับคนยากจนหรือสัตว์จรจัดมากกว่า สำหรับการแจกห่อข้าวนิยมแจกตอนเช้าตั้งแต่ 04.00 น. จนถึงย่ำรุ่ง ไม่นิยมแจกตอนกลางวันและนอกบริเวณวัด

2. วัฒนธรรมที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติ

วัฒนธรรมที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติ คือผลของการเรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์ ปรับปรุงพัฒนาจนกลายมาเป็นวิถีชีวิตที่มีความสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมนั้นๆ ซึ่งมีวิวัฒนาการสืบทอดต่อกันมา อันก่อให้เกิดมิติทางด้านวัตถุหรือรูปธรรมและแสดงออกมาในลักษณะภูมิปัญญาเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตขั้นพื้นฐาน ด้านปัจจัยสี่ การประกอบอาชีพ สิ่งประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ และการบริหารจัดการทรัพยากรและองค์กรต่างๆ ที่มีอยู่ในสังคมเป็นต้น จากการศึกษาสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ด้าน ดังนี้

1. ด้านอาชีพ เช่น

การทำนาข้าว

ชาวตลกคูมีอาชีพทำนาเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากพื้นที่เป็นลักษณะที่ราบลุ่ม มีแหล่งธรรมชาติและระบบชลประทานที่ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การทำนา และให้ผลผลิตได้เป็นอย่างดี ดังนั้นตั้งแต่สมัยเก่ามาคนจึงทำอาชีพการทำนากันมากและถ่ายทอดอาชีพนี้มายังรุ่นลูกหลาน

แต่ก่อนนี้ชาวบ้านมีอาชีพทำนาเป็นหลัก ดังนั้นผืนนาจึงเป็นหน้าเป็นตาของชาวบ้าน ดังจะสังเกตได้จากคำโบราณที่ว่า ๑๐ มุมไร่ไม่เท่า ๑ มุมนา นี่แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญและการเอาใจใส่ต่อกระบวนการทำนาของตนมาก กล่าวกันว่าเมื่อถึงฤดูกาลทำนาเมื่อไร บรรดาชาวบ้านแต่ละคนก็ต่างกุลีกุจอปราบและตกแต่งผืนนาของตนให้เป็นระเบียบเรียบร้อย คับนาที่ใช้เดินก็ต้องปั่นใหม่ ตามมูนาก็ต้องสับให้เข้ารูปทรงแลดูสะอาดตามิฉะนั้นจะได้ขายเพื่อนบ้าน เมื่อมีการขอแรงกัน ส่วนขั้นตอนการทำนาในสมัยก่อนนั้นพอที่จะนำมาอธิบายได้ดังนี้

เตรียมดิน ขั้นแรก คือ ไถตะ แต่ก่อนที่ชาวบ้านจะทำนา หรือไถนานั้น ต้องทำพิธีแรกไถ เสียก่อน คือ ไถเอาฤกษ์ ถือเป็นวันมงคล โดยเลือกเอาวันพุธวันใดวันหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นวันศุกร์หรือวันพฤหัสบดีซึ่งถือว่าเป็นวันดี การไถก็จะไถวนในนาอันใดอันหนึ่งเป็นวงแคบ ๆ ลึก 2-3 รอบเท่านั้น ถือว่าไถเป็นพิธี เอาฤกษ์เอาชัย ต่อไปจะไปไถวันไหนอีกก็ได้ การไถตะจะไถเพื่อกลับหน้าดินที่มีหญ้าหรือวัชพืชขึ้นรกรงรังลงไป ปล่อยทิ้งไว้ประมาณ 2 สัปดาห์ ให้หมักหมมกลายเป็นปุ๋ยพืชสด ขั้นต่อไปก็ต้องมีการไถอีกครั้งหนึ่ง คือ ไถแปร เป็นการกลับหน้าดินคืนดั้งเดิม เมื่อไถแล้วก็จะคราด เรียกว่า ทำนะ เพื่อทำดินให้ร่วนซุย เรียบเสมอกัน ขั้นตอนนี้อาจเป็นนาที่มีหญ้าหนารกมากจะต้องใช้เฟืองหรือขลุ่ยตีหญ้าให้แตกละเอียดจนดินให้ตายไปกลายเป็นปุ๋ยพืชสด แล้วจึงคราดทำเทือก

การหว่านกล้าและดำนา ก่อนที่จะหว่านกล้าประมาณ 2-3 วัน จะนำข้าวปลูกหรือพันธุ์ข้าวที่เตรียมไว้นำไปแช่น้ำ เพื่อให้เมล็ดข้าวออกรากนิด ๆ พร้อมทั้งจะออกเป็นต้นอ่อนแล้วนำไปหว่านในนาที่เตรียมดินเป็นเทือกไว้ เปิดน้ำทิ้งให้เกือบแห้ง เมื่อหว่านกล้า และกล้ามีความยาว (โตพอสมควร) พอที่จะปักดำได้ ในทุ่งนามีน้ำพอที่จะทำนาต่อไปได้ ก็ไถคราดทำเทือกเพื่อเตรียมดำ ก่อนการดำจะต้องมีพิธีแรกดำ คือ ทำพิธีเช่นไหว้แม่โพสพด้วยอาหารประเภทปลาหรือยาโดยจัดใส่กระทงบายกกล้วย (เรียกว่าร้าน) รูปสี่เหลี่ยมมีเฉลวหรือตาเหลว ปักไว้ที่มุมใดมุมหนึ่งของนาดำพอเป็นพิธี และผู้ทำพิธีซึ่งเป็นผู้หญิงจะกล่าวขออนุญาตและขอพรจากแม่โพสพ ว่าตาจะมูก ขยายคำมูก ตาทองคำรัก ขายพุทโธ ลูกขอทำกินในผืนแผ่นดินนี้ ขอให้มันมี เป็นเศรษฐีบ้านนอก คุ่มแอก คุ่มไถ คุ่มควายในคอก คุ่มตะกวดและเหี้ย คุ่มเพี้ยไยนา คุ่มข้าว คุ่มปลา ในผืน

พิธี การรับขวัญข้าว เมื่อข้าวโตเต็มที่ ประมาณเดือน 11 คือ ช่วงฤดูออกพรรษาพอดี ในช่วงนี้วัดต่าง ๆ จะจัดงานเทโวกันทุกวัดและในงานเทโวจะมีฆระคาย ผู้ไปตักบาตรเทโวก็จะมีฆไปปักไว้ในนาพร้อมกับต้องทำร้านเล็ก ๆ เหมือนพิธีแรกคำ เพื่อที่จะใช้สำหรับใส่ส้ม อ้อย กล้วย หมากพลู มันเทศ แป้งหอม น้ำหอม น้ำมัน รูป เทียน ผู้ประกอบพิธีเรียกขวัญข้าว ต้องอาบน้ำแต่งตัวให้สะอาดเรียบร้อย แล้วกล่าวว่า ลูกได้นำลูกสุก ลูกไม้ หมากพลู ดอกไม้ รูป เทียน น้ำมันและแป้งหอม มาให้แม่โพสพแต่งตัวแล้ว เพื่อมารับขวัญแม่โพสพ เป็นการขอแม่โพสพซึ่งขณะนี้ คล้ายกำลังแพ้ท้อง ได้มีลูกหรือรวงข้าวที่สมบูรณ์สวยงาม ไม่ให้มีอะไรมารบกวนเพื่อจะได้ผลิตที่ดี จากนั้นรอนจนกว่าข้าวที่ตังท้องออกรวงเหลืองอร่ามเต็มทุ่ง แกวพอที่จะเก็บเกี่ยวได้การเกี่ยวข้าว เมื่อถึงเวลาที่จะต้องเก็บเกี่ยวข้าว ก่อนจะเก็บเกี่ยวก็ต้องทำพิธีแรกเกี่ยวก่อน โดยเลือกวันดี คือ วันพฤหัสบดีหรือวันศุกร์ ทำการเกี่ยวที่มุมใดมุมหนึ่งก็ได้ เกี่ยวมาสักกำมือหนึ่งเป็นพิธี ก่อนที่จะเกี่ยวใหญ่หรือเกี่ยวจริง ๆ ทั้งทุ่งโดยลงแขก หรือเอาแรงคนในท้องถิ่นช่วยกันเกี่ยวให้เสร็จโดยเร็ว การเกี่ยวข้าวจำนวนคนมาก ๆ จะทำให้เกี่ยวเสร็จในเวลาอันใกล้เคียงกัน สามารถตากให้แห้ง (ประมาณ 4-5 วัน) แล้วมัดเป็นฟ่อนเก็บขึ้นลานข้าวเตรียมนวดในเวลาเดียวกัน การลงแขกนี้ช่วยเสริมสร้างความสามัคคีของคนในหมู่บ้านการนวดข้าว ก่อนขนมัดฟ่อนข้าวขึ้นลานนั้นต้องเตรียมลานสำหรับไว้ฟ่อนข้าวก่อน คือ การตากลาน การตากลานก็ต้องมีพิธีอีกเหมือนกันคือ ต้องเลือกคนที่เกิดประจำปีเกิดเป็นสัตว์ที่ไม่กินข้าว เช่น ปีชวด ปีมะโรง มะเส็ง จึงจะตากได้ นอกนั้นห้ามเด็ดขาด เป็นเคล็ดลับพิเศษ เมื่อตากเสร็จแล้วก็ใช้มูลควายขยาลานเพื่อป้องกันมิให้เกิดฝุ่นดินหรือทรายติดเมล็ดข้าวที่นวด

การลอมข้าวรอกการนวด จะมีพิธีการคือ นำข้าวฟ่อน 4-5 ฟ่อน มาเรียงซ้อนกันก่อนทำพิธี แล้วทำน้ำมันคัธริสารประพรมเพื่อความเป็นสิริมงคล จากนั้นนำฟ่อนข้าวขึ้นเรียงแถวซ้อนกันเป็นชั้น ๆ ชั้นบนจะเรียงฟ่อนข้าวน้อยกว่าชั้นบน 1 ฟ่อน ข้างหลังเป็นฟ่อนข้าวที่จัดเรียงเพื่อคันให้ฟ่อนข้าวตั้งตรง จะทำให้ด้านหน้าซึ่งไว้เมล็ดข้าวมีความลาดเอียง เมื่อมีฝนตกน้ำฝนจะไหลได้สะดวก ไม่เปียกรวงข้าว เปรียบเสมือนหลังคาบ้านที่มุงด้วยตับแฝกเรียงกันขึ้นไปสูงจนกว่าแถวบนสุดเหลือแถวเดียว

การนวดข้าวคือการนำฟ่อนข้าวจากลอมลงมา เอาคันฟ่อนข้าวตั้งลงดินให้รวงข้าวตั้งขึ้นเรียงเป็นวงกลมตัดไม้ดอกที่มัดให้ขาด ขนาดของวงกลมกว้างพอสมควรแล้วใช้วัวหรือควายเดินย่ำจนฟ่อนข้าวยุบ เมล็ดหลุดหมด ใช้ขอลายเชือกกระจายฟางออกจากกองไปแยกไว้ข้าง ๆ อีก

การเก็บข้าวขึ้นยุ้ง เมื่อทำพิธีบอกกล่าวแม่โพสพ และขนข้าวเปลือกเข้าเก็บไว้ในยุ้ง
ฉางแล้ว ก่อนที่จะนำข้าวไปขายหรือนำไปสีเป็นข้าวสาร จะมีพิธีรับขวัญข้าวขึ้นยุ้งฉาง และเมื่อ
เก็บข้าวส่วนใหญ่ไว้ในยุ้งฉางแล้ว ถ้ายังมีข้าวอีกส่วนหนึ่งตกเรี่ยอยู่ในนาอีก ต้องเก็บหรือเชิญมา
ไว้ด้วย โดยกล่าวว่า “ ขออัญเชิญแม่โพสพ แม่โพศรี แม่วิมาลา แม่จันทร์เทวี แม่ศรีโพสพ เชิญ
มาแม่มา ขึ้นยุ้งขึ้นแคร่ ภู่ก้องร้องเรียกทั่วท้องทุ่งนา มาแม่มาขึ้นยุ้งขึ้นฉาง “ ผู้ที่ไปเชิญจะเก็บข้าว
ที่เรี่ยไถ่กระบุงแล้ววางบนเสาแทรกเอาขอยาทำคาน มีผ้าขาวม้าคลุมกระบุง ระหว่างเดินทางไป
แลกลับ ห้ามพูดเป็นอันขาด นำข้าวที่เก็บมาเข้ายุ้งแล้วนั่งบอกอธิษฐาน ให้แม่โพสพอยู่ในยุ้งนี้
อย่างมีความสุข เมื่อถึงเดือน 3 ขึ้น 3 ค่ำ จึงทำพิธีตักยุ้งอีกครั้ง แล้วจึงเอาข้าวในยุ้งไปขายหรือ
นำไปสีเป็นข้าวสารได้

ภาพประกอบที่ 53 แสดงภาพท้องทุ่งนาของชาวบ้านในตำบลดงคู

ภาพประกอบที่ 54 แสดงภาพอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการทำนาในสมัยก่อน

การเลียงช้าง

จากคำบอกเล่าของกำนันอุ๊ด พิลิก อดีตกำนันตำบลลูกคู่เล่าว่า เดิมที่กำนันอุ๊ดเลียงช้างไว้รับจ้างลากไม้ที่ชาวบ้านตัดในป่า เนื่องจากสมัยก่อนชาวบ้านตัดไม้และเลื่อยไม้เอง ขนาดของไม้มีขนาดใหญ่มาก ชาวบ้านไม่สามารถที่จะเอาออกมาได้เลยต้องใช้ช้างลาก ต่อมารัฐบาลห้ามตัดไม้ และจับสัตว์ป่า กำนันเห็นว่าชาวบ้านที่เลียงช้างไม่มีงานทำ ขาดรายได้ จึงคิดที่จะนำช้างมาฝึกสอนท่าทางการแสดง เริ่มแรกสอนช้างให้เตะฟุตบอลโดยใช้มะพร้าวมาฝึกแทนลูกบอล ถ้าช้างทำได้ก็ให้กินมะพร้าว กำนันบอกว่าการสอนช้างก็เหมือนสอนคน ต้องรู้พฤติกรรมของช้างและต้องพูดเพราะๆ ถ้าพูดไม่ดีช้างก็จะดื้อและไม่เข้าหา ไม่ทำตามคำสั่ง มีช้างหลายเชือกที่กำนันสอนให้รู้จักการแสดง จึงถือว่าเป็นการตั้งโรงเรียนสอนช้างขึ้นเป็นแห่งแรกของประเทศไทย การนำช้างออกแสดงครั้งแรกของกำนันอุ๊ด ได้ปรึกษากับพี่ชายคือครูสิน พิลิก ออกแสดงครั้งแรกได้เงินหมื่นกว่าบาท โดยมีครูสินเป็นโฆษกให้ และรู้จักคณะแสดงของกำนันอุ๊ดในชื่อที่ว่า ช้างน้อยแสนรู้

ภาพประกอบที่ 55 แสดงภาพลูกช้างที่เสียชีวิตขณะที่ยังอยู่ในท้องแม่ ที่ก้านันธุ์ได้สตาร์ฟไว้

การทำไร่

เนื่องจากบางส่วนของพื้นที่เป็นที่ราบสูงไม่เหมาะกับการทำนา ชาวบ้านจึงต้องประกอบอาชีพในการทำไร่ เช่น ไร่ข้าวโพด มันสำปะหลัง ไร่อ้อย ฯลฯ

ภาพประกอบที่ 56 แสดงภาพการทำไร่ข้าวโพด

ภาพประกอบที่ 57 แสดงภาพการทำไร่มันสำปะหลัง

ภาพประกอบที่ 58 แสดงภาพการทำไร่อ้อย

การเลี้ยงสัตว์

อาชีพเลี้ยงสัตว์ของชาวตลukkanเป็นอาชีพที่ทำกันมาช้านาน สัตว์ที่เลี้ยงกันมากในอดีต ได้แก่ วัวและควาย จุดมุ่งหมายในการเลี้ยงเพื่อใช้เป็นแรงงานในการไถนา คราดนา หรือใช้ในการทำไร่ ตลอดจนใช้เป็นเนื้อสัตว์ ซึ่งในปัจจุบันจุดมุ่งหมายในการเลี้ยงได้เปลี่ยนไปแล้วเนื่องจากทางการเกษตรมีเครื่องมือ อุปกรณ์ที่ทันสมัยมาใช้แทนแรงงานสัตว์เหล่านี้ ดังนั้นการเลี้ยงสัตว์ในปัจจุบันจะเลี้ยงเพื่อขายส่งโรงฆ่าสัตว์เป็นอาหารของมนุษย์แทน

ภาพประกอบที่ 59 แสดงภาพการเลี้ยงวัว

การเลี้ยงผึ้ง

การเลี้ยงผึ้งเป็นอีกอาชีพหนึ่งที่ทำกันในตำบลตลukkanโดยชาวบ้านจะรวมกลุ่มกัน ประกอบอาชีพเลี้ยงผึ้งเพื่อนำน้ำผึ้งที่ได้ไปขาย ส่วนใหญ่คนที่มาซื้อจะนำไปขาย สามารถสร้างรายได้ให้กับชาว ตลukkanอีกอย่างหนึ่ง และถือเป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของตำบลอีกด้วย

ภาพประกอบที่ 60 แสดงภาพการเลี้ยงผึ้ง

2. ด้านปัจจัยสี่ เช่น

การปลูกที่อยู่อาศัย

การปลูกที่อยู่อาศัยของชุมชนตลุดคูนิยมปลูกเป็นเรือนชั้นเดียวใต้ถุนสูง บริเวณใต้ถุนจะเป็นที่สำหรับเก็บข้าวของเครื่องใช้ อาจเป็นทั้งเล่นในช่วงกลางวันเมื่อยามว่างเว้นจากการทำงานก็ได้ ชาวบ้านจะมีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องของการปลูกบ้านว่าก่อนจะปลูกบ้านต้องลงเสาเอกก่อน โดยต้องมีการดูฤกษ์ดูยามให้ดี เชื่อว่าจะทำให้อาศัยอยู่ในบ้านนั้นอย่างร่มเย็นเป็นสุข โดยของที่นำมาทำในพิธีลงเสาเอกก็จะมีพวกกล้วย อ้อย ลำไย กล้วย ฝัสามสี ฯลฯ เมื่อทำพิธีเสร็จแล้วเจ้าของบ้านก็จะนำกล้วยและอ้อยที่ใช้ในพิธีไปปลูกเพื่อการเสี่ยงทาย ห้ามมิให้หันหน้าบ้านไปทางทิศตะวันตก ห้ามมิให้ประตูบ้านตรงกัน

ภาพประกอบที่ 61 แสดงภาพลักษณะของบ้านในสมัยเก่าที่ยังคงสภาพเดิมไว้

อาหารพื้นบ้าน

เนื่องจากประชากรตำบลลูกคูมีการอยู่ร่วมกันของกลุ่มชนหลายชาติพันธุ์ เช่น ไทย มอญ จีน ลาว เป็นต้น อาหารพื้นบ้านจึงได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนชาติใด ชาติหนึ่ง หรืออาจจะประยุกต์วัฒนธรรมซึ่งกันและกันจนกลายเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างถาวรซึ่งสามารถแบ่งได้ 2 ประเภท ดังนี้

1) อาหารพื้นบ้านประเภทอาหารคาว

ที่ได้รับความนิยมและเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น มาแต่บรรพกาล จนถึงปัจจุบัน คือ

(1) น้ำพริกมอญ เป็นน้ำพริกที่มีรสชาตินุ่มนวล และสามารถรับประทานประกอบเครื่องได้ทุกชนิด

ส่วนประกอบ เนื้อปลา, หอม, พริก, มะขามเปียก, กะทิ, ปลาร้า, น้ำมัน, กระเทียม

วิธีการทำ

ก. นำปลาที่ต้มแล้วมาแก้มากุ้งออก (หากเป็นปลาสดให้เอาหนังออกด้วย)

ข. เผาหอมและกระเทียมให้พอมีกลิ่นหอมก่อน

ค. แล้วจึงเผาพริกที่หลัง

ง. จากนั้นตำให้ละเอียดใส่น้ำมะขามเปียกลงไปด้วย

จ. ตั้งกะทิให้เดือด

ฉ. จากนั้นนำหอม, กระเทียม, พริก, ที่ตำละเอียดแล้วเทใส่ในหม้อกะทิใส่ปลา ร้า และเนื้อปลาลงไป

ช. แล้วจึงนำไปผัดกับน้ำมันอีกที

(2) แกงบอน เป็นอาหารคาวหวานที่สามารถทำคราวละมาก ๆ ได้เพราะสิ่งที่จะนำประกอบเป็นอาหาร คือ บอนซึ่งหาง่ายและมีอยู่มากในชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่นิยมทำกันในโอกาสที่มีการจัดงานใหญ่ ๆ หรือเพื่อต้อนรับแขก หรือที่ไปมาสู่กันได้อีกด้วย

ส่วนประกอบ ต้นบอน, พริกแกง, กะปิ, ปลา ร้า, เนื้อปลาที่แกะก้างแล้ว, กะทิ, มะขามเปียก, น้ำตาล, หนุสามชั้น, ใบมะกรูด

วิธีการทำ

1. การเลือกเก็บต้นบอน ขึ้นตอนนี้ มีทั้งภูมิปัญญาและความเชื่อผสมอยู่ด้วยกัน กล่าวคือ จะต้องเลือกบอนที่อยู่ในบึง คลอง หนองน้ำ เท่านั้น ไม่ใช่บอนที่ขึ้นในที่แห้ง เพราะจะคัน เวลาจะตัดต้นบอนก็จะพูดเป็นเคล็ดว่า “บอนจำหวานนะจ๊ะ” เชื่อว่าจะทำให้บอนไม่คัน

2. เมื่อตัดบอนมาแล้วนำมาปลอกเปลือกและหั่นเป็นท่อน ๆ ขนาดพอดีคำ

3. นำไปลวกน้ำร้อนให้สุก

4. จากนั้นโขลกพริกแกงเผ็ดใส่น้ำมะขามเปียกที่คั้นไว้แล้ว

5. แล้วนำมาตั้งกับกะทิให้เดือด

6. ใส่น้ำตาล น้ำปลาปรุงรสตามความต้องการ

7. ใส่หนุสามชั้นที่หั่นเป็นชิ้นแล้วประมาณว่าให้สุก

8. แล้วจึงใส่ใบมะกรูดเป็นขั้นตอนสุดท้าย

2) อาหารพื้นบ้านประเภทอาหารหวาน

อาหารพื้นบ้านประเภทของหวานนั้นมีลักษณะคล้ายกับวัฒนธรรมการทำอาหารทางภาคกลางทั่วไป แต่ที่นิยมทำเพื่อเป็นการรับแขกหรือเทศกาลบุญ 2 ชนิด คือ

(1) เม็ดขนุน

ส่วนประกอบ ถั่วเขียว, ไข่แดง, น้ำตาล

วิธีการทำ

ก. นำถั่วเขียวมาแช่น้ำจากนั้นไปหุงเหมือนกับการหุงข้าวให้สุก และอ่อนพอที่จะปั้นเป็นก้อนได้

ข. ตีไข่เอาเฉพาะไข่แดง

ค. จากนั้นนำน้ำตาลเคี้ยวให้เป็นน้ำเชื่อม

ง. เอาถั่วเขียวที่ปั้นเป็นลูกไว้หุบไข่แดง แล้วนำไปใส่กระทะน้ำเชื่อมทิ้งไว้แค่พอสุก

(2) วุ้นน้ำ

ส่วนประกอบ 1. เส้นวุ้น 2. น้ำตาล 3. กะทิ 4. แป้งมัน

วิธีการทำ

ก. นำเส้นวุ้นมาเคี่ยวจนกระทั่งเป็นน้ำและปรุงรสด้วยน้ำตาลให้หวาน

ข. แล้วนำมากรองด้วยผ้าขาวบาง

ค. หลังจากนั้นนำวุ้นเส้นมาเคี้ยว พร้อมกับการเคี้ยวกะทิ ขั้นตอนนี้พยายามอย่าคนกะทิให้แตกเป็นฟอง

ง. ใส่แป้งมันผสมลงไปในกะทิ

จ. เทน้ำวุ้นเส้นลงไปก่อน

ฉ. จากนั้นรีบเทน้ำกะทิตามลงไป

ช. รอให้เย็นก็เป็นอันเสร็จ

วัฒนธรรมการทำอาหารพื้นบ้านนี้ ไม่มีการถ่ายทอดอย่างเป็นกิจจะลักษณะ คนรุ่นหลังจะเรียนรู้ได้ก็คือ ช่วงที่มีงานบุญ ซึ่งเด็กจะเข้ามาช่วยหยิบยื่น ทำนี้ เขาก็จะเกิดกระบวนการเรียนรู้ไปในตัว

3. วัฒนธรรมที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ

วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องระหว่างคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ คือ ผลของการเรียนรู้ และสั่งสมประสบการณ์ ปรับปรุงพัฒนาจนกลายมาเป็นวิถีชีวิตที่มีความสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ ซึ่งมิใช่พัฒนาการสืบทอดต่อ ๆ กันมา อันก่อให้เกิดมิติทางด้านนามธรรม จะแสดงออกมาในลักษณะของการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ศาสนา พิธีกรรมและความเชื่อต่าง ๆ เป็นต้นในงานวิจัยครั้งนี้ได้พบปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชนตลิ่งชันซึ่งพอจำแนกเป็นประเด็นเพื่อการอธิบายได้ 3 ประเด็นดังนี้

1. ด้านศาสนา

ตำบลตลิ่งชันเป็นตำบลที่มีเขตพื้นที่กว้างขวาง ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ดังนั้น ศาสนสถานจึงมีค่อนข้างมากซึ่งประกอบไปด้วยวัด จำนวน 12 แห่ง ได้แก่ วัดตลิ่งชัน

2. ด้านพิธีกรรม เช่น

พิธีสวดसानปลาช่อน

พิธีสวดसानปลาช่อนนิยมเล่นกันในเดือน 6 – 9 ซึ่งเป็นช่วงที่ฝนฟ้าไม่ตกต้องตามฤดูกาล ชาวบ้านก็จะพร้อมใจกันจัดพิธีกรรมนี้ขึ้น โดยจะกระทำกันกลางแจ้งเริ่มจากการขุดบ่อขนาดเล็กใส่น้ำและปลาช่อนลงไป รอบ ๆ บ่อทั้ง 4 ทิศนั้นจะใช้ไม้ไผ่สานเป็นตาตะแกรงล้อมไว้ทั้ง 4 ด้าน ปักเสาฉัตรทั้ง 4 มุม เมื่อถึงเวลาในช่วงเย็นจะนิมนต์พระมาสวดคาถาขอฝน

หลังจากพิธีสวดเสร็จสิ้นลงแล้วชาวบ้านก็จะร้องรำทำเพลงกัน ซึ่งมีเพลงที่ใช้ร้องเพื่อขอฝนเป็นเพลงหลัก นอกจากนั้นก็แล้วแต่ความสนุกสนานของชาวบ้าน

ภาพประกอบที่ 62 แสดงภาพพิธีการสวดसानปลาช่อน

พิธีบายศรี

พิธีบายศรีจัดขึ้นเมื่อมีผู้มาเยือนหรือต้อนรับการกลับมาของบุคคลที่จากบ้านไปไกล เป็นประเพณีที่จัดขึ้นเพื่อเรียกขวัญและสร้างกำลังใจ เป็นสิริมงคลแก่บุคคลนั้น

ภาพประกอบที่ 63 แสดงภาพพิธีการบายศรี

3. ความเชื่อ เช่น ความเชื่อคาถาอาคมและเครื่องรางของขลัง เป็นต้น

หลวงพ่อโหม วัดเขาปฐวิ

หลวงพ่อโหม จิตติญาโณ ท่านมีคุณลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งคือใฝ่รู้ ใฝ่เรียน เมื่อได้รับคำแนะนำสั่งสอน หรือได้ศึกษาค้นคว้าในศาสตร์ใด ท่านจะมีความถุ่มลึกในศาสตร์นั้น ๆ ที่มีการเรียนรู้ของท่านจะมีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

ครั้งหนึ่งหลวงปู่ซึ่งเป็นบูรพาจารย์ของท่านได้ทดสอบให้ใช้วิชาสุญญี โดยกลั่นใจภาวนาพระคาถาสุญญีใ้ใช้น้ำลายได้ลิ้น ปรากฏว่าฝึบหายไ้ไปอย่างทันตาเห็น หลวงปู่ชอบออกชอบใจกล่าวยกย่องชมเชยว่าถือคาถาอาคมได้ขึ้นจริง หลวงพ่อโหมท่านจะมีวิชาสุญญี ดอกฝีหรือพ่นเกลื่อนฝี แล้วแต่ท่านจะใช้วิธีการใด บางครั้งจะบริกรรมภาวนาคาถาเสกปูนสุญญี หรือเสกน้ำมันดพ่นเป่า และใช้คาถาเสกปูนทาที่คนเจ็บเขียนชื่อคนไว้ที่ต้นเสา ใช้ปูนเขียนอักขระเลขยันต์ลงไป บริกรรมภาวนาแล้วใช้ตะปูเสกตอกลงไปที่เสาตรงชื่อคนป่วย ภายใน 3 วัน 7 วัน ฝีหรืออาการฟกช้ำปวดบวมก็จะหายไป ซึ่งวิชาดังกล่าวเป็นวิชาอาคมในระดับพื้นฐานผู้มีสมาธิจิตแน่วแน่มั่นคงก็จะทำได้ไม่ยากเย็นนัก

วิชาสำคัญอีกประการหนึ่งที่หลวงพ่อโถมได้รับการถ่ายทอดจากท่านอาจารย์ พันเอกหม สุนทรรัตน์ก็คือการใช้พลังจิตและคาถาดับพิษไฟ อานุภาพของคาถาอาคมสามารถทำให้ ความร้อนผ่อนคลายกลายเป็นความเย็น พันเอกหม สุนทรรัตน์ มีความสามารถพิเศษในการใช้มีอруд โขเผาไฟ พ่นน้ำมันร้อน ๆ รักษาอาการปวดบวม เคล็ดขัดยอกได้ หลวงพ่อโถมเดินทางไปศึกษา วิชาใช้พลังจิตดับพิษไฟที่บ้านพักของพันเอกหม สุนทรรัตน์ วิธีการสอนของพันเอกหม

จะให้นั่งเพ่งน้ำมันที่อยู่ในกระทะร้อน ๆ บริกรรมภาวนาพระคาถา ให้จิตเป็น สมาธิเสร็จแล้วเอานิ้วจุ่มลงไป ในกระทะ ถ้ายังร้อนอยู่แสดงว่ายังไม่สำเร็จ ท่านให้ทำสมาธิจิต ภาวนาต่อไป จนกระทั่งสามารถใช้นิ้วจุ่มลงในกระทะแล้วไม่ร้อนจึงถือว่าทำสำเร็จ วิชาความรู้ ดังกล่าวที่ได้รับการถ่ายทอดจากครูบาอาจารย์สำนักต่าง ๆ ทั้งฆราวาสและบรรพชิต หลวงพ่อโถม ได้พิจารณาทบทวนสรรพวิชาทั้งหลาย แล้วนำมาบูรณาการเข้าด้วยกัน ได้ใช้วิชาความรู้ช่วยเหลือ สงเคราะห์ประชาชนได้ผลดีตลอดมา ใครเจ็บป่วยไม่สบายก็มาหาหลวงพ่อโถม ขอความเมตตาจาก ท่านให้ช่วยใช้คาถาอาคมขจัดปัดเป่า รदन้ำมันต์ เสกน้ำมันพ่น รักษาอาการเจ็บป่วยให้ทุเลาบรรเทา ลงไป จนกระทั่งหายจากอาการเจ็บไข้ได้ป่วย

วิชาอาคมที่ถือว่าสุดยอดมากก็คือการขับไล่ภูตผีปีศาจวิญญาณร้าย ๆ หรือการ ขจัดปัดเป่าถอนอาถรรพณ์จัญไร หลวงพ่อโถมวัดเขาปฐวิ จะมีชื่อเสียงโด่งดังมาก เป็นที่พึ่งของ ชาวบ้าน ทำให้ท่านได้รับการยกย่องว่าเป็นเทพเจ้าผู้เรืองอาคมแห่งทัพทัน อุทัยธานี

หลวงพ่อโถม จิตินาโณ เทพเจ้าเรืองอาคมแห่งทัพทัน อุทัยธานี เป็นพระ เกจิอาจารย์ที่มีอาคมขลัง เพราะได้ศึกษาเล่าเรียน ถ่ายทอดวิชาอาคมต่าง ๆ จากครูบาอาจารย์หลาย สำนักด้วยกัน โดยเฉพาะหลวงปู่รูป อดีตเจ้าอาวาสวัดเขาปฐวิ ท่านได้เมตตาถ่ายทอดสรรพวิชามาหา พุทธาคมให้กับหลวงพ่อโถมอย่างเต็มความรู้ นอกจากได้รับการถ่ายทอดไสย

เวทวิทยาคมจากหลวงปู่รูปแล้ว หลวงพ่อโถมยังได้รุดงควัตรไปฝากตัวเป็น ศิษย์ครูบาอาจารย์อีกหลายสำนัก ทั้งบรรพชิตและฆราวาส ระหว่างที่อธิษฐานจิตรุดงควัตรท่านได้ แลกเปลี่ยนวิชาความรู้กับพระสงฆ์อีกหลายรูปด้วยกัน ทำให้สังสมประสบการณ์เรื่องวิชา อาถรรพณ์เวทย์ไว้อย่างเปี่ยมล้น ดังนั้นเองเมื่อสร้างวัดดุมงคลออกมาแต่ละครั้งจึงได้รับความเชื่อถือ เป็นที่ศรัทธาของสาธุชนและบรรดาศิษยานุศิษย์พากันมาบูชาวัตถุมงคลของวัดเขาปฐวิหมดไป อย่างรวดเร็ว จากประสบการณ์ปาฏิหาริย์ต่าง ๆ ที่ประสบพบเห็นกันในบรรดาศิษยานุศิษย์ที่นำวัตถุ มงคลของหลวงพ่อโถม วัดเขาปฐวิ บูชาติดตัวไปมักจะพบกับความเข้มขลังศักดิ์สิทธิ์ในด้านเมตตา มหานิยม อยู่ยงคงกระพันชาตรี แคล้วคลาดปลอดภัยและมีโชคลาภ

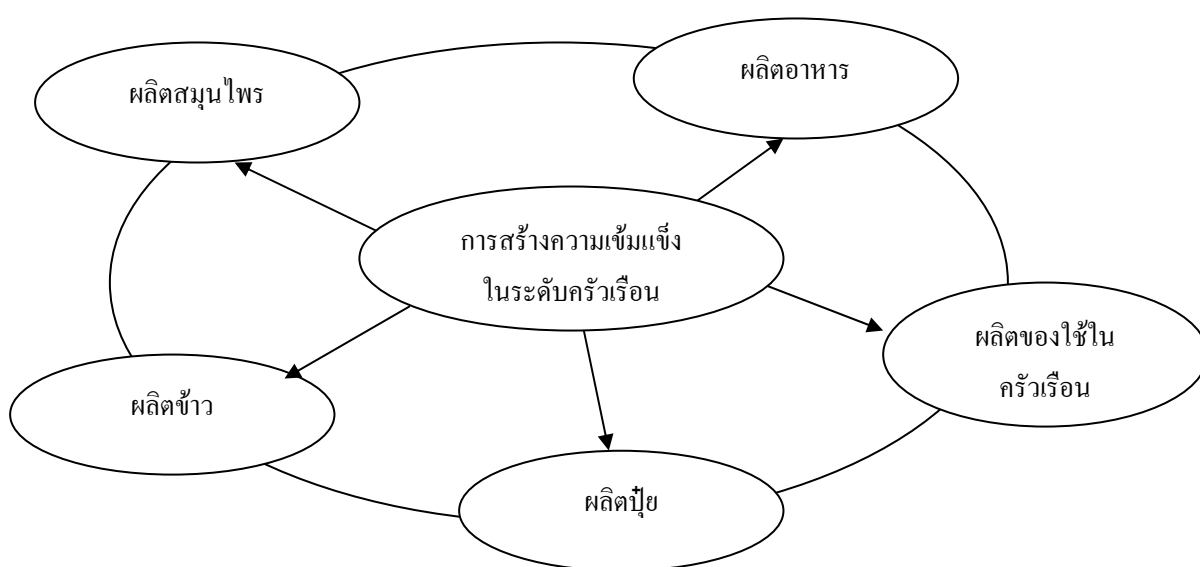
ภาพประกอบที่ 64 แสดงภาพหลวงพ่อโนมทำการเจิมรถ เพื่อให้แคล้วคลาดปลอดภัย

ภาพประกอบที่ 65 แสดงภาพวัตถุมงคลที่หลวงพ่อโนมปลุกเสก

สำหรับวิธีแก้ปัญหาความยากจนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ในพื้นที่ยากจนตำบลตุกคู อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดอุดรธานี จากการศึกษาบริบทของชุมชนตุกคู อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดอุดรธานี คณะผู้วิจัยซึ่งประกอบด้วย ชาวบ้านในชุมชนตุกคู คณะผู้วิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ได้ร่วมกันศึกษาสภาพและปัญหาของชุมชน และกำหนดวิธีแก้ปัญหาได้ดังนี้ คือ

1. ปัญหาที่สำคัญที่ได้จากการวิเคราะห์ภาพรวมของชุมชน พบว่า มีปัญหาในเรื่องสำคัญ คือ จะสามารถสร้างความเข้มแข็งในระดับครัวเรือนได้อย่างไร ซึ่งผลการวิเคราะห์สาเหตุหรือปัญหานั้นสอดคล้องกับแนวคิดของผู้ใหญ่วิบูลย์ เข้มเฉลิม ซึ่งสามารถสรุปได้ดังแผนภาพ

แผนภาพที่ 14 แสดงการวิเคราะห์สาเหตุหรือปัญหา โดยประยุกต์ใช้แผนที่ความคิด
ของชุมชนตำบลตุกคู

2. วิธีการแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการวิจัย

คณะผู้วิจัย ได้ร่วมกันกำหนดกรอบแนวคิดในการแก้ปัญหาโดยกำหนดเป็น โจทย์วิจัย ดังกล่าว และได้คัดเลือกประเด็นปัญหาและทีมวิจัยในชุมชน หมู่ที่ 4 ตำบลตุกคู อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดอุดรธานี มาเป็นประเด็นที่จะทดลองวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ประเด็นปัญหาการวิจัยที่คณะผู้วิจัยได้ร่วมกันกำหนดขึ้นมีกรอบแนวคิดหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจของครอบครัวให้เข้มแข็งมั่นคงก่อน โดยมีแนวคิดสำคัญ คือ การลดรายจ่ายของครอบครัว แล้วจึงพยายามเพิ่มรายได้จากอาชีพรองหรืออาชีพเสริม ซึ่งสอดคล้องกับแนวพระราชดำริเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในเรื่องของการทำเรื่องที่สามารถทำได้ก่อนเพียง 1 ใน 4

2.1 การจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อให้รู้จักตนเอง โดยการให้ทีมวิจัยที่เป็นชาวบ้าน ในชุมชน จำนวน 12 ครัวเรือน จัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อบันทึกรายรับรายจ่ายประจำวัน หรือ ประจำเดือนว่า มีรายรับจากอะไรบ้าง จำนวนเท่าใด มีรายจ่ายอะไรบ้าง จำนวนเท่าใด ในแต่ละวัน สัปดาห์ เดือน และปี เพื่อจะได้เห็นภาพรวมว่า รับเท่าใด จ่ายเท่าใด เหลือเท่าใด หรือเกิน เป็นการ ให้ชาวบ้านเรียนรู้ตัวเอง รู้ปัญหา โดยชาวบ้านส่วนใหญ่คิดว่ารู้ปัญหาของตนเอง แต่ที่จริงมักรู้อย่าง ผิดเพี้ยน ชาวบ้านไม่รู้ว่าตนเองมีรายจ่ายเท่าไรต่อเดือนต่อปี ไม่รู้ว่ารายรับเท่าไร รายจ่ายเท่าไร ทำไม จึงเป็นหนี้เป็นสินมากมาย ดังนั้นการทำบัญชีครัวเรือนจึงทำให้ชาวบ้านรู้จักตนเอง รู้เท่าทันตัวเอง ได้พัฒนาตนเองให้เป็นคนมีเหตุผล เป็นคนรู้จักพอประมาณ ซึ่งก็คือวิถีแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนา ชีวิต ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง

2.2 การลดรายจ่าย โดยผสมผสานกับแนวคิดของผู้ใหญ่วิบูลย์ เข็มเฉลิม คือ ต้อง รู้จักมีการจัดการอย่างน้อย 5 อย่าง ซึ่งผู้ใหญ่วิบูลย์ถือว่าเป็นพื้นฐานชีวิตชาวบ้านในชนบทใน ปัจจุบัน ก็คือ ข้าว อาหาร สมุนไพร ของใช้ และปุ๋ย ทำอย่างไรจึงจะจัดการข้าวให้ดีกว่านี้ ไม่ใช่ปลูก ข้าวขายแล้วไปซื้อข้าวถุงจากตลาดมากิน ทำอย่างไรจะแปรรูปข้าวให้ได้มากกว่าแค่หุงกิน ทำอย่างไร จะผลิตอาหารบางส่วน ปลูกสมุนไพรที่ง่าย ๆ ทำของใช้อย่างแชมพู สบู่ น้ำยาล้างจาน รวมทั้งปุ๋ย อินทรีย์ชีวภาพที่ทำได้ไม่ยาก สามารถลดรายจ่ายได้หลายเท่า เหล่านี้เป็นการจัดการชีวิตของ ชาวบ้านใหม่ ไม่ใช่ฝากชีวิตไว้กับคนอื่นหมด ฝากท้องกับรถเข็นตลาดเคลื่อนที่ที่เรียกกันว่ารถพุ่ม พวง ฝากการศึกษาไว้กับโรงเรียน ฝากผลผลิตไว้กับพ่อค้า ฝากป่าไว้กับข้าราชการ ตัวเองหาเงินเพื่อ ซื้ออย่างเดียว จากที่เคยคิดแต่จะเพิ่มรายได้แต่ไม่สนใจลดรายจ่าย ไม่สนใจทำกินเองใช้เอง มีแต่หา เงินมาซื้อทุกอย่าง ก็จะทำให้ชาวบ้านหันมาประหยัด รู้จักคุณค่าของเงิน ยับยั้งชั่งใจในการจับจ่าย เรียนรู้ที่จะทำมาหากิน เพิ่มรายได้ให้มากขึ้นตามจำเป็น และมีการดำรงชีวิตอย่างรู้ประมาณตน

ภาพประกอบที่ 66 แสดงภาพหัวหน้าชุดโครงการบรรยายเกี่ยวกับเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง

ภาพประกอบที่ 67 แสดงภาพชาวบ้านตั้งใจฟังบรรยายและจดบันทึก

ภาพประกอบที่ 68 แสดงภาพชาวบ้านร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา และวิธีการแก้ปัญหของชุมชน

ภาพประกอบที่ 69 แสดงภาพตัวแทนชุมชนนำเสนอปัญหา และวิธีการแก้ปัญหของชุมชน
ที่ได้จากการร่วมกันวิเคราะห์

3. ผลการดำเนินการแก้ไขปัญหาความยากจนโดยใช้กระบวนการวิจัยที่ยึดกรอบแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ

จากแนวทางการแก้ปัญหาโดยมีแนวคิดสำคัญ คือ การลดรายจ่ายของครอบครัว และมีแนวพระราชดำริ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักคิดในการกำกับวิธีดำเนินการวิจัย ทำให้เกิดวิธีการแก้ปัญหาขึ้น 2 วิธี คือ (1) การจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อให้รู้จักตนเอง และ (2) การลดรายจ่าย ซึ่งผลการดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ปรากฏผลดังนี้

3.1 การจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อให้รู้จักตนเอง

ผลการดำเนินการ พบว่า จากการที่ให้ทางทีมวิจัยที่เป็นชาวบ้านในชุมชนตลุกคู่อำเภอกงหรา จังหวัดอุทัยธานี ที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 12 ครัวเรือน จัดทำบัญชีครัวเรือนนั้น เป็นการให้ชาวบ้านเรียนรู้ตัวเอง รู้เท่าทันตัวเอง รู้ปัญหา ได้พัฒนาตนเองให้เป็นคนมีเหตุผล เป็นคนรู้จักพอประมาณ โดยก่อนที่จะดำเนินโครงการได้ให้มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน ก็จะเห็นได้ว่ารายรับส่วนใหญ่ก็จะมาจากไม่กี่ทาง เช่น มาจากการทำนา รับจ้าง หรือลูกหลานส่งมาให้เท่านั้น แต่มีรายจ่ายออกไปหลายทางด้วยกัน โดยรายจ่ายบางอย่างก็สามารถที่จะลดได้เช่นกัน เช่น รายจ่ายในหมวดอาหาร หมวดของใช้สิ้นเปลือง เป็นต้น ซึ่งหลังจากการดำเนินโครงการ ผลจากการทำบัญชีครัวเรือน พบว่า ส่วนใหญ่หลังการที่เข้าร่วมโครงการแล้วแต่ละครัวเรือนจะมีรายรับเพิ่มขึ้น โดยเฉลี่ยครัวเรือนละ 2,300 บาท/ครัวเรือน/เดือน ทั้งนี้เพราะมีการเลี้ยงเป็ดหลุม ซึ่งผลผลิตที่ได้ส่วนหนึ่งชาวบ้านก็เก็บไว้รับประทานเอง ส่วนที่เหลือก็นำไปขายในตลาดจังหวัดอุทัยธานี โดยมีรายได้เฉลี่ยจากการขายไข่เป็ด ครัวเรือนละ 300 บาท และรายรับที่เพิ่มขึ้นมาอีกส่วนหนึ่ง ก็คือรายได้ที่ได้จากการประกอบอาชีพทำนา เพราะในระบบตลาด ค่าตอบแทนของผลผลิตนั้น คือ ข้าว มีจำนวนราคาเพิ่มสูงขึ้น ส่วนในด้านรายจ่ายจะเห็นได้ว่า โดยเฉลี่ยมีจำนวนลดลงประมาณ ครัวเรือนละ 1,100 บาท โดยจะเห็นได้ว่าในแต่ละครัวเรือนจะมีรายจ่ายในหมวดของอาหารและของใช้สิ้นเปลืองลดลง ทั้งนี้เพราะได้มีการอบรมการผลิตของใช้ในครัวเรือน เช่น น้ำยาล้างจาน น้ำยาซักผ้า น้ำยาปรับผ้านุ่ม และสบู่เหลว เป็นต้น ซึ่งทำให้สามารถนำไปใช้ในครัวเรือนได้ รายจ่ายลดลง แต่อย่างไรก็ตามในหมวดของการผลิตนั้นแต่ละครัวเรือนยังมีรายจ่ายเพิ่มมากขึ้น ยังไม่สามารถลดลง เพราะทั้งนี้แม้ในระบบตลาด ค่าตอบแทนผลผลิตเพิ่มสูงขึ้น แต่ก็ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นเช่นกัน เช่น ค่าปุ๋ย ค่ายาฆ่าแมลง เป็นต้น ดังนั้นจึงทำให้รายจ่ายในส่วนหมวดการผลิตในการประกอบอาชีพเพิ่มสูงขึ้นด้วยเช่นกัน ซึ่งรายละเอียดรายรับ รายจ่ายก่อนและหลังดำเนินโครงการของแต่ละครอบครัว ปรากฏดังนี้

ครอบครัวที่ 1

นางดวงเดือน หน่อตรง อายุ 41 ปี อยู่บ้านเลขที่ 24 หมู่ 4 ตำบลลูกคู่ อำเภอกัทพัตน์ จังหวัดอุทัยธานี มีสมาชิกในครอบครัวทั้งหมด 3 คน ประกอบอาชีพทำนา เลี้ยงสัตว์ และรับจ้าง โดยมีรายละเอียดด้านรายรับ รายจ่าย และหนี้สิน สรุปเป็นรายเดือน ได้ดังนี้

ก่อนดำเนินโครงการ						หลังดำเนินโครงการ					
รายรับ	จำนวนเงิน	รายจ่าย	จำนวนเงิน	หนี้สิน	จำนวนเงิน	รายรับ	จำนวนเงิน	รายจ่าย	จำนวนเงิน	หนี้สิน	จำนวนเงิน
ทำนา	15,400	หมวดการผลิต	10,000	ธ.ก.ส.	4,166	ทำนา	20,400	หมวดการผลิต	12,400	ธ.ก.ส.	4,166
		หมวดอาหาร	1,763					หมวดอาหาร	1,000		
รับจ้าง	1,250	หมวดของใช้สิ้นเปลือง	400	กองทุน	3,583	รับจ้าง	1,250	หมวดของใช้สิ้นเปลือง	200	กองทุน	3,583
ลูกส่งมาให้	2,000	หมวดการศึกษา	400			ลูกส่งมาให้	2,000	หมวดการศึกษา	350		
		หมวดงานสังคม	300	หมวดงานสังคม	300						
		หมวดบันเทิง	400	กลุ่มออมทรัพย์	333	หมวดบันเทิง	400	กลุ่มออมทรัพย์	333		
		หมวดสิ่งอำนวยความสะดวก	200			เลี้ยงเป็ด	300			หมวดสิ่งอำนวยความสะดวก	200
18,650		13,463		8,072		23,950		14,850		8,072	

ครอบครัวที่ 2

นางบุญธรรม มะนะกิจ อายุ 60 ปี อยู่บ้านเลขที่ 45 หมู่ 4 ตำบลลุดคู่ อำเภอกัณฑ์ จังหวัดอุทัยธานี มีสมาชิกในครอบครัวทั้งหมด 2 คน ประกอบอาชีพทำนา โดยมีรายละเอียดด้านรายรับ รายจ่าย และหนี้สิน สรุปเป็นรายเดือน ได้ดังนี้

ก่อนดำเนินโครงการ						หลังดำเนินโครงการ					
รายรับ	จำนวนเงิน	รายจ่าย	จำนวนเงิน	หนี้สิน	จำนวนเงิน	รายรับ	จำนวนเงิน	รายจ่าย	จำนวนเงิน	หนี้สิน	จำนวนเงิน
ทำนา	14,900	หมวดการผลิต	4,900	กองทุน	2,500	ทำนา	17,500	หมวดการผลิต	5,858	กองทุนหมู่บ้าน	2,500
		หมวดอาหาร	2,100					หมวดอาหาร	1,577		
		หมวดของใช้สิ้นเปลือง	1,980					หมวดของใช้สิ้นเปลือง	650		
		หมวดการศึกษา	1,000	กลุ่มออมทรัพย์	333	เลี้ยงเป็ด	300	หมวดการศึกษา	1,000	กลุ่มออมทรัพย์	333
		หมวดงานสังคม	100					หมวดงานสังคม	200		
		หมวดบันเทิง	900					หมวดบันเทิง	1,000		
		หมวดสิ่งอำนวยความสะดวก	450					หมวดสิ่งอำนวยความสะดวก	390		
14,900		11,430		2,833		17,800		11,675		2,833	

ครอบครัวที่ 3

นางตอง ใจรักดี อายุ 73 ปี อยู่บ้านเลขที่ 44 หมู่ 4 ตำบลลูกคู่ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดอุดรธานี มีสมาชิกในครอบครัวจำนวน 4 คน ประกอบอาชีพทำนา โดยมีรายละเอียดด้านรายรับ รายจ่าย และหนี้สิน สรุปเป็นรายเดือน ได้ดังนี้

ก่อนดำเนินโครงการ						หลังดำเนินโครงการ					
รายรับ	จำนวนเงิน	รายจ่าย	จำนวนเงิน	หนี้สิน	จำนวนเงิน	รายรับ	จำนวนเงิน	รายจ่าย	จำนวนเงิน	หนี้สิน	จำนวนเงิน
ทำนา	13,000	หมวดการผลิต	4,690	ธ.ก.ส.	5,000	ทำนา	14,500	หมวดการผลิต	6,900	ธ.ก.ส.	5,000
		หมวดอาหาร	250					หมวดอาหาร	130		
ลูกส่งให้	4,000	หมวดของใช้สิ้นเปลือง	270	กองทุนหมู่บ้าน	3,583	ลูกส่งให้	4,000	หมวดของใช้สิ้นเปลือง	210	กองทุนหมู่บ้าน	3,583
		หมวดการศึกษา	0					หมวดการศึกษา	0		
		หมวดงานสังคม	400					หมวดงานสังคม	500		
		หมวดบันเทิง	400	กลุ่มออมทรัพย์	333	เลี้ยงเป็ด	300	หมวดบันเทิง	150	กลุ่มออมทรัพย์	333
		หมวดสิ่งอำนวยความสะดวก	1,960					หมวดสิ่งอำนวยความสะดวก	1,696		
17,000		7,970		8.916		18,800		9,586		8,916	

ครอบครัวที่ 4

นางปาย แสนชมภู อายุ 52 ปี อยู่บ้านเลขที่ 29 หมู่ที่ 4 ตำบลตุกคู่ อำเภอกงหรา จังหวัดอุทัยธานี มีสมาชิกในครอบครัวทั้งหมด 5 คน ประกอบอาชีพทำนา โดยมีรายละเอียดด้านรายรับ รายจ่าย และหนี้สิน สรุปเป็นรายเดือน ได้ดังนี้

ก่อนดำเนินโครงการ						หลังดำเนินโครงการ					
รายรับ	จำนวนเงิน	รายจ่าย	จำนวนเงิน	หนี้สิน	จำนวนเงิน	รายรับ	จำนวนเงิน	รายจ่าย	จำนวนเงิน	หนี้สิน	จำนวนเงิน
ทำนา	10,500	หมวดการผลิต	4,200	ธ.ก.ส.	6,600	ทำนา	12,000	หมวดการผลิต	3,833	ธ.ก.ส.	6,600
		หมวดอาหาร	720					หมวดอาหาร	516		
		หมวดของใช้สิ้นเปลือง	300					หมวดของใช้สิ้นเปลือง	155		
		หมวดการศึกษา	200					หมวดการศึกษา	250		
		หมวดงานสังคม	300	กองทุนหมู่บ้าน	2,500	เลี้ยงเป็ด	300	หมวดงานสังคม	400	กองทุนหมู่บ้าน	2,500
		หมวดบันเทิง	100					หมวดบันเทิง	30		
		หมวดสิ่งอำนวยความสะดวก	350					หมวดสิ่งอำนวยความสะดวก	295		
10,500		6,170		9,100		12,3 00		5,479		9,100	

ครอบครัวที่ 5

นางบุญลือ เหล่าแก้วกล่อง อายุ 60 ปี อยู่บ้านเลขที่ 45/1 ตำบลตุลาคู่ อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี มีสมาชิกในครอบครัวจำนวน 3 คน ประกอบอาชีพ ทำไร่ ทำนา โดยมีรายละเอียดด้านรายรับ รายจ่าย และหนี้สิน สรุปเป็นรายเดือน ได้ดังนี้

ก่อนดำเนินโครงการ						หลังดำเนินโครงการ					
รายรับ	จำนวนเงิน	รายจ่าย	จำนวนเงิน	หนี้สิน	จำนวนเงิน	รายรับ	จำนวนเงิน	รายจ่าย	จำนวนเงิน	หนี้สิน	จำนวนเงิน
ทำนา	4,388	หมวดการผลิต	1,500	ธ.ก.ส.	2,916	ทำนา	5,833	หมวดการผลิต	1,833	ธ.ก.ส.	2,916
		หมวดอาหาร	400					หมวดอาหาร	160		
		หมวดของใช้สิ้นเปลือง	370					หมวดของใช้สิ้นเปลือง	200		
		หมวดการศึกษา	0					หมวดการศึกษา	0		
		หมวดงานสังคม	1,500	กองทุนหมู่บ้าน	833	เลี้ยงเป็ด	300	หมวดงานสังคม	1,000	กองทุนหมู่บ้าน	833
		หมวดบันเทิง	200					หมวดบันเทิง	0		
		หมวดสิ่งอำนวยความสะดวก	820					หมวดสิ่งอำนวยความสะดวก	601		
4,388		4,790		3,749		6,333		3,794		3,749	

ครอบครัวที่ 6

นางมารินทร์ แก้วเกตุการณ์ อายุ 45 ปี อยู่บ้านเลขที่ 31 หมู่ 4 ตำบลตุ๊กคู่ อำเภอกั๊กทัน จังหวัดอุทัยธานี มีสมาชิกในครอบครัวจำนวน 3 คน ประกอบอาชีพทำนา โดยมีรายละเอียดด้านรายรับ รายจ่าย และหนี้สิน สรุปเป็นรายเดือน ได้ดังนี้

ก่อนดำเนินโครงการ						หลังดำเนินโครงการ					
รายรับ	จำนวนเงิน	รายจ่าย	จำนวนเงิน	หนี้สิน	จำนวนเงิน	รายรับ	จำนวนเงิน	รายจ่าย	จำนวนเงิน	หนี้สิน	จำนวนเงิน
ทำนา	5,500	หมวดการผลิต	3,200	กองทุนหมู่บ้าน	1,666	ทำนา	7,600	หมวดการผลิต	4,033	กองทุนหมู่บ้าน	1,666
		หมวดอาหาร	1,200					หมวดอาหาร	544		
		หมวดของใช้สิ้นเปลือง	0					หมวดของใช้สิ้นเปลือง	0		
		หมวดการศึกษา	0			เลี้ยงเป็ด	300	หมวดการศึกษา	0		
		หมวดงานสังคม	1,000					หมวดงานสังคม	1,000		
		หมวดบันเทิง	0					หมวดบันเทิง	0		
		หมวดสิ่งอำนวยความสะดวก	420					หมวดสิ่งอำนวยความสะดวก	318		
5,500		5,820		1,666		7,900		5,895		1,666	

ครอบครัวที่ 7

นางมณฑิรา พรหมไชยสงค์ อายุ 43 ปี อยู่บ้านเลขที่ 43 หมู่ 4 ตำบลลูกคู่ อำเภอกัทพัตน์ จังหวัดอุทัยธานี มีสมาชิกในครอบครัวจำนวน 4 คน ประกอบอาชีพทำนา และรับจ้าง โดยมีรายละเอียดด้านรายรับ รายจ่าย และหนี้สิน สรุปเป็นรายเดือน ได้ดังนี้

ก่อนดำเนินโครงการ						หลังดำเนินโครงการ					
รายรับ	จำนวนเงิน	รายจ่าย	จำนวนเงิน	หนี้สิน	จำนวนเงิน	รายรับ	จำนวนเงิน	รายจ่าย	จำนวนเงิน	หนี้สิน	จำนวนเงิน
ทำนา	12,000	หมวดการผลิต	3,220	ธ.ก.ส.	8,333	ทำนา	16,000	หมวดการผลิต	4,150	ธ.ก.ส.	8,333
		หมวดอาหาร	3,100					หมวดอาหาร	2,891		
รับจ้าง	3,000	หมวดของใช้สิ้นเปลือง	640			รับจ้าง	3,000	หมวดของใช้สิ้นเปลือง	544		
		หมวดการศึกษา	550	กองทุน	1,500			หมวดการศึกษา	580	กองทุน	1,500
		หมวดงานสังคม	1,100	หมู่บ้าน		เลี้ยงเป็ด	300	หมวดงานสังคม	1,200	หมู่บ้าน	
		หมวดบันเทิง	50	กลุ่มออม	333			หมวดบันเทิง	30	กลุ่มออม	333
		หมวดสิ่งอำนวยความสะดวก	720	ทรัพย์				หมวดสิ่งอำนวยความสะดวก	620	ทรัพย์	
15,000		9,380		10,166		19,300		10,015		10,166	

ครอบครัวที่ 8

นายชาญชัย พรหมไชยสงค์ อายุ 28 ปี อยู่บ้านเลขที่ 44/1 หมู่ 4 ตำบลตุ๊กคู อำเภอกัทพัตน์ จังหวัดอุทัยธานี มีสมาชิกในครอบครัวจำนวน 3 คน ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป โดยมีรายละเอียดด้านรายรับ รายจ่าย และหนี้สิน สรุปเป็นรายเดือน ได้ดังนี้

ก่อนดำเนินโครงการ						หลังดำเนินโครงการ					
รายรับ	จำนวนเงิน	รายจ่าย	จำนวนเงิน	หนี้สิน	จำนวนเงิน	รายรับ	จำนวนเงิน	รายจ่าย	จำนวนเงิน	หนี้สิน	จำนวนเงิน
รับจ้าง	3,000	หมวดการผลิต	0		0	รับจ้าง	3,000	หมวดการผลิต	0		0
		หมวดอาหาร	500					หมวดอาหาร	350		
		หมวดของใช้สิ้นเปลือง	450					หมวดของใช้สิ้นเปลือง	250		
		หมวดการศึกษา	230					หมวดการศึกษา	250		
		หมวดงานสังคม	250			เลี้ยงเปิด	300	หมวดงานสังคม	200		
		หมวดบันเทิง	-					หมวดบันเทิง	-		
		หมวดสิ่งอำนวยความสะดวก	280					หมวดสิ่งอำนวยความสะดวก	320		
3,000		1,710		0		3,300		1,370		0	

ครอบครัวที่ 9

นางอ้อด รุจน์ทองวันทร์ อายุ 48 ปี อยู่บ้านเลขที่ 78 หมู่ 4 ตำบลลุดคู้ อำเภอกัทพัตน์ จังหวัดอุทัยธานี มีสมาชิกในครอบครัวจำนวน 7 คน ประกอบอาชีพทำนา โดยมีรายละเอียดด้านรายรับ รายจ่าย และหนี้สิน สรุปเป็นรายเดือน ได้ดังนี้

ก่อนดำเนินโครงการ						หลังดำเนินโครงการ					
รายรับ	จำนวนเงิน	รายจ่าย	จำนวนเงิน	หนี้สิน	จำนวนเงิน	รายรับ	จำนวนเงิน	รายจ่าย	จำนวนเงิน	หนี้สิน	จำนวนเงิน
ทำนา	4,623	หมวดการผลิต	2,900	สหกรณ์	16,666	ทำนา	5,416	หมวดการผลิต	3,333	สหกรณ์	16,666
		หมวดอาหาร	560					หมวดอาหาร	490		
		หมวดของใช้สิ้นเปลือง	480					หมวดของใช้สิ้นเปลือง	200		
		หมวดการศึกษา	870					หมวดการศึกษา	950		
		หมวดงานสังคม	423	กองทุนหมู่บ้าน	1,166	เลี้ยงเป็ด	300	หมวดงานสังคม	300	กองทุนหมู่บ้าน	1,166
		หมวดบันเทิง	530					หมวดบันเทิง	300		
		หมวดอำนวยความสะดวก	820					หมวดอำนวยความสะดวก	700		
4,623		6,583		17,832		5,716		6,273		17,832	

ครอบครัวที่ 10

นางสมบัติ ขำเดช อายุ 49 ปี อยู่บ้านเลขที่ 37 หมู่ 4 ตำบลตุลาคู่ อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี มีสมาชิกในครอบครัวจำนวน 5 คน ประกอบอาชีพ ทำนา โดยมีรายละเอียดด้านรายรับ รายจ่าย และหนี้สิน สรุปเป็นรายเดือน ได้ดังนี้

ก่อนดำเนินโครงการ						หลังดำเนินโครงการ					
รายรับ	จำนวนเงิน	รายจ่าย	จำนวนเงิน	หนี้สิน	จำนวนเงิน	รายรับ	จำนวนเงิน	รายจ่าย	จำนวนเงิน	หนี้สิน	จำนวนเงิน
ทำนา	5,420	หมวดการผลิต	4,120	ธ.ก.ส.	25,000	ทำนา	7,671	หมวดการผลิต	3,508	ธ.ก.ส.	25,000
		หมวดอาหาร	1,230					หมวดอาหาร	1,000		
เลี้ยงไก่	960	หมวดของใช้สิ้นเปลือง	770			เลี้ยงไก่	1,200	หมวดของใช้สิ้นเปลือง	300		
		หมวดการศึกษา	1,100					หมวดการศึกษา	1,250		
		หมวดงานสังคม	1,900	กองทุนหมู่บ้าน	4,166	เลี้ยงเป็ด	300	หมวดงานสังคม	2,000	กองทุนหมู่บ้าน	4,166
		หมวดบันเทิง	500					หมวดบันเทิง	450		
		หมวดอำนวยความสะดวก	620					หมวดอำนวยความสะดวก	402		
6,380		10,240		29,166		9,171		8,910		29,166	

ครอบครัวที่ 11

นางสอศ สดุดี อายุ 58 อยู่บ้านเลขที่ 29/1 หมู่ 4 ตำบลลูกคู่ อำเภอกั๊กทัน จังหวัดอุทัยธานี มีสมาชิกในครอบครัวจำนวน 3 คน ประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ โดยมีรายละเอียดด้านรายรับ รายจ่าย และหนี้สิน สรุปเป็นรายเดือน ได้ดังนี้

ก่อนดำเนินโครงการ						หลังดำเนินโครงการ					
รายรับ	จำนวนเงิน	รายจ่าย	จำนวนเงิน	หนี้สิน	จำนวนเงิน	รายรับ	จำนวนเงิน	รายจ่าย	จำนวนเงิน	หนี้สิน	จำนวนเงิน
ลูกส่งมาให้	3,000	หมวดการผลิต	0		0	ลูกส่งมาให้	3,000	หมวดการผลิต	0		0
		หมวดอาหาร	380					หมวดอาหาร	250		
		หมวดของใช้สิ้นเปลือง	220					หมวดของใช้สิ้นเปลือง	119		
		หมวดการศึกษา	230			ลูกเปิด	300	หมวดการศึกษา	125		
		หมวดงานสังคม	200					หมวดงานสังคม	100		
		หมวดบันเทิง	0					หมวดบันเทิง	0		
		หมวดอำนวยความสะดวก	340					หมวดอำนวยความสะดวก	270		
		3,000				1,370		0			

ครอบครัวที่ 12

นางเกสร บุญจันนั้น อายุ 44 ปี อยู่บ้านเลขที่ 28 หมู่ 4 ตำบลตุ๊กตุ่น อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี มีสมาชิกในครอบครัวจำนวน 4 คน ประกอบอาชีพทำนา และรับจ้างทั่วไป โดยมีรายละเอียดด้านรายรับ รายจ่าย และหนี้สิน สรุปเป็นรายเดือน ได้ดังนี้

ก่อนดำเนินโครงการ						หลังดำเนินโครงการ					
รายรับ	จำนวนเงิน	รายจ่าย	จำนวนเงิน	หนี้สิน	จำนวนเงิน	รายรับ	จำนวนเงิน	รายจ่าย	จำนวนเงิน	หนี้สิน	จำนวนเงิน
ทำนา	3,220	หมวดการผลิต	3,980	ธ.ก.ส.	2,916	ทำนา	5,833	หมวดการผลิต	4,166	ธ.ก.ส.	2,916
		หมวดอาหาร	1,320					หมวดอาหาร	880		
เลี้ยงหมู	970	หมวดของใช้สิ้นเปลือง	580			เลี้ยงหมู	1,041	หมวดของใช้สิ้นเปลือง	250		
		หมวดการศึกษา	1,000					หมวดการศึกษา	1,160		
รับจ้าง	3,000	หมวดงานสังคม	1,300			รับจ้าง	3,000	หมวดงานสังคม	1,000		
		หมวดบันเทิง	0					หมวดบันเทิง	0		
		หมวดอำนวยความสะดวก	560					เลี้ยงเป็ด	300		
7,190		8,740		2,916		10,174		7,832		2,916	

ภาพประกอบที่ 70 แสดงภาพคณะผู้วิจัยแจกกระดานบัญชีครัวเรือน

ภาพประกอบที่ 71 แสดงภาพกระดานบัญชีครัวเรือนที่ชาวบ้านจดบันทึก

3.2 การลดรายจ่าย

ในส่วนของการแก้ปัญหาก็อีกประการหนึ่ง ก็คือ การลดรายจ่าย ซึ่งทีมวิจัยในชุมชนได้กำหนดขึ้นโดยมีแนวพระราชดำรัสเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักคิดในการกำกับวิธีดำเนินการ ทั้งนี้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดของจังหวัดอุทัยธานี ที่ได้กำหนดกรอบความคิดในการลดรายจ่ายใน 2 มิติ คือ 1. การลดรายจ่ายในอาชีพให้แก่เกษตรกร โดยการส่งเสริมการเกษตรอินทรีย์ เกษตรธรรมชาติ เพื่อลดการใช้สารเคมี และ 2. การลดรายจ่ายประจำวัน ซึ่งผลปรากฏว่ามีกิจกรรมที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

3.2.1 กิจกรรมโครงการ “ผู้เย็นข้างบ้าน” เป็นโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากจังหวัดอุทัยธานี ซึ่งมีแนวคิดในการลดรายจ่ายในครอบครัวโดยการปลูกผักสวนครัวไว้ที่บ้าน โดยได้รับงบประมาณจากยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขของจังหวัดอุทัยธานี เป็นโครงการที่มีกิจกรรมสอดคล้องแผนงานด้านเศรษฐกิจพอเพียงของจังหวัด เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกผัก ไม้ใช้บริโภคในครอบครัว ซึ่งทำให้ประชาชนมีความอยู่ดีมีสุขอย่างยั่งยืน

ผลการดำเนินการ พบว่า จังหวัดอุทัยธานี โดยเฉพาะชุมชนตำบลตุ๊กตุ๋ ได้ใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับกรอบยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขของจังหวัด โดยริเริ่มโครงการ ผู้เย็นข้างบ้าน ซึ่งเป็นก้าวสำคัญของชุมชน ที่ได้พัฒนาและแก้ไขปัญหาของตนเองอย่างเป็นระบบ ตรงตามสภาพปัญหาและสอดคล้องต่อศักยภาพของตนเอง โดยเป็นผลมาจากการที่คนในชุมชน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ซึ่งผลจากการดำเนินโครงการทำให้ชาวบ้านมีพืช ผักสวนครัวกินเองไม่ต้องไปซื้อ เป็นการลดรายจ่ายประจำวันได้

ภาพประกอบที่ 72 แสดงภาพพืช ผักสวนครัว ที่ชาวบ้านปลูกไว้ข้างบ้าน (1)

ภาพประกอบที่ 73 แสดงภาพพืช ผักสวนครัว ที่ชาวบ้านปลูกไว้ข้างบ้าน (2)

3.2.2 กิจกรรมการเลี้ยงเป็ดหลุม เป็นการแก้ปัญหาการเลี้ยงเป็ดแบบเดิม คือ การเลี้ยงแบบไล่ทุ่ง ซึ่งต่อมาประสบปัญหา เรื่องไข้หวัดนก ซึ่งทางราชการได้สั่งห้ามเลี้ยงวิธีการเดิม ทำให้คณะผู้วิจัย มาคิดหาวิธีการที่จะปรับวิธีการเลี้ยงแบบใหม่ โดยปรับมาจากแนวคิดเรื่องวิธีการเลี้ยงหมูหลุม ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

(1) การสร้างโรงเรือน และเตรียมอุปกรณ์การเลี้ยง

วิธีการสร้างโรงเรือนก็เหมือนโรงเรือนทั่วไป แต่ที่แตกต่างออกไปก็คือ ต้องมีการขุดหลุมลงไปประมาณ 30 ซม. จากนั้นก็ผสมเกลบ ดิน เกลือ และมีการรดน้ำที่ผสม จุลินทรีย์ท้องถิ่นเพื่อมิให้มีกลิ่นเหม็น โรงเรือนที่สร้างขึ้นจะต้องมีส่วนที่เป็นพื้นดิน และน้ำ เพื่อให้เปิดได้ออกกำลังกายเดินหรือว่ายน้ำเล่น ซึ่งโรงเรือนที่สร้างขึ้นควรสร้างแบบง่าย ๆ ราคาถูก และใช้วัสดุก่อสร้างที่มีในท้องถิ่น อากาศภายในโรงเรือนสามารถระบายถ่ายเทอากาศได้ดี

(2) การหาพันธุ์เป็ดไข่

ในการหาเป็ดพันธุ์ไข่ที่นิยมเลี้ยงกันอยู่ในปัจจุบัน มีอยู่หลายพันธุ์ด้วยกัน เช่น พันธุ์กากิแคมเบลล์ พันธุ์อินเดียรันเนอร์ พันธุ์พื้นเมือง พันธุ์ลูกผสมกากิแคมเบลล์กับพื้นเมือง พันธุ์ลูกผสม ไฮ-บริด ซึ่งในการเลือกพันธุ์เป็ดไข่นั้น ควรคำนึงถึงองค์ประกอบหลายด้านด้วยกัน เช่น การเลี้ยงง่าย การทนทานต่อโรค ตลอดจนการให้ไข่ดก เป็นต้น

(3) อบรมวิธีการเลี้ยงเป็ดหลุม

หลังจากที่สร้างโรงเรือน เตรียมอุปกรณ์การเลี้ยง และหาพันธุ์เป็ดแล้ว จากนั้นจึงทำการอบรมเกี่ยวกับวิธีการเลี้ยงเป็ดหลุม การให้อาหาร การดูแลรักษาความสะอาด โรงเรือน และน้ำ การกำจัดกลิ่นโดยการใช้จุลินทรีย์ท้องถิ่น เป็นต้น

(4) ดำเนินการเลี้ยงเป็ดหลุม

การดำเนินการเลี้ยงเป็ดหลุมนั้น อาหารที่ให้เป็ดส่วนใหญ่ ก็คือ หอยเชอรี่ ที่ชาวบ้านออกไปหาตามห้วย หนอง คลอง บึงต่าง ๆ ไม่ได้ใช้อาหารสำเร็จรูปตามท้องตลาด นอกจากการให้อาหารแล้วเกษตรกรต้องหมั่นดูแลรักษาความสะอาด การกำจัดกลิ่นโดยใช้จุลินทรีย์ท้องถิ่น เป็นการสอนให้เกษตรกรเป็นคนขยัน อดทน ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง สังเกตได้จากถ้าครอบครัวไหนไม่อดทน ขยันหาอาหาร หรือดูรักษาความสะอาด เป็ดก็จะให้ผลผลิตไข่น้อย และโรงเรือนก็จะไม่สะอาดส่งกลิ่นเหม็นรบกวนเพื่อนบ้าน

(5) จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์จากการขายผลผลิต

หลังจากดำเนินการเลี้ยงเป็ดไปได้ซักระยะ เป็ดก็จะให้ผลผลิตคือไข่ ให้ครอบครัวได้รับประทานบางส่วน ส่วนที่เหลือก็จะนำมารวมกัน โดยตั้งเป็นกลุ่มเป็ดหลุมเพื่อเป็นศูนย์กลางในการรวบรวมไข่เป็ดในกลุ่มที่เหลือจากการเก็บไว้รับประทานแล้ว เพื่อจัดส่งไข่เป็ด

ผลการดำเนินการ พบว่า ครอบครัวของทีมวิจัยในชุมชนทั้ง 12 ครอบครัว ได้ผลิตจากไข่เป็ดไว้รับประทานในครัวเรือน จากจำนวนเป็ดครัวเรือนละ 10 ตัว ให้ไข่โดยเฉลี่ยวันละ 8 ใบ โดยไม่ต้องซื้อ และเหลือจึงขาย ซึ่งพบว่า ทีมวิจัยในชุมชนสามารถส่งไข่เป็ดไปที่กลุ่มเพื่อรวบรวมไปขายในตลาดอุทัยธานีเฉลี่ยประมาณวันละ 5 ใบ ต่อครัวเรือน ซึ่งเมื่อนำไปขายในตลาดอุทัยธานีก็จะขายได้ใบละ 2.50 บาท ซึ่งแต่ละครัวเรือนก็จะมีรายได้จากการขายไข่เป็ดประมาณ 375 บาท ต่อเดือน เมื่อได้รายได้จากการขายไข่เป็ด ทีมวิจัยในชุมชนบาง ครอบครัวก็จะเก็บออมเอาไว้ซื้อเป็ดเพิ่มเพื่อจะให้ไข่ได้ไข่มากขึ้น ซึ่งรายละเอียดปรากฏผลดังตาราง

ตารางที่ 1 แสดงการคำนวณผลผลิตไข่เป็ดที่ได้ และรายได้ที่ได้จากการขายไข่เป็ด

ระยะเวลา จำนวนครัวเรือน	1 วัน		1 สัปดาห์		1 เดือน		1 ปี	
	ผลผลิต (ใบ)	รายได้ (บาท)	ผลผลิต (ใบ)	รายได้ (บาท)	ผลผลิต (ใบ)	รายได้ (บาท)	ผลผลิต (ใบ)	รายได้ (บาท)
1 ครัวเรือน	5	12.50	35	87.50	150	375	1,825	4,562.50
12 ครัวเรือน	60	150	420	1,050	1,800	4,500	21,900	54,750

ภาพประกอบที่ 74 แสดงภาพทีมวิจัยชุมชนมารับเป็ดไปเลี้ยงในครัวเรือนของตน

ภาพประกอบที่ 75 แสดงภาพเล้าเป็ดหลุมที่ทีมวิจัยชุมชนสร้างขึ้นโดยใช้วัสดุในท้องถิ่น

ภาพประกอบที่ 76 แสดงภาพเป็ดที่ทีมวิจัยชุมชนเลี้ยง

3.3.3 การเพาะเห็ดโอ่ง ซึ่งเป็นการศึกษาจากเอกสารและประยุกต์กับแนวคิดวิธีของนักวิจัย โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

(1) เตรียมวัสดุ อุปกรณ์

ในการเพาะเห็ดโอ่ง มีหลักการสำคัญ คือ ไม่จำเป็นต้องสร้างโรงเรือน เพียงใช้โอ่งที่ไม่ได้ใช้แล้วทำเป็นโรงเรือน สำหรับวัสดุ อุปกรณ์อื่น ๆ ที่ใช้ได้แก่ ก้อนเชื้อเห็ดนางฟ้า และกระสอบสำหรับคลุมโอ่ง ถ้าจะให้ดีควรมีเทอร์โมมิเตอร์ไว้คอยวัดอุณหภูมิในโอ่ง

(2) อบรมวิธีการเพาะเห็ดโอ่ง

หลังจากที่เตรียมวัสดุ อุปกรณ์แล้ว จากนั้นจึงทำการอบรมเกี่ยวกับวิธีการเพาะเห็ด การควบคุม ดูแลรักษา ปัจจัยที่มีผลต่อการเจริญเติบโต เป็นต้น

(3) ดำเนินการเพาะเห็ดโอ่ง

ในการดำเนินการเพาะเห็ดโอ่ง ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการรักษาอุณหภูมิภายในโอ่ง โดยจะใช้กระสอบชุบน้ำคลุมโอ่งไว้ ซึ่งระดับอุณหภูมิที่เหมาะสมต่อการเจริญเป็นดอกของเห็ดนางฟ้าจะประมาณ 25 องศาเซลเซียส หากอุณหภูมิต่ำกว่า 15 องศาเซลเซียส หรือสูงกว่า 35 องศาเซลเซียส เห็ดนางฟ้าจะไม่ออกดอก และการทำให้ก้อนเชื้อได้รับอุณหภูมิต่ำกว่า 20 องศาเซลเซียส ในระยะเวลาดังกล่าว หรือได้รับอุณหภูมิต่ำในช่วงเวลากลางคืน ก็จะช่วยชักนำให้การออกดอกของเห็ดดี สำหรับด้านความชื้น เห็ดนางฟ้าเป็นเห็ดที่ต้องการสภาพความชื้นของอากาศค่อนข้างสูง สภาพของโรงเรือนที่เหมาะสมควรมีความชื้นไม่ต่ำกว่า 80-85 เปอร์เซ็นต์

ผลการดำเนินการ พบว่า การเพาะเห็ดโอ่ง เป็นอีกหนึ่งทางเลือก ในการลดรายจ่าย และเพิ่มรายได้ของครัวเรือน เพราะมีวิธีการทำที่สะดวก วัสดุอุปกรณ์สามารถหาได้ง่าย มีการดูแลรักษาไม่ยากมากนัก แต่การเพาะเห็ดโอ่งควรเพาะในฤดูฝน หรือ ฤดูหนาว เพราะมีอุณหภูมิต่ำ จะทำให้เห็ดมีผลผลิตดี แต่ทั้งนี้ต้องมีอุณหภูมิไม่เกิน 35 องศาเซลเซียส เพราะจะทำให้เห็ดไม่ออกผล โดยต้นทุนในการเพาะเห็ดโอ่ง รวมต้นทุนครัวเรือนละ 100 บาท ได้แก่ ค่าเชื้อเห็ดก้อนละ 10 บาท ครัวเรือนละ 10 ก้อน ซึ่งใช้ระยะเวลาประมาณ 2 อาทิตย์ ก็สามารถคืนต้นทุนได้ การเพาะเห็ดโอ่งดังกล่าว แต่ละครัวเรือนสามารถนำผลผลิตมาบริโภคได้เพื่อลดรายจ่าย และถ้าเหลือก็นำไปจำหน่ายเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ในแต่ละครอบครัวได้อีกด้วย

ตารางที่ 2 แสดงผลจำนวนผลผลิตจากการเพาะเห็ดโอ่ง

	1 วัน	1 สัปดาห์	1 เดือน	6 เดือน
จำนวนผลผลิต(ก.ก)	0.5	3	12	72
ราคา (บาท)	25	75	300	1,800

ภาพประกอบที่ 77 แสดงภาพการเพาะเห็ดนางฟ้าในโอ่งของชาวบ้าน (1)

ภาพประกอบที่ 78 แสดงภาพการเพาะเห็ดนางฟ้าในโอ่งของชาวบ้าน (2)

ภาพประกอบที่ 79 แสดงภาพการเพาะเห็ดนางฟ้าในโอ่งของชาวบ้าน (3)

3.3.4 การเลี้ยงปลาในบ่อพลาสติก เป็นแนวคิดในการส่งเสริมให้ชาวบ้านลดรายจ่ายในครัวเรือน โดยการเลี้ยงปลา เพื่อเป็นอาหารบริโภคเอง มีอาหารโปรตีนจากปลาบริโภคในครัวเรือนและในชุมชน และเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งข้อดีของการเลี้ยงปลาในบ่อพลาสติกมีอยู่หลายประการด้วยกัน ได้แก่ ใช้พื้นที่เลี้ยงน้อย และสามารถเลี้ยงได้ทุกพื้นที่ ใช้ระยะเวลาในการเลี้ยงสั้น แต่ละรุ่นใช้เวลาเลี้ยงเพียง 90 – 120 วัน สามารถเลี้ยงและดูแลรักษาได้สะดวก นอกจากจับมาบริโภคในครัวเรือนแล้ว ส่วนที่เหลือก็นำไป ขายเป็นรายได้เสริมให้กับครอบครัว ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

(1) คณะผู้วิจัยประสานงานกับประมงอำเภอ

(2) อบรมวิธีการเลี้ยงปลาในบ่อพลาสติก

หลังจากที่คณะผู้วิจัยได้ประสานวิทยากร ได้แก่ ประมงอำเภอแล้ว จากนั้นจึงได้ทำการอบรมเกี่ยวกับวิธีการเลี้ยงปลา การเลือกสถานที่สร้างบ่อ การสร้างบ่อ การให้อาหาร การถ่ายเทน้ำ ตลอดจนการป้องกันโรค เป็นต้น

(3) ดำเนินการเลี้ยงปลาในบ่อพลาสติก

ในการดำเนินการเลี้ยง อัตราการปล่อยลูกปลา ขนาด 2 – 3 ซม. ควรปล่อยในอัตราประมาณ 40 – 100 ตัว/ตรม. ซึ่งขึ้นอยู่กับกรรมวิธีในการเลี้ยง คือ ชนิดของอาหาร

ผลการดำเนินการ พบว่า การเลี้ยงปลาดุกในบ่อพลาสติก มีต้นทุนในการเลี้ยง/ครีวเรือน ประกอบด้วย ค่าพลาสติกปูบ่อ 400 บาท ค่าอาหารปลาดุกเล็ก 500 บาท ค่าอาหารปลาดุกใหญ่ 450 บาท ค่าพันธุ์ปลาดุก 750 บาท (จำนวน 500 ตัว) รวมต้นทุนทั้งสิ้น 2,100 บาท โดยระยะเวลาในการเลี้ยงปลาดุกใช้ระยะเวลาประมาณ 4 – 5 เดือน ซึ่งผลผลิตที่ได้โดยเฉลี่ย ครีวเรือนละ 60 กิโลกรัม ราคา กิโลกรัมละ 45 บาท ชาวบ้านจะมีรายได้จากการขายปลาดุกโดยเฉลี่ย 2,700 บาท โดยเมื่อหักต้นทุนแล้วจะมีรายได้เฉลี่ย 600 บาท ทั้งนี้ปลาที่นำไปขายในตลาดเป็นส่วนที่เหลือจากการบริโภคในแต่ละครีวเรือนแล้ว ดังนั้นการเลี้ยงปลาดุกจึงเป็นการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ให้กับชาวบ้านได้อีกทางหนึ่ง

ภาพประกอบที่ 80 แสดงภาพชาวบ้านช่วยกันทำบ่อพลาสติกเพื่อเลี้ยงปลา

ภาพประกอบที่ 81 แสดงภาพชาวบ้านมารับอาหารปลาเพื่อนำไปเลี้ยงปลา

ภาพประกอบที่ 82 แสดงภาพปลาอุกที่ทีมวิจัยชุมชนเลี้ยงไว้

3.3.5 การผลิตของใช้ที่จำเป็นในครัวเรือน ซึ่งได้แก่ผลิตภัณฑ์ที่สำคัญ เช่น น้ำยาล้างจาน น้ำยาปรับผ้านุ่ม น้ำยาซักผ้า และสบู่เหลว

ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

(1) คณะผู้วิจัยประสานงานกับทีมวิทยากร

ในการดำเนินการผลิตของใช้ที่จำเป็นในครัวเรือนนั้น จำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงประสานงานเชิญวิทยากรที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการผลิตของใช้ที่จำเป็นในครัวเรือน โดยเชิญวิทยากรจากศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านดอนกลอย อำเภอหนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานี โดยศูนย์ดังกล่าวได้มีการเปิดอบรมหลายหลักสูตร เช่น การผลิตของใช้ที่จำเป็นในครัวเรือน การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ การเลี้ยงหมูหลุม เป็นต้น อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ใกล้เคียงกับตำบลตุ๊กคู่อีกด้วย

(2) อบรมวิธีการผลิตของใช้ที่จำเป็นในครัวเรือน

หลังจากที่คณะผู้วิจัยประสานงานกับทีมวิทยากรแล้ว จากนั้นจึงดำเนินการอบรมวิธีการผลิตของใช้ที่จำเป็นในครัวเรือน ซึ่งประกอบด้วย 1) น้ำยาล้างจาน 2) น้ำยาซักผ้า 3) น้ำยาปรับผ้านุ่ม และ 4) สบู่เหลว โดยวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตก็ได้ไปซื้อจาก รทส.

(3) จัดตั้งกลุ่มเพื่อจัดระบบ

หลังจากที่ได้อบรมวิธีการผลิตของใช้ที่จำเป็นในครัวเรือนแก่ทีมวิจัยในชุมชนแล้ว จึงได้มีการจัดตั้งเป็นกลุ่มผลิตของใช้ในครัวเรือนขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นศูนย์กลางในการระดมทุนของกลุ่มเมื่อเวลาที่ของใช้ในครัวเรือนใกล้หมด และเป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม

ผลการดำเนินการ พบว่า ของใช้ที่จำเป็นในครัวเรือน ได้แก่ น้ำยาซักผ้า น้ำยาล้างจาน สบู่เหลว น้ำยาปรับผ้านุ่ม ล้วนแต่เป็นของใช้ที่จำเป็นที่แต่ละครัวเรือนต้องสิ้นเปลือง ซึ่งการผลิตของใช้ในครัวเรือนไว้บริโภคเองเป็นอีกวิถีทางหนึ่งที่จะทำให้ชุมชน สามารถดำรงอยู่ได้ โดยทีมวิจัยชุมชน ได้มีการผลิตของใช้ดังกล่าวไว้ใช้เองเพื่อลดรายจ่าย ซึ่งจากการคำนวณ พบว่า แต่ละครัวเรือน สามารถลดรายจ่ายลงเฉลี่ยเดือนละ 117 บาท นอกจากนี้ ในการผลิตดังกล่าวยังมีผลผลิตที่เหลือจากการใช้แล้วอีกจำนวนหนึ่ง ซึ่งทีมวิจัยชุมชนได้ร่วมกันคิด เพื่อนำผลผลิตดังกล่าวไปขายในตลาดและชุมชนใกล้เคียง เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือน และชุมชนอีกด้วย

ตารางที่ 3 แสดงผลการคำนวณการผลิตของใช้ที่จำเป็นในครัวเรือน

ประเภทของใช้	ต้นทุน/เดือน/ครัวเรือน	จำนวนที่ใช้	ราคาตลาด	ความคุ้มค่า
น้ำยาซักผ้า	18 บาท	1 ลิตร	40 บาท	22 บาท
น้ำยาล้างจาน	15 บาท	1.5 ลิตร	45 บาท	30 บาท
สบู่เหลว	20 บาท	2 ลิตร	57 บาท	37 บาท
น้ำยาปรับผ้านุ่ม	17 บาท	1.5 ลิตร	45 บาท	28 บาท
รวม				117 บาท

ภาพประกอบที่ 83 แสดงภาพที่มิวิจชุมชนช่วยกันทำของใช้ที่จำเป็นในครัวเรือน

ภาพประกอบที่ 84 แสดงภาพของใช้ที่จำเป็นในครัวเรือนที่ชาวบ้านผลิตได้

4. ผลการสรุปและประเมินผลการดำเนินการวิจัยที่ยึดกรอบแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ

จากการดำเนินการพัฒนาศักยภาพ และกระบวนการเรียนรู้ของทีมวิจัยและชุมชน โดยที่คณะผู้วิจัยได้พาปราชญ์ชาวบ้าน ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน องค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในชุมชน ไปศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาศักยภาพและกระบวนการเรียนรู้ของทีมวิจัยและชุมชน ตามศูนย์การเรียนรู้ต่าง ๆ ที่นำแนวพระราชดำริ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในการแก้ไขปัญหาในคณะผู้วิจัยมีแนวคิดสำคัญที่ต้องการให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย และใช้กระบวนการวิจัยเพื่อเพิ่มศักยภาพหรือจัดความสามารถของคนในชุมชนท้องถิ่นได้ เพื่อที่จะได้วิเคราะห์ชุมชนเพื่อค้นหาโจทย์ปัญหา / คำถามในการวิจัย วิธีการแก้ปัญหของชุมชน วางแผน / ออกแบบการวิจัย รวมถึงการดำเนินการวิจัย โดยทดลองปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนการวิเคราะห์และสรุปบทเรียน

จากการศึกษาบริบทของชุมชนตลุดคู่ อำเภอกัณฑ์ จังหวัดอุทัยธานี ได้แก่ ประวัติความเป็นมา สภาพความเป็นอยู่ บ้านเรือน ที่อยู่อาศัย การประกอบพิธีกรรมทางศาสนา สถานที่สำคัญต่าง ๆ ในการทำกิจกรรมของชุมชน ฯลฯ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการประเมินแนวทางในการดึงศักยภาพชุมชนมาทำวิจัยเพื่อการแก้ปัญหา อาทิเช่น หากพบว่าวัดมีสถาปัตยกรรมที่สวยงามทั้งภายในและภายนอก สันนิษฐานได้ว่าชาวบ้านศรัทธาพระในวัด ให้ความสำคัญกับการพัฒนาพุทธสถาน หรือมีความเลื่อมใสในพุทธศาสนา เราก็สามารถดึงชาวบ้านให้มาทำกิจกรรมร่วมที่วัดได้ เป็นต้น จากนั้นคณะผู้วิจัยซึ่งประกอบด้วย ชาวบ้านในชุมชนตลุดคู่ คณะผู้วิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ จึงได้ร่วมกันวิเคราะห์ศักยภาพและปัญหาของชุมชน ซึ่งปัญหาที่สำคัญที่ได้จากการวิเคราะห์ภาพรวมของชุมชน พบว่า มีโจทย์ปัญหาในเรื่องเกี่ยวกับการสร้างความเข้มแข็งในระดับครัวเรือน โดยประเด็นปัญหาการวิจัยที่คณะผู้วิจัยได้ร่วมกันกำหนดขึ้น มีกรอบแนวคิดหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจของครอบครัวให้เข้มแข็งมั่นคงก่อน โดยมีแนวคิดสำคัญ คือ การลดรายจ่ายของครอบครัว แล้วจึงพยายามเพิ่มรายได้จากอาชีพหรืออาชีพเสริม ดังนั้น ทีมวิจัยในชุมชนจึงได้หาแนวทางในการดำเนินการวิจัยเพื่อลดรายจ่ายของครอบครัว โดยมีแนวพระราชดำรัสเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักคิดในการกำกับวิธีดำเนินการวิจัย ทำให้เกิดโจทย์วิจัยสำคัญว่าจะมีแนวทางลดรายจ่าย อย่างไรบ้าง จึงส่งผลทำให้เกิดวิธีการแก้ปัญหาค้น 2 วิธี คือ (1) การจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อให้รู้จักตนเอง และ (2) การลดรายจ่าย ซึ่งทดลองดำเนินการวิจัย โดยทีมวิจัยในชุมชน หมู่ที่ 4 ตำบลตลุดคู่ อำเภอกัณฑ์ จังหวัดอุทัยธานี

ผลการดำเนินการ พบว่า จากการจัดทำบัญชีครัวเรือนของทีมวิจัยในชุมชน จำนวน 12 ครัวเรือน ทำให้ชาวบ้านรู้จักตนเอง รู้ปัญหาของตนเอง ว่าส่วนใหญ่รายจ่ายมักเสียไปในเรื่องใด และสามารถจะลดในส่วนใดเท่าที่จะทำได้บ้าง สำหรับวิธีการแก้ปัญหาโดยการลดรายจ่าย ทีมวิจัยในชุมชน ได้ผสมผสานกับแนวคิดของผู้ใหญ่บุญลย์ เข้มเฉลิม คือ ต้องรู้จักมีการจัดการอย่างน้อย 5 อย่าง ซึ่งถือว่าเป็นพื้นฐานชีวิตชาวบ้านในชนบทในปัจจุบัน ก็คือ ข้าว อาหาร สมุนไพร ของใช้ และปุย ซึ่งการแก้ปัญหาโดยการลดรายจ่ายดังกล่าวได้มีกิจกรรมเกิดขึ้นหลายกิจกรรม อาทิเช่น โครงการตุ๋นข้าวบ้าน เป็นการส่งเสริมให้ปลูกผักสวนครัวไว้ที่บ้านไว้เพื่อบริโภคในครัวเรือน กิจกรรมการเลี้ยงเป็ดหลุม เป็นการแก้ปัญหากล้วยเป็ดแบบเดิม คือ การเลี้ยงแบบไล่ทุ่ง ซึ่งต่อมาประสบปัญหา เรื่องไข่หวัดนก ทำให้คณะผู้วิจัยคิดหาวิธีการที่จะปรับวิธีการเลี้ยงแบบใหม่ โดยปรับมาจากแนวคิดเรื่องวิธีการเลี้ยงหมูหลุม กิจกรรมการเพาะเห็ดโอ่ง ซึ่งเป็นการศึกษาจากเอกสาร และประยุกต์กับแนวคิดวิธีของนักวิจัย กิจกรรมการเลี้ยงปลาในบ่อพลาสติก และกิจกรรมการผลิตของใช้ที่จำเป็นในครัวเรือน แต่ทั้งนี้ในเรื่องเกี่ยวกับการลดรายจ่ายในอาชีพให้แก่เกษตรกร โดยการส่งเสริมการเกษตรอินทรีย์ เกษตรธรรมชาติ เพื่อลดการใช้สารเคมี ได้แก่ เรื่องข้าว และปุย ตลอดจนเรื่องสมุนไพรนั้น เนื่องจากสิ้นสุดระยะเวลาดำเนินการวิจัยจึงยังมิได้ดำเนินการ แต่คณะผู้วิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ และทีมวิจัยชุมชนก็ได้ร่วมกันวางแผน และจะดำเนินการต่อไป ถึงแม้ระยะเวลาดำเนินการวิจัยจะสิ้นสุดลง

อย่างไรก็ตามกระบวนการวิจัยดังกล่าวก็ได้สร้างกระบวนการคิด การเรียนรู้ ให้กับทีมวิจัยชุมชนได้พัฒนาตนเองให้มีความรู้ รอบคอบ เป็นคนมีเหตุมีผล เป็นคนรู้จักพอประมาณ ขยัน ซื่อสัตย์ อุดหนุน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ซึ่งก็คือวิถีแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาชีวิต ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่จะสามารถแก้ไขปัญหาความยากจนได้อย่างยั่งยืน